

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**TENİS HAKEMLERİNİN KARAR VERME STİLLERİ VE
EMPATİK EĞİLİM DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRMALI
OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ**

ESİN KIRATLI
DOKTORA TEZİ

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİMDALI

DANIŞMAN
Prof.Dr. H.Can İKİZLER

İSTANBUL - 2015

TEZ ONAYI

TEZ ONAYI

Kurum : Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Programın seviyesi : Doktora
Anabilim Dalı : Beden Eğitimi ve Spor
Tez Sahibi : Esin KIRATLI
Tez Başlığı : Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri ve Empatik Eğilim
Düzeylerinin Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi
Sınav Yeri : Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Sınav Tarihi : 07.12.2015

Tez tarafımızdan okunmuş, kapsam ve kalite yönünden Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman (Unvan, Adı, Soyadı)	Kurumu	İmza
Prof. Dr. H.Can İKİZLER	Marmara Üniversitesi	
Sınav Jüri Üyeleri (Unvan, Adı, Soyadı)		
Prof. Dr. M.Tayfun AMMAN	Sakarya Üniversitesi	
Doç. Dr. Bilge DONUK	İstanbul Üniversitesi	
Yrd. Doç. Dr. Semih YILMAZ	Marmara Üniversitesi	
Yrd. Doç. Dr. Serap MUNGAN AY	Marmara Üniversitesi	

Yukarıdaki jüri kararı Enstitü Yönetim Kurulu'nun 17.12.2015 tarih ve 5.. sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Göksel ŞENER
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürü

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmayla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını beyan ederim.

Esin KIRATLI

TEŞEKKÜR

Araştırmamın her safhasında destek veren, değerli zamanını, yorum, öneri, bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan, anlayışlı ve mütevazı davranışları ile hatırlayacağım değerli hocam ve danışmanım Sayın Prof.Dr. H. Can İKİZLER'e teşekkürü bir borç bilirim.

Tez izleme komitesinde bulunan değerli hocalarım Prof.Dr. Mehmet Tayfun AMMAN'a ve Yrd.Doç.Dr. Semih YILMAZ'a desteklerinden dolayı teşekkür ederim. Tez savunmama değerli katkılarda bulunan Doç.Dr. Bilge DONUK, Yrd.Doç.Dr. Serap MUNGAN AY'a teşekkürlerimi sunarım.

İstanbul'da bulunduğum sürece hep yanımda olan, sevgisini ve desteğini esirgemeyen kıymetli Fatma KARYÜZ ve değerli ailesine teşekkürlerimi sunarım. Araştırmanın istatistik işlemlerinde yardımları için değerli arkadaşım Yrd.Doç.Dr. Bilal BİÇER'e; çevirilerde yardımcı olan arkadaşım Merve BAŞOĞLU'na; çalışmam süresince her türlü eleştiri, yorum ve yardımları için değerli arkadaşlarım Dr.Koray Emre KARA, Gültekin ÖRTEŞ, Ali Osman ŞALLI'ya teşekkür ederim.

Ayrıca araştırma süresince yaptığı katkılardan dolayı ismini sayamadığım arkadaşlarıma ve ölçekleri uygulamamda gönüllü olan ve yardımlarını esirgemeyen değerli tenis hakemi arkadaşlarıma; izinleri ve desteklerinden dolayı Türkiye Tenis Federasyonu Başkanlığına içtenlikle teşekkür ederim.

Beni bıkmadan yüreklendiren, sevgilerini, desteklerini ve dualarını hiç eksik etmeyen kıymetli ananem Meliha ŞENOL, kıymetli annem Sevgi KIRATLI, canım ablam Emel KIRATLI YALÇIN ve canım kardeşim Engin KIRATLI'ya hayatıma kattıkları değer için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu tezi; tüm zorluklara rağmen bu günlere gelmemi sağlamak için maddi ve manevi desteğini hiç esirgemeyen, asla unutamayacağım ve hep seveceğim rahmetli babam Abdurrahman KIRATLI'ya ithaf ediyorum.

Esin KIRATLI

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	ii
BEYAN.....	iii
TEŞEKKÜR	iv
İÇİNDEKİLER	Error! Bookmark not defined.
KISALTMALAR LİSTESİ.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	viii
1. ÖZET.....	1
2. SUMMARY	2
3. GİRİŞ	3
4. GENEL BİLGİLER.....	5
4.1. Tenis, Tenis Tarihi ve Türkiye'deki Gelişim.....	5
4.2. Tenis Hakemliği.....	5
4.2.1. Türkiye Tenis Federasyonu.....	8
4.2.2. Merkez Hakem Kurulu.....	9
4.2.3. Hakemlik Eğitimi	18
4.2.4. Hakemlik ve İletişim.....	18
4.2.5. Hakemlik ve Karar Verme	19
4.2.6. Hakemlik ve Empati.....	19
4.3. Karar Verme.....	20
4.3.1. Karar Verme Süreci	21
4.3.2. Karar Verme Stilleri.....	22
4.3.3. İyi Kararın Nitelikleri.....	25
4.3.4. Sportif Ortamda Karar Verme.....	26
4.4. Empati.....	26
4.4.1. Empatinin Tarihçesi ve Tanımı.....	27
4.4.2. Aşamalı Empati Sınıflaması.....	29
4.4.3. Empatinin Bileşenleri.....	31
4.4.4. Empati ile Karıştırılan Kavramlar	32
4.4.5. Empatik Dinleme	33

4.4.6. Empatik Anlayış.....	34
4.4.7. Empatik Eğilim	35
4.4.8. Kişilerarası İlişkilerde Empati	36
4.4.9. Spor Ortamında Empati	38
5. GEREÇ VE YÖNTEM.....	39
5.1. Araştırmanın Amacı.....	39
5.2. Araştırmanın Önemi.....	40
5.3. Araştırma Modeli	40
5.4. Evren ve Örneklem	40
5.5. Veri Toplama Araçları	41
5.5.1. Kişisel Bilgi Formu.....	41
5.5.2. Melbourne Karar Verme Ölçeği (MKVÖ I-II)	42
5.5.3. Empatik Eğilim Ölçeği.....	45
5.6. Verilerin Analizi	46
6. BULGULAR	47
6.1. Araştırma Grubunun Kişisel Özelliklerine İlişkin Dağılımı Gösteren Bulgular	47
6.2. Empatik Eğilim Ölçeğine İlişkin Bulgular.....	50
6.3. Melbourne Karar Verme Ölçeğine İlişkin Bulgular.....	59
7. TARTIŞMA VE SONUÇ.....	90
8. KAYNAKLAR	100
9. EKLER.....	120
EK 1. Kişisel Bilgi Formu	120
EK 2. Melbourne Karar Verme Ölçeği	121
EK 3. Empatik Eğilim Ölçeği	122
EK 4. Türkiye Tenis Federasyonu İzin Yazısı.....	123
10. ÖZGEÇMİŞ.....	124

KISALTMALAR LİSTESİ

TİCİ : Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı

TTF : Türkiye Tenis Federasyonu

ITF : Uluslararası Tenis Federasyonu

MHK : Merkez Hakem Kurulu

MKVÖ : Melbourne Karar Verme Ölçeği

EEÖ : Empatik Eğilim Ölçeği

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Tenis Hakemlerinin Yaş Değişkenini Gösteren Frekans Dağılımı	47
Tablo 2: Tenis Hakemlerinin Cinsiyet Değişkenini Gösteren Frekans Dağılımı	47
Tablo 3: Tenis Hakemlerinin Eğitim Durumları Değişkenini Gösteren Frekans Dağılımı	48
Tablo 4: Tenis Hakemlerinin Medeni Durumlarını Gösteren Frekans Dağılımı	48
Tablo 5: Tenis Hakemlerinin Hangi Kategoride Hakemlik Yaptıklarını Gösteren Frekans Dağılımı	48
Tablo 6: Tenis Hakemlerinin Hakemlik Sürelerini Gösteren Frekans Dağılımı	49
Tablo 7: Tenis Hakemlerinin Hakemlikten Başka Mesleklerinin Olup Olmadığını Gösteren Frekans Analizi	49
Tablo 8: Tenis Hakemlerinin Tenis Oynama Durumlarını Gösteren Frekans Analizi	49
Tablo 9: Tenis Hakemlerinin Yılda Kaç Turnuvada Görev Aldıklarını Gösteren Frekans Dağılımı	50
Tablo 10: Tenis Hakemlerinin En Çok Görev Aldıkları Turnuva Çeşidini Gösteren Frekans Dağılımı	50
Tablo 11: Tenis Hakemlerinin Tamamının Empatik Eğilim Puanlarına İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri	51
Tablo 12: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Puanlarının Yaş Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri	51
Tablo 13: Tenis Hakemlerinin Yaş Değişkenine Göre Empatik Eğilim Düzeylerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları	51
Tablo 14: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Puanlarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri	52
Tablo 15: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Ölçek Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	52

Tablo 16: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri	53
Tablo 17: Tenis Hakemlerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Empatik Eğilim Düzeylerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları.....	53
Tablo 18: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Puanlarının Medeni Durum Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri	54
Tablo 19: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Ölçek Puanlarının Medeni Durum Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	54
Tablo 20: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Puanlarının Hakemlik Kategorisi Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri	54
Tablo 21: Tenis Hakemlerinin Hakemlik Kategorisi Değişkenine Göre Empatik Eğilim Düzeylerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları.....	55
Tablo 22: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Puanlarının Hakemlik Süresi Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri	55
Tablo 23: Tenis Hakemlerinin Hakemlik Süresi Değişkenine Göre Empatik Eğilim Düzeylerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları.....	56
Tablo 24: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Puanlarının Tenis Oynama Durumu Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri	56
Tablo 25: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Ölçek Puanlarının Tenis Oynama Durumu Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	57
Tablo 26: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Puanlarının Görev Aldıkları Turnuva Sayısı Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri	57
Tablo 27: Tenis Hakemlerinin Görev Aldıkları Turnuva Sayısı Değişkenine Göre Empatik Eğilim Düzeylerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları	58
Tablo 28: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Puanlarının En Çok Görev Aldığı Turnuva Çeşidi Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri	58
Tablo 29: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Ölçek Puanlarının En Çok Görev Aldığı Turnuva Çeşidi Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	59

Tablo 30: Tenis Hakemlerinin Tamamının Karar Vermede Öz Saygı Puanlarına İlişkin N, $\bar{x}$ ve SS Değerleri.....	59
Tablo 31: Tenis Hakemlerinin Tamamının Karar Verme Stilleri Ölçeği Alt Boyut Puanlarına İlişkin N, $\bar{x}$ ve SS Değerleri.....	60
Tablo 32: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının Yaş Değişkenine İlişkin N, $\bar{x}$ ve SS Değerleri.....	60
Tablo 33: Tenis Hakemlerinin Yaş Değişkenine Göre Karar Vermede Öz Saygılarına Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları.....	61
Tablo 34: Tenis Hakemlerinin Yaş Değişkenine Göre Karar Vermede Öz Saygılarına İlişkin Tukey Testi Bulguları.....	61
Tablo 35: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyut Puanlarının Yaş Değişkenine İlişkin N, $\bar{x}$ ve SS Değerleri.....	62
Tablo 36: Tenis Hakemlerinin Yaş Değişkenine Göre Karar Verme Alt Boyutlarına Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları.....	63
Tablo 37: Tenis Hakemlerinin Yaş Değişkenine Göre Karar Verme Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Tukey Testi Bulguları.....	64
Tablo 38: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin N, $\bar{x}$ ve SS Değerleri.....	65
Tablo 39: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları.....	65
Tablo 40: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyutları Puanlarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin N, $\bar{x}$ ve SS Değerleri.....	66
Tablo 41: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyutları Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları.....	66
Tablo 42: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin N, $\bar{x}$ ve SS Değerleri.....	67
Tablo 43: Tenis Hakemlerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karar Vermede Öz Saygılarına Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları.....	67

Tablo 44: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyut Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin N, $\bar{x}$ ve SS Değerleri.....	68
Tablo 45: Tenis Hakemlerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karar Verme Alt Boyutlarına Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları	69
Tablo 46: Tenis Hakemlerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karar Verme Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Tukey Testi Bulguları.....	70
Tablo 47: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının Medeni Durum Değişkenine İlişkin N, $\bar{x}$ ve SS Değerleri	70
Tablo 48: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının Medeni Durum Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	71
Tablo 49: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyutları Puanlarının Medeni Durum Değişkenine İlişkin N, $\bar{x}$ ve SS Değerleri	71
Tablo 50: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyutları Puanlarının Medeni Durum Değişkenine Göre t Testi Sonuçları.....	72
Tablo 51: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının Hakemlik Kategorisi Değişkenine İlişkin N, $\bar{x}$ ve SS Değerleri	73
Tablo 52: Tenis Hakemlerinin Hakemlik Kategorisi Değişkenine Göre Karar Vermede Öz Saygı Düzeylerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları	73
Tablo 53: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyut Puanlarının Hakemlik Kategorisi Değişkenine İlişkin N, $\bar{x}$ ve SS Değerleri	74
Tablo 54: Tenis Hakemlerinin Hakemlik Kategorisi Değişkenine Göre Karar Verme Alt Boyutlarına Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları	75
Tablo 55: Tenis Hakemlerinin Hakemlik Kategorisi Değişkenine Göre Karar Verme Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Tukey Testi Bulguları.....	76
Tablo 56: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının Hakemlik Süresi Değişkenine İlişkin N, $\bar{x}$ ve SS Değerleri.....	76

Tablo 57: Tenis Hakemlerinin Hakemlik Süresi Değişkenine Göre Karar Vermede Öz Saygı Düzeylerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları.....	77
Tablo 58: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyut Puanlarının Hakemlik Süresi Değişkenine İlişkin N, $\bar{x}$ ve SS Değerleri	77
Tablo 59: Tenis Hakemlerinin Hakemlik Süresi Değişkenine Göre Karar Verme Alt Boyutlarına Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları	78
Tablo 60: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının Tenis Oynama Durumu Değişkenine İlişkin N, $\bar{x}$ ve SS Değerleri.....	79
Tablo 61: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının Tenis Oynama Durumu Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	79
Tablo 62: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyutları Puanlarının Tenis Oynama Durumu Değişkenine İlişkin N, $\bar{x}$ ve SS Değerleri	80
Tablo 63: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyutları Puanlarının Tenis Oynama Durumu Değişkenine Göre t Testi Sonuçları	81
Tablo 64: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının Görev Alınan Turnuva Sayısı Değişkenine İlişkin N, $\bar{x}$ ve SS Değerleri.....	82
Tablo 65: Tenis Hakemlerinin Görev Alınan Turnuva Sayısı Değişkenine Göre Karar Vermede Öz Saygı Düzeylerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları	82
Tablo 66: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyut Puanlarının Görev Alınan Turnuva Sayısı Değişkenine İlişkin N, $\bar{x}$ ve SS Değerleri.....	83
Tablo 67: Tenis Hakemlerinin Görev Alınan Turnuva Sayısı Değişkenine Göre Karar Verme Alt Boyutlarına Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları	84
Tablo 68: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının En Çok Görev Yaptığı Turnuva Çeşidi Değişkenine İlişkin N, $\bar{x}$ ve SS Değerleri	85
Tablo 69: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının En Çok Görev Yaptığı Turnuva Çeşidi Değişkenine Göre t Testi Sonuçları.....	85

Tablo 70: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyutları Puanlarının En Çok Görev Yaptığı Turnuva Çeşidi Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri	86
Tablo 71: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyutları Puanlarının En Çok Görev Yaptığı Turnuva Çeşidi Değişkenine Göre t Testi Sonuçları.....	87
Tablo 72: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı ve Karar Verme Stili Alt Boyutları ile Empatik Eğilim Düzeyleri Toplam Puanları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi İçin Yapılan Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı Sonuçları	88
Tablo 73: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı ile Karar Verme Stili Alt Boyutları Toplam Puanları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi İçin Yapılan Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı Sonuçları	89

Öğrencinin Adı: Esin KIRATLI

Danışmanı : Prof.Dr. H.Can İKİZLER

Anabilim Dalı : Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

1. ÖZET

Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri ve Empatik Eğilim Düzeylerinin Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi

Amaç: Araştırmamızda, tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı ve karar verme stilleri ile empatik eğilim düzeylerinin karşılaştırmalı olarak ve bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Araştırmamızın evrenini Türkiye Tenis Federasyonunun 2014-2015 faaliyet programında Federasyona bağlı çeşitli hakem kategorilerinde çalışan toplam 305 faal tenis hakemi oluşturmuştur. Tenis hakemlerinin demografik bilgileri araştırmacı tarafından hazırlanan 10 soruluk “Kişisel Bilgi Formu” ile, karar verme stilleri Mann ve ark. (1998) tarafından geliştirilen ve Deniz (2004) tarafından Türkçeye çevrilen “Melbourne Karar Verme Ölçeği” ile; empatik eğilim düzeyleri ise Dökmen (1988) tarafından geliştirilen “Empatik Eğilim Ölçeği” kullanılarak tespit edilmiştir. Veriler istatistik paket programı ile değerlendirilmiş ve anlamlılık düzeyi $p<0,01$ ve $p<00,5$ olarak alınmıştır.

Bulgular: Tenis hakemlerinin, karar vermede öz saygıları ile cinsiyet ve medeni durum değişkenleri arasında; karar verme stili alt boyutları ile eğitim durumu, medeni durum, hakemlik kategorileri ve görev alınan turnuva çeşidi arasında; empatik eğilimleri ile de medeni durumu, tenis oynayıp oynamama durumları ve görev aldıkları turnuva çeşidi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Sonuçlar: Tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı düzeyleri ve dikkatli karar verme stilleri diğer karar verme stillerine göre daha yüksek düzeydedir. Empatik eğilim düzeyleri ile karar vermede öz saygı düzeyleri arasında çok yüksek düzeyde, pozitif yönlü ilişki varken; empatik eğilim düzeyleri ile karar verme stili alt boyutlarından dikkatli karar verme stilleri arasında yüksek düzeyde, pozitif yönlü ilişki olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tenis Hakemi, Empatik Eğilim, Karar Vermede Öz Saygı, Karar Verme Stilleri.

Student's Name : Esin KIRATLI

Supervisor : Prof.Dr. H.Can İKİZLER

Department : Department of Physical Education and Sports

2. SUMMARY

A Comparison of Decision Making Styles of Tennis Umpires and Their Empathic Tendency Levels

Objectives: The aims of this research to compare tennis umpires' self-esteem in decision making and decision making styles with their empathic tendency levels in terms of some parameters.

Materials and Methods: Within the scope of this research, in total there are 305 active tennis umpires employed in various umpire categories affiliated with the Turkish Tennis Federation, within the 2014-2015 season of the Federation. The demographic data about the tennis umpires has been determined with the "Personal Information Form" of the 10 questions that the researcher prepared, their decision making styles with "Melbourne Decision Making Questionnaire" developed by Mann at all (1998) and translated into Turkish by Deniz (2004), and their empathic tendency levels with "Empathic Tendency Scale" developed by Dökmen (1988). The data has been assessed by using the statistics package and level of significance has been considered as $p>0,01$ and $p>0,05$.

Findings: Statistically significant differences have been found out between the tennis umpires' self-esteem in decision making and variants of their gender and marital status, between sub-dimensions of their decision making styles and educational status, marital status, umpiring categories, and the types of tournaments they took charge in, and between their empathic tendencies and marital status, their being involved in playing tennis or not, and the types of tournament they took charge in.

Results: It was found that tennis umpires' levels of self-esteem in decision making and vigilance in decision making were higher than the other averages. There was a highly positive correlation between their empathic tendencies and the levels of self-esteem in decision making, and also between their empathic tendencies and vigilance decision making style.

Key Words: Tennis Umpire, Empathic Tendency, Self-esteem in Decision Making, Decision Making Styles

3. GİRİŞ

Spor psikolojisi, son yıllara büyük gelişmeler gösteren bir bilim disiplini olarak, sportif faaliyetlerde performansın artırılması ve korunması yolunda destekleyici, canlandırıcı katkılar sağlamaktadır. Spor psikolojisinin spor bilimlerindeki yerinin önemi artarken, kapsamı da o oranda genişlemektedir. Spor alanında performansın geliştirilmesi çabaları, bize sporcu ve spor insanlarını her yönüyle tanımada, kavramları iyi bilme zorunluluğunu hatırlatmaktadır.

Günümüzde tenis hızla büyüyen bir endüstri haline gelmektedir. Ülkemizde düzenlenen çok sayıda ulusal ve uluslararası turnuvalar ile tenis günden güne daha ticari ve ekonomik bir hal almaktadır. Tenis içinde eğlence unsuru bulundurmasının yanı sıra, bu eğlenceye çok ciddi ticari getiriler de sağlayan bir spordur. Tenisteki bu gelişme bu sporun bir parçası olan hakemlere ve hakemlik kurumuna olan bakışı da değiştirmiştir.

Hakemlik mesleği, oyun kuralları bilgisi ve müsabaka yönetiminden çok daha fazlasıdır. Öyle ki, psikolojik hazırlıktan, doğru karar verme yetisine, iletişim bilgisine, çatışma ve stres yönetiminden liderlik becerileri sergilemeye kadar birçok konu hakemlik mesleği içerisinde önemlidir. Diğer bir anlatımla, psiko-sosyal alanlar kapsamındaki temel konuları ve bu konulara ilişkin temel ilkeleri bilmeden, hakemlik başarısının yükseltilmesine yönelik faaliyetlerin anlamlı olmayacağı düşünülebilir.

İnsan davranışını anlama ve açıklama psikolojinin temel ilgi alanıdır. Konuya ilişkin farklı kuramsal yaklaşımların açıklamalarından insan davranışını kompleks bir yapı içinde olduğu sonucuna varılabilir. Karar verme sosyal bilgi işleme basamağının son adımını temsil etmektedir. Davranışın eyleme geçmeden önceki adımlarının anlaşılması ve kararın nasıl verildiği son çalışmalarda özel ilgi alanı haline gelmiştir (Taşdelen, 2001). Karar verme zihinsel bir süreç olup, insanın en önemli yaşam becerilerinden biridir. Karar verme akıl, düşünce, bilinç ve irade ile donatılmış bulunan insana özgüdür (Çoban ve Hamamcı, 2006). Karar verme süreci ilk bakışta karmaşık olarak görülmeyebilir. İnsanlar arasındaki bireysel farklılıkların önemli

nedenlerinden biri de karar verme stilleri açısından farklılaşmalarıdır (Taşdelen, 2002; Balkıs, 2007).

Empati bugün psikiyatride ve psikolojide adından sıklıkla söz edilen önemli bir kavramdır (Dökmen, 1988). Empatik eğilim ölçeği günlük yaşamdaki potansiyel empatik davranışta bulunma eğilimlerinin ölçmektedir (Kapıkıran ve Kapıkıran, 2000). Empatik eğilim, empatinin duygusal boyutunu oluşturmaktadır ve doğuştan gelen bir kişilik özelliğidir. Empatik eğilim bir beceri ya da bilişsel gelişimden çok, tutum gelişimi ve kişilik değişimi gerektirmektedir. Bu özelliklerden dolayı değiştirilmesi çok güçtür ve bunun için daha uzun süreli bir eğitime ihtiyaç vardır (Katman, 2010; Özcan 2012).

Hakemlerin müsabakalardaki özel görevlerinden dolayı, yaptıkları eşsiz işin psikolojik sonuçlarını bulmak aslında önemlidir. İlgili literatür incelendiğinde; hakemler üzerine psiko-sosyal yapılarına ilişkin bazı araştırmalar bulunmaktadır. Fakat tenis hakemlerine yönelik karar vermede öz saygı, karar verme stilleri ve empatik eğilim düzeylerinin beraber kurgulandığı bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu doğrultuda, tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı, karar verme stilleri ve empatik eğilim düzeylerinin karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi araştırmamızın problemini oluşturmaktadır.

Bu bilgiler ışığında çalışmanın amacı, tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı, karar verme stilleri ve empatik eğilim düzeylerini karşılaştırmak ve bazı değişkenlerle ilişkisini belirlemektir. Böylelikle hakemlik mesleğine ve ilgili kurumlara bu yönde değerlendirme yapma imkanı vererek destek sağlamayı, ayrıca bu alanda yapılacak diğer çalışmalara ışık tutabilmeyi amaçlamaktadır.

4. GENEL BİLGİLER

4.1. Tenis, Tenis Tarihi ve Türkiye'deki Gelişim

Tenis, dünyanın birçok ülkesinde kendi kültür yapısını oluşturan bir spor branşı olmuştur. Dünyada popülaritesini ve geleneğini sürdüren branşlardan birisi olan tenis, 1990'lı yıllardan itibaren Türkiye'de de kitlelere ulaşma çabası içindedir (Güzel ve ark, 2013).

Tenis, raket ve topla iki kişi ya da ikişer kişilik iki takım arasında oynanan olimpiik bir spordur. Oyuncular raketleri ile içi boş lastik bir topu ağ (net) üzerinden rakibinin sahasına (korta) atmaya çalışırlar. Kurallar dâhilinde en çok puanı alan oyuncu kazanır.

Kökleri Ortaçağ Fransa'sında elle oynayan bir oyuna dayanan ancak bugünküne oldukça yakın şekilde 1800'lü yıllar İngiltere'sinde oynanmaya başlayan oyun, öncelikle İngilizce konuşulan ülkelerde yayılmıştır. Tenis bugün bir olimpiyat sporu olup, her seviyeden, her yaştan ve her ülkeden oyuncusu bulunmaktadır.

Tenis dikdörtgen düz bir kortta genellikle sert, toprak ve çim bir yüzeyde oynanır. Profesyonel teniste kortlar belirli ölçülere göre yapılmak zorundadır (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Tenis>, Erişim Tarihi: 24 Ağustos 2015).

20. yüzyılda Amerika ve Avustralya'ya kadar yayılan tenis, yurdumuzda ilk olarak İngilizler tarafından oynandı. Türklerin tenis oynamaları Fenerbahçe kulübünde bir tenis şubesinin kurulmasıyla 1915'de İstanbul'da başladı (<http://staff.neu.edu.tr/turgay.osak/BED401.doc>, Erişim Tarihi: 24 Ağustos 2015).

4.2. Tenis Hakemliği

Genel anlamda hakem, aralarındaki anlaşmazlığı çözmesi için iki tarafın başvurduğu kimse ya da kendine seçme yetkisi verilen bilirkişi, yargı sahibi anlamına gelmektedir. Spor kavramı içerisinde ise, herhangi bir müsabakayı, oyunu yönetmek veya idare etmek üzere, karşılıklı iki takımın haklarını çiğnemedi ve tarafsızlık ilkelerine bağlı olarak, en iyiyi gerçekleştirmek amacıyla, oyun kurallarını uygulama işi için oyun alanında bulunan kişiye hakem; bu kişinin saha içinde yaptığı

hareketlerle, verdiği kararlarla ve uyguladığı yöntemlerle, icra ettiği işe ise hakemlik denir (Cei, 1994).

Hakem, oynanacak olan müsabaka ile ilişkili olan her şeyin kontrolündeki kimsedir (Sülün, 2013). Hakemlerin asli meslekleri dışında yaptıkları bu işte performanslarını en üst düzeye çıkarabilmesi, duygusal ve ruhsal olarak motivasyonlarını en üst seviyede tutabilmeleri oyunun geleceği açısından büyük önem arz etmektedir (Kargün ve ark., 2012). Hakemlik mesleği sporun önemli ama çoğu zaman ihmal edilen bir parçası olmuştur. Hakemlerin müsabakalardaki özel görevlerinden dolayı, yaptıkları eşsiz işin psikolojik sonuçlarını bulmak aslında çok önemlidir. Hakemler üzerine yapılan çalışmalar sonucunda hakemliğin, stres belirtileri veya fiziksel hastalıklar kadar bireyde strese neden olduğu rapor edilmiştir. Bunun için bu stresli mesleği yapan kişilerin mevcut durumlarının ortaya konması ve optimum performansa ulaşmada nelere dikkat edilmesi gerektiğini bulmak çok önemlidir (basketbolegitim.com/hakem-olmak.html, Erişim Tarihi: 24 Ağustos 2015).

Sporda hakemliğin sosyal bir olgu olarak yer aldığı düşünöldüğünde temsil ettiği tüzel kişilik açısından adalet dağıtıcı ve yönetici konumunda olması, hakemi spor karşılaşmalarında önemli kılmaktadır. Bu açıdan bakıldığında sosyal açıdan belirli bir rol ile görevlendirilmiş hakemlerin, görevlerini en iyi şekilde sergilemeleri ve performanslarını etkileyecek etmenler belirlenerek çözüm yollarının bulunması önem kazanmaktadır (basketbolegitim.com/hakem-olmak.html, Erişim Tarihi: 24 Ağustos 2015).

Bir hakem sahada sadece oyunu yönetmekten sorumlu değil, aynı zamanda verdiği kararlar ile önemli ölçüde oyuncu, antrenör, seyirci ve yöneticilerin de davranış ve tepkilerini etkiler. Oyuncular ve antrenörlerden sonra hakemler, spor karşılaşmalarının üçüncü ayağını oluştururlar ve en önemli sorumluluklardan birini üstlenirler. Hakemlik heyecan verici ve stresli bir iştir (Nikbakhsh ve ark., 2013; Weinberg ve Richardson 1990). Günümüz sporcusunun hakem otoritesini kabul etmesi için hakemin, hem genel hem de hakemlik yaptığı spor dalı konusunda yüksek bir bilgi, kültür ve tecrübe düzeyine sahip olması önem arz etmektedir (Gürpınar ve Güven, 2011).

Sporda başarıya etki eden en önemli faktörlerden birisi de hakemin davranışdır (Pepe ve ark., 1999). Hakemler, amatör ve profesyonel spor alanında hep tartışmalı bir figür olmuştur ve hakemlik iyi anlaşılmalı bir alan değildir. Bir hakemin yorumladığı pozisyon ve verdiği karar diğer hakeme göre farklı olabilir (Baldwin, 2008). Spor karşılaşmalarını yöneten hakemler, taraflı davranarak, bilerek ya da bilmeyerek yaptığı hatalarla bir tarafın yenilmesini ya da kazanmasını sağlayabilirler. Maçlarda bu denli yetkisi olan hakemler, çok dikkatli, yerinde ve zamanında uygun kararını vermek zorundadır. Aksi takdirde yanlış bir hata bir tarafın yenilmesine neden olmaktadır (Pepe ve ark., 1999).

Hakemlik mesleği; oyun bilgisi, iletişim kurma ve değerlendirme yetenekleri gibi çok yönlü özellikler gerektirmektedir. Bu nedenlerle hakemler; karşılaşmaların en belirleyici unsurlarından biri, oyun kurallarının, ölçünün ve dürüstlüğün simgesi sayılır (Cengiz ve ark., 2008). Kural bilmenin yanı sıra hakemliğe olan tutku, görev sorumluluğu, müsabaka yönetimi öncesi yüksek moral, adil bir yönetim, çabuk ve mantıklı karar verebilme yeteneği, cesaretli yönetim tarzı, ahlaki kişilik gibi vasıflar hakemde bulunması öngörülen özelliklerdir. Bir sporcu kendisini müsabakaya nasıl hazırlıyor ise, hakemlerin de aynı şekilde müsabakaya hazırlık yapması, kendini müsabakaya konsantre etmesi ve gerekli ciddiyeti göstermesi gerekmektedir. Hakem müsabakanın seyir zevkinin yükseltilebilmesi için modern sporun gerektirdiği tüm teknik yeterlilik, tecrübe ve olumlu psikolojik davranışları sergilemek zorunda olan kişidir (Korkmaz, 2000; Efe ve ark., 2008).

Gelişen teknoloji ile birlikte tenis eskiye nazaran çok hızlı ve fiziksel performansa dayalı bir spor haline gelmiştir. Servis hızının 263 km/saate (www.atpworldtour.com, Erişim Tarihi: 11 Eylül 2015), bir turnuvada kazanılabilecek paranın 1.76 milyon sterlin'e (www.wimbledon.com, Erişim Tarihi: 11 Eylül 2015) ulaşabildiği günümüzde tenis hakemliği önemini artırmıştır. Son zamanlarda büyük turnuvalarda kullanılan Hawkeye (Şahin Gözü) sistemine nazaran, tenis hakemlerinin daha iyi bir görüşe sahip oldukları iddia edilmektedir (<http://www.bellaonline.com/articles/art60775.asp>, Erişim Tarihi:19 Eylül 2015). Tenis hakemliğinde en önemli unsur hızı çok yüksek olan topu takip etmek gözükse de sadece topu doğru görmek iyi hakem için yeterli değildir. İyi hakem olabilmenin

en önemli unsurları; kural bilgisi, kriz yönetimi, iletişim yetenekleri, beden dilini doğru kullanmak olarak sayılabilir. Oyun kurallarındaki değişiklikler hakemler tarafından takip edilmelidir, bu nedenle hakemlerin eğitimleri her geçen gün önem kazanmaktadır (Mirzeoğlu ve ark., 2002).

Uluslararası tenis hakemi olmak için Uluslararası Tenis Federasyonu (ITF) tarafından açılan eğitim ve sertifika programlarını başarı ile tamamlamak gerekmektedir (<http://www.bellaonline.com/articles/art60775.asp>, Erişim Tarihi: 19 Eylül 2015). Uluslararası alanda tenis hakemliği ile ilgili işleri Uluslararası Tenis Federasyonu (ITF) yürütürken, yurt içinde Türkiye Tenis Federasyonu (TTF) hakemlerin eğitiminden sorumlu olan kurumdur.

4.2.1. Türkiye Tenis Federasyonu

1953 yılında bağımsız bir federasyon olarak yapılan Türkiye Tenis Federasyonu, Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı (TİCİ) örgütlenmesi içindeki Sportif Oyunlar Federasyonu'na dahil yönetimi baz alınırsa Cumhuriyetle yaşıt bir federasyondur. Ülkemizdeki tenis faaliyetlerini yürüten, bugün Ankara ve İstanbul'daki ana ofisleri dışında, İzmir'de bulunan Avrupa çapındaki Ulusal Tenis Eğitim Merkezi ve Altyapı tesisleri ve il temsilcilikleri ile hizmet vermektedir.

2004 yılında özerk yapıya kavuşan Türkiye Tenis Federasyonu, bugün 150'ye yakın federe kulüp, 10 binin üzerinde lisanslı tenisçiye sahip ülkemizde bu sporun hak ettiği yere getirmek için çalışmaktadır (<http://www.ttf.org.tr/kurumsal/>, Erişim Tarihi: 24 Ağustos 2015).

Türkiye'de tenisi yönetmek özerk bir federasyon olan Türkiye Tenis Federasyonu'nun (TTF) sorumluluğundadır. Federasyon, özel hukuk hükümlerine tabii, bağımsız statüye ve tüzel kişiliğe haizdir. Federasyonun merkezi Ankara'dır Federasyon merkez ve il temsilciliklerinden oluşur. Federasyon Merkez Teşkilatı:

- a. Genel Kurul
- b. Yönetim Kurulu
- c. Denetleme Kurulu
- d. Disiplin Kurulu

e. Genel Sekreterlikten teşekkür eder.

(<https://sgm.gsb.gov.tr/Public/images/SGM/Federasyon/32984T%C3%BCrkiye%20Tenis%20Federasyonu-Ana%20Statu.pdf>, Erişim Tarihi: 30 Eylül 2015).

Türkiye’de tenis müsabakalarının hakemlik yönünden sevk ve idaresi, hakemlik dereceleri, hakemlik kursları ve eğitimi, terfii işlemleri Türkiye Tenis Federasyonu Merkez Hakem Kurulu tarafından yürütülmektedir.

(<https://sgm.gsb.gov.tr/Public/images/SGM/Federasyon/Merkez%20Hakem%20Kuru lu%20Talism.pdf>, Erişim Tarihi: 30 Eylül 2015).

4.2.2. Merkez Hakem Kurulu

Kurul, Türkiye Tenis Federasyon Başkanının önerisi ve Yönetim Kurulunun kararı ile oluşur. Bir Başkan ile 4 üyeden oluşan Kurul üyelerinin koordinatörlüğünde; Bölge Sorumluları, Eğitim ve Seminerler, Ulusal ve Uluslararası Atamalar ve Sekreteryaya gibi alt komisyonlar oluşturabilir.

Kurul Başkanı, Kurul ile Federasyon arasındaki ilişkileri yürütür. Kurul, görev alanlarını dikkate alarak işbölümü yapar ve bazı görevlerini kuracağı alt komisyonlar marifetiyle yürütebilir.

Kurul kararları tavsiye niteliğindedir. Karar defterinde kayda geçen Kurul kararları Başkan tarafından onaylandıktan sonra kesinlik kazanır.

Kurul başkanı ve üyelerinin görev süresi Başkanın görev süresi kadardır. Eksilen üyenin yerine yeni üye atanabilir. Kurul üyeleri, atamalarındaki usul izlenerek görevden alınabilir. Mazeretsiz olarak üst üste 3 (üç) toplantıya veya bir yılda 6 (altı) toplantıya katılmayan üyenin yerine Federasyon Başkanı tarafından yeni bir üye atanır.

(<https://sgm.gsb.gov.tr/Public/images/SGM/Federasyon/Merkez%20Hakem%20Kuru lu%20Talism.pdf>, Erişim Tarihi: 30 Eylül 2015).

MHK'nin Görevleri

1. Başhakem, kule hakemi, gözlemci hakem ve çizgi hakemlerini yetiştirmek ve bunların bilgi ve tecrübelerini arttırmak amacıyla kurslar, seminerler düzenlemek, bu kurslara ve seminerlere katılacakları belirlemek.
2. Yurt içinde yapılan ulusal ve uluslararası turnuvalara, başhakem, kule hakemi, gözlemci hakem ve çizgi hakemi görevlendirmek.
3. Uluslararası tenis kurallarını yakından takip etmek ve bu kurallarda yapılan değişiklikler hakkında tenis kulüplerine, tüm hakemlere bilgi vermek.
4. Başhakem ve hakemlerin faaliyetlerini takip etmek ve her yıl faal başhakem ve hakemlerin listesini yapmak, faal olmayan hakemleri listeden çıkarmak, faal ve başarılı hakemlerin terfilerini yapmak, başarılı ve İngilizce dilini iyi derecede bilen hakemleri belirleyip bunların uluslararası hakem ve başhakem kurslarına katılmaları için Türkiye Tenis Federasyonu'na başvuruda bulunmak.
5. Başhakemlerin turnuva yönetimlerini ve hakemlerin maç yönetimlerini Federasyonun hakem gözlemcisine incelemek, kurallara ve spor anlayışına aykırı davranan hakemleri; hakem gözlemcisi, organizasyon sahibi ve ilgili kişilerin şikayet ve raporlarına dayanarak gerekli işlemi yapmak ve Başkana rapor etmek.
6. Yeterli sayıda Türk hakem bulunmadığı durumlarda, uluslararası turnuvalar için yurt dışından hakem getirmek için Yönetim Kuruluna başvuruda bulunmak.

Merkez Hakem Kurulunun 22.03.2013 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe giren yeni uygulamasına göre hakemlik kategorileri Başhakem, Kule Hakemi, Gözlemci Hakem ve Çizgi Hakemi olmak üzere 4 kategoriye ayrılmıştır (<https://sgm.gsb.gov.tr/Public/images/SGM/Federasyon/Merkez%20Hakem%20Kuru%20Talim.pdf>, Erişim Tarihi: 30 Eylül 2015).

4.2.2.1. Başhakem

Başhakemin görev ve sorumlulukları aşağıdaki gibidir:

1. Turnuva mahallinde oluşacak turnuva kuralları, tenis kuralları, anında çözülmesi gereken problemlerde ve hakemlerin uyması gereken kural ve prosedürler ile ilgili son kararı verir.
2. Turnuva başlamadan önce o turnuvada çalışacak hakemlerle bir toplantı yapıp gerekli bilgileri verir.
3. Eğer TTF tarafından atanan bir Başhakem Yardımcısı yoksa hakemler arasından bir kişiyi Başhakem yardımcısı olarak atar.
4. Kule veya çizgi hakemi gereken karşılaşmalarda atamaları yapar.
5. Gerekli gördüğünde kule veya çizgi hakemlerini değiştirir veya çizgi hakemlerinin yerlerinde değişiklik yapabilir.
6. Bütün hakemler için değerlendirme yapıp turnuva bitiminde başhakem raporuyla birlikte TTF'ye iletir.
7. Kortlarda gerekli (net, tekler ve çiftler direkleri) malzemelerin olmasını sağlar.
8. Kortun arkasındaki duvarın, reklam pano ve afişlerinin veya kortu çevreleyen telin oyuncuları etkileyecek şekilde açık renkte boyanmamış olmadığından emin olur.
9. Turnuva başlamadan önce turnuva bilgilerini (top sayısı, top değişimi, kort zemini, oyun formatı ve diğer konular) oyunculara bildirir.
10. Herkesin görebileceği/fark edebileceği bir yere "Turnuva İlan Panosu" yerleştirir ve panonun yerinin ilgili herkes tarafından bilinmesini sağlar. Turnuva ile ilgili bütün şeyleri (fiktür, maç programı vb.) bu panoya asar. Oyuncular kendi maç programlarını öğrenmekle sorumludurlar.
11. Resmi turnuva saati belirleyip bunu bütün oyuncuların görebileceği bir yere koyar. (Örneğin başhakem odası) Başka türlü yönlendirilmediği takdirde kol saati veya diğer türdeki saatler resmi saat yerine geçmez.
12. Fiktür çekiminden önce Wild Card (Kontenjan) alacak oyuncuların isimlerini TTF, turnuva direktörü veya turnuva komitesinden alır. Turnuva

direktörü/komitesi ile birlikte; en son katılım listesi, sıralama ve fikstür çekimi için gerekli diğer belgeleri düzenler.

13. Eleme ve ana tablo fikstürlerini çeker.
14. Bütün gerekli dokümanları (Eleme, ana tablo, alternatif liste, şanslı kaybeden) turnuva ilan panosuna asar.
15. Günlük maç programını hazırlar, gerekli görürse bazı maçlara özel saatler koyabilir. Maç programının yayınlandıktan sonra değiştirilmemesi gerekir.
16. Toprak kortlarda çizgilerin her maçıdan önce silinmesini kortun çekilmesini sağlar.
17. Kortun oynanabilir olup olmadığına karar verir.
18. Maçların çağrılarının yapılabilmesi için özel bir alan belirler. Oyuncular maçlarının çağrısı yapıldığında hazır olmak zorundadırlar.
19. Kötü hava koşullarından dolayı ısınma yapılamamışsa ısınma süresini uzatabilir. (10 dakika)
20. Maçın karta kaydırılmasına karar verebilir. Eğere kötü hava koşulları veya zorunlu diğer sebeplerden dolayı maç ertelenmek zorunda kalınırsa ve bir oyuncunun aynı gün içinde iki tek maçı oynaması engellenmek isteniyorsa maç kortu zemine bakılmada açıktan kapalıya veya kapalıdan açığa alınabilir.
21. Yetersiz ışık, kötü hava veya diğer sebeplerden dolayı maçı tatil eder. Eğer oyun karanlıktan dolayı tatil edilmişse bunun set sonunda veya sette oynanan toplam oyun sayısının çift olduğu durumlarda yapılması gerekir.
22. Oyuncuların turnuva mahallinde yaptıkları kural ihlallerini araştırır ve ceza gerektiren durumları raporunda belirtip TTF'ye iletir.
23. Maçlar oynandığı esnada turnuva mahallinde bulunur.
24. TTF Başhakemi, Başhakem olarak çalıştığı turnuvada kule hakemliği yapamaz.
25. Bütün başhakemlerin kort ölçümü için kendilerine ait metal metreleri ve bütün işlemlerini yapabilecekleri bilgisayarları olmalıdır (<http://www.ttf.org.tr/assets/files/2014-Kural-Kitabi.pdf>, Erişim Tarihi: 01 Ekim 2015; <http://www.itftennis.com/media/194067/194067.pdf>, Erişim Tarihi: 06 Ekim 2015).

4.2.2.2. Kule Hakemi

Teniste her şeyin siyah ve beyaz olduğu bir yaklaşım yoktur. İyi bir hakemin kendine özgü bir stili vardır ve kendi stilini geliştirmenin en iyi yolu daha üst seviyedeki hakemlerin yönettiği maçları izlemektir. Hakemin maç içinde neler yaptığını, hangi durumda nasıl davrandığını, stiline nasıl olduğunu gözlemlemek olumlu katkı yapacaktır. Maç esnasında hakem için en önemli şey konsantrasyondur. Konsantrasyonunu kaybeden bir hakem maçın kontrolünü de kaybedip daha fazla hata yapmaya başlar. Ayrıca oyuncularla iletişim kurarken ve dinlerken ise önce oyuncunun sözünün bitmesini beklemek doğru bir izlenim için önemlidir (<http://www.ttf.org.tr/wp-content/uploads/Hakemin%20El%20Kitab%C4%B1.pdf>, Erişim Tarihi: 01 Ekim 2015).

Kule hakemi maçın tüm aşamalarını yönetmek için atanmıştır. Sorumluluğu, adil ve tarafsız bir şekilde tenis kurallarını çok iyi bilmek ve uygulamaktır. Maç boyunca konsantrasyonunu korumalı, gergin durumlarda sakinliğini bozmadan, sorunları çözme yeteneğine sahip olmalı, objektif bir şekilde otoritesini kullanmalıdır (<http://www.tenniscanada.ca/officials/documents/Introduction-Module3-ChairUmpire.pdf>, Erişim Tarihi: 30 Eylül 2015).

Kule hakeminin görev ve sorumlulukları aşağıdaki gibidir:

1. Tenis kurallarına hakim olmalı, turnuvanın özel kurallarını bilmeli, hakemlerin uyması gereken kurallar ve prosedürleri bilip bütün sorumluluklarını TTF prosedürlerine göre yerine getirmelidir.
2. Başhakemin onayıyla tenis kurallarına uygun olarak giyinmeli, eğer turnuvanın özel giysileri varsa diğer hakemlerle beraber bu giysileri kullanmalıdır.
3. Oyuncuların isimlerinin doğru telaffuzlarını öğrenmelidir.
4. Oyunculardan önce kortta hazır bulunmalıdır.
5. Maçtan hemen önce oyunculara gerekli bilgileri verir. Isınmadan önce oyuncuların/takımların her ikisinin de hazır olduğu durumda kura atışını yapar. Eğer maç ertelenirse kura atışı sonucu kalır ama oyuncular yeni seçim yapabilirler. Oyuncuların uygun giyinip giyinmediklerine karar verir.

Oyuncunun düzgün kıyafet giymesi için 15 dakika süresi vardır, bu sürenin aşımı diskalifiyeye sebep olabilir. Gerekirse uygun ısınma süresi tekrar verilebilir.

6. Bir el kronometresi olmalıdır. Bu kronometreyi ısınma (5 dakika), puan arası (20 saniye), oyun arası dinlenme (90 saniye) ve set arası (120 saniye) sürelerini kontrol etmek için kullanır. Ayrıca kurallar gereğince süre tutulması gereken (örneğin tıbbi mola) diğer durumlarda da kronometresini kullanır.
7. Kortta yeteri kadar top olmasından sorumludur ve gerektiğinde (top kaybolduğunda veya kullanılamaz hale geldiğinde) top değişimini yapar. Eğer top değişimi yapılan bir turnuvada çalışıyorsa topları top değişiminden hemen önce açar.
8. Kort içinde meydana gelen olaylarda kararları verir. (içeride, dışarıda, net vb.)
9. Oyuncuların ve kort çalışanlarının kurallara uyduğundan emin olur.
10. Gerektiğinde çizgi/net hakemlerinin yerini değiştirir.
11. Tenis kurallarıyla ilgili ilk kararları verir, oyuncu tenis kurallarıyla ilgili bir problemde başhakemi kora çağırabilir.
12. Her puandan önce TTF prosedürlerine göre çağrılarını yapar.
13. Oyuncuların kafasında herhangi bir problem oluşmaması için çizgi hakeminin sesinin az çıktığı ve çizgiye çok yakın düşen toplarda çizgi hakemi ile birlikte çağrı yapabilir.
14. TTF prosedürlerine göre skor kartını doldurur. ITF turnuvalarında çalışan bütün kule hakemleri canlı skor sistemi ve aletleri ile ilgili gerekli bilgilere sahip olmalıdır.
15. Bariz hata gördüğünde çizgi hakemini düzeltir, düzeltme işlemi çok çabuk yapılmalıdır. Bütün düzeltmeler TTF prosedürlerine göre yapılmalıdır. Çizgi hakemi tarafından yapılmayan bariz ayak hataları hata düzeltme prosedürlerine bağlı olarak kule hakemi tarafından yapılır.
16. Toprak kortlarda top izi incelemesinden sorumludur. Toprak kortların dışında top incelemesi yapılamaz.

17. Kalabalığı kontrol etmek için maksimum çaba sarf eder, seyircinin maçın gidişatına zarar verdiğini gördüğünde TTF prosedürlerine göre uyarıları yapar.
18. Oyuncuları rahatsız etmeden top toplayıcıları yönlendirir.
19. Top değişiminden veya topun oynanmaya müsait olup olmadığına karar vermekten sorumludur. Doğru sayıda topun oyunda olmasından emin olmalıdır. Kaybolan topların yerine mümkün olan en kısa süre zarfında top konmalıdır. Eğer ısınmada veya top değişiminden sonra iki oyun içinde top kaybolmuşsa (üçüncü oyunun ilk puanı başlamadan önce) yeni topla değiştirilir, diğer durumlarda oyundaki toplara benzer toplarla değiştirilir. Oyunda herhangi bir gecikmeye sebep vermemek için yeterli sayıda top kortta bulundurulmalıdır.
20. Kortun oynanabilirliğine karar verir. Eğer herhangi bir sebeple maçın ertelenmesi gerektiğine karar verirse oyunu erteleyip başhakeme haber verir. Maçın ertelenmesinden tatil edilmesine kadar sürede kendisinin ve korttaki diğer görevlilerin (çizgi hakemleri, top toplayıcılar vb.) hazır olmalarını sağlar. Eğer karanlıktan dolayı maç erteleniyorsa bunun set sonunda veya toplam oyun sayısının çift olduğu durumlarda yapılması gerekir. Erteleme veya maçın tatil edilmesi durumunda kule hakemi zamanı, puanları, oyun ve set skorunu, servis atanı, oyuncuların bulunduğu tarafları not edip maç toplarını almalıdır.
21. Maçın bitiminde maçta olan bütün olayları TTF Başhakemine rapor eder (<http://www.ttf.org.tr/assets/files/2014-Kural-Kitabi.pdf>, Erişim Tarihi: 01 Ekim 2015; ; <http://www.itftennis.com/media/194067/194067.pdf>, Erişim Tarihi: 06 Ekim 2015).

4.2.2.3. Gözlemci Hakem

Gözlemci hakemin görev ve sorumlulukları aşağıdaki gibidir:

1. Kule hakemsiz oynanan maçlarda bazı problemler kaçınılmazdır, bu yüzden gözlemci hakemler mümkün olduğu kadar kortların etrafında olmalı ve çıkabilecek herhangi bir problemi çözmeye hazır olmalıdırlar.

2. Eğer gözlemci hakem çizgi tartışması için korta çağrılmışsa ve kendisi olayı görmemişse çağrıyı yapan oyuncuya emin olup olmadığını sormalı ve eğer oyuncudan emin olduğu cevabını alırsa yapılan çağrıyla oyunu devam ettirmelidir.
3. Eğer gözlemci hakem kortun dışından seyrettiği bir maçta bariz bir hata yapıldığını görürse hemen korta girip hatayı düzeltmeli ve puan tekrarı yaptırmalıdır, aynı zamanda hatayı yapan oyuncuya oyunu kalan kısmında aynı şeyin tekrarlanması halinde puan kaybedeceğini mutlaka söylemelidir. Aynı olayın tekrarı durumunda oyuncuya sportmenlik dışı hareketten ihtar verilebilir.
4. Maçın çok problemlili olduğu görülürse gözlemci hakem başhakemin kararı ile maçın geri kalan kısmını seyretmeli ve oyunculara yapılacak herhangi yanlışı düzelterek ve bunun da puan kaybına sebep olacağını oyunculara söylemelidir.
5. Gözlemci hakemler gerekmedikçe maça müdahale etmemelidirler yapılan çağrının yanlışığında %100 emin olmadıkça düzeltme yapılmamalıdır.
6. Eğer gözlemci hakem kortta maçı izliyorsa gördükleri bariz hatayı derhal düzeltirler, ayrıca kendilerinden istendiği taktirde iz incelemesi yaparlar.
7. Let, çiftleme, ayak hatası gibi çağrılarda gözlemci hakem oyunculara sorular sorarak tam olarak ne olduğunu anlamaya çalışır ve daha sonra aldığı bilgiler ışığında uygun kararı verir.
8. Kural ihlali, zaman ihlali ve ayak hatası verirken gözlemci hakemin derhal korta girip durumu oyunculara açıklamalıdır (<http://www.tff.org.tr/assets/files/2014-Kural-Kitabi.pdf>, Erişim Tarihi: 01 Ekim 2015; <http://www.itftennis.com/media/195686/195686.pdf>, Erişim Tarihi: 07 Ekim 2015).

4.2.2.4. Çizgi Hakemi

İyi bir çizgi hakemi; iyi kural bilgisine sahip olmalı, mükemmel bir görüşe sahip olmalı, konsantre yeteneği iyi olmalı, kararlı olmalı ve hata yaptığında hızlı bir şekilde düzeltme yeteneğine sahip olmalıdır.

(<http://www.tenniscanada.ca/officials/documents/Introduction-Module2-LineUmpire.pdf>, Erişim Tarihi: 30 Eylöl 2015).

Çizgi hakeminin görev ve sorumlulukları aşağıdaki gibidir:

1. TTF prosedürlerine göre görev ve sorumluluklarını yerine getirir.
2. TTF Başhakeminin onayıyla diğer çizgi hakemleriyle aynı kıyafetleri giyer. Çizgi hakemleri beyaz, sarı veya oyuncuları engelleyebilecek diğer renklerde kıyafet giymemelidir.
3. Zamanında görevlendirildiği kortta hazır bulunur.
4. Bulunduğu çizgide en iyi görüş olan pozisyonu alır.
5. Sadece görevlendirildiği çizgi için çağrı yapar.
6. Arka çizgi, kenar çizgi veya orta servis çizgisindeyse ayak hatası çağrısı yapar.
7. Topu göremediğinde anında göremediğini belirten hareketi yapar.
8. Hata yaptığını gördüğünde anında kendisi düzeltir.
9. Top yere düşmeden kesinlikle çağrı yapmaz.
10. Kule hakemi kendisini düzelttiğinde sessiz kalır ve oyuncuların kendisiyle iletişimde kule hakemine yönlendirir.
11. Kule hakeminin göremediği kural ihlallerini anında kendisine haber verir.
12. Tuvalet veya elbise değiştirme molasında oyuncunun herhangi bir kural çiğnememesi için kendisine eşlik eder. Eğer ihlal görürse oyuncuya kuralı ihlal ettiğini belirtip kule hakemine haber verir.
13. Top tutmaz ya da oyunculara havlularını vermez.
14. Seyircilerle konuşmaz.
15. Kesinlikle oyuncuları alkışlamaz.
16. Kule hakeminden izin almadan korttan ayrılmaz (<http://www.ttf.org.tr/assets/files/2014-Kural-Kitabi.pdf>, Erişim Tarihi: 01 Ekim 2015; ; <http://www.itftennis.com/media/194067/194067.pdf>, Erişim Tarihi: 06 Ekim 2015).

4.2.3. Hakemlik Eğitimi

Hakemler, yönettikleri maçlarda cesur ve kararlı olabilmek için, daha çabuk motive olma, kendine güven, baskı altında çabuk karar verebilme, algılama, dikkat, kaygı ve stresle mücadele etme gibi özelliklere sahip olmalıdırlar (Karataş ve ark., 2013). Spor karşılaşmalarında hakemlerin pozisyon ve kararları belirleyicidir. Hakemler tarafından verilen kritik kararlar çoğu zaman kaybeden ve kazanan oyuncuyu ayıran ince bir çizgidir (Ugwu ve Onyishi, 2013). Bir hakem tarafından verilen kararlar oyunun nihai sonucunu etkileyebilir. Bazı durumlarda oyunun yönünü tek bir kararı ile değiştirebilir (Leveaux, 2010).

Hakemlerde fiziksel uygunluğun yanı sıra, kural bilgisi ve psikolojik gelişim seminerlerinin performans artırıcı yararları bulunmaktadır. Hakemlik üzerine yapılan çalışmalar arasında çoğu karakteristik özellikler, stresle baş etme, önyargı gibi birçok psikolojik araştırmalar bulunmaktadır. Bu araştırmalar hakemlerin psikolojik durumları hakkında bilgiler verir ve müsabakalardaki performans artışını etkileyen önemli odak noktaları sağlar (Mascarenhas ve ark., 2005).

Eğitim bütün alanlarda önemli olduğu gibi sporda ve hakemlikte de önemli bir yer tutmaktadır. Kalite isteyen her kurum personelini sürekli yetiştirmek zorundadır. Bu noktada hakem eğitimi ve seminerlerinin verimliliği; müsabaka sonuçlarında ve gidişatında büyük etkisi bulunan ve buna bağlı olarak çok büyük toplumlara ilgilendiren hakemlik mesleği açısından çok önemlidir (Kayışoğlu ve ark., 2010).

4.2.4. Hakemlik ve İletişim

Kişilerarası iletişim tüm insan iletişiminin temelidir. Kişilerarası iletişim fiziki ortam hazır olduğu zaman kişilerin her birinin davranışları üzerinde karşılıklı bir etkinin gerçekleştirdiği etkileşimi kapsamaktadır (Özodaşık, 2012).

Hakemlik alanında yapılan çalışmalar; üst düzey karşılaşmalara odaklanmıştır ve iletişimin hakemler için önemli olduğunu ortaya koymuştur (Pedersen, 2013). Hakemin kendine güveni, iletişim becerisi, sakinliği, pozitifliği, adil oluşu hakemlik süresince çok önemli becerilerdir. İletişimin hakemlik süreci içerisinde çok önemli bir rolü vardır. Hakemlerin sözel ve sözel olmayan iletişimi etkin kullanımının,

oyuncunun performansı üzerinde etkisi büyüktür. Hakemlerin oyuncularla iletişim sırasında el hareketleri, vücut dili, yüz ifadeleri; hakemlerin kararına ve ikna gücüne etkili bir biçimde katkıda bulunabilir (Mellick ve ark., 2005).

4.2.5. Hakemlik ve Karar Verme

Sportif ortamlardaki durumlar düşünüldüğünde pek çok durum anlıktır ve yenidir. Bu durum sportif hakemliklerde de böyledir. Hakemlerin süre baskısı ve çok fazla uyarın ile karşı karşıya kaldıklarını ve spor hakemliğinin her zaman çabuk bilgi işleme gerektirdiğini düşünürsek, kararlar genellikle sinyallerin farkına varılması ve deneyimle kazanılan ipucu değerlendirmeleri ile verilir (Uzunoğlu, 2008). Hakem, herhangi bir spor dalında, o oyunun kurallarını uygulamaktan ve adilce karar vermekten sorumludur (Farmer ve ark., 2007; Simmons, 2008).

Bir hakemin karar vermesi hareketin oluştuğu anda veya mümkün olan en kısa sürede olmalıdır ve hakemler karar verirken gördükleri şeyden emin oldukları izlenimini vermek zorundadırlar. İyi karar verme, spor branşına özel yönetmelikleri ve kuralları tam ve mükemmel bir şekilde anlama ile başlar. Sporcuların bir tekniği yapmada gerekli fiziksel becerilerini geliştirmek için yaptıkları antrenman gibi, hakemlerin de karar verme özelliklerini geliştirmek için sürekli hakemlik tekrarı yapmaları gerekir (Ekmekçi, 2011).

4.2.6. Hakemlik ve Empati

İyi bir hakem, kuralları iyi bilmesi ve tarafsız ve adil bir şekilde kuralları uygulamasının yanında; oyuncuların motivasyonlarını ve ihtiyaçlarını anlamalı, ve oyun alanında onların karşılaştığı zorluklar ile empati kurmalıdır. Oyuncularla empati kuran bir hakem, sert bir biçimde oyun boyunca itiraz eden bir oyuncu ile yanlış bir karara sinirlenen ve bir süre sakin kalmaya ihtiyacı olan bir oyuncu arasındaki farkı anlamalıdır.

Ayrıca tenis oynamış olan hakemler tecrübeleri ile oyuncuların beden dilini okumada ve oyuncuları anlamada daha fazla avantajları vardır (<http://www.mwsra.org/learning-resources/who-is-a-good-referee/>, Erişim tarihi: 19 Eylül 2015).

4.3. Karar Verme

Karar verme ne yiyeceğine, ne giyeceğine karar verme gibi önemsiz kararlardan; meslek seçimi, kariyer planları gibi çok önemli ve karmaşık süreçlerde insan hayatının tüm evrelerinde görülebilir (Acat ve Dereli, 2012). Karar verme en önemli yaşam becerilerinden biridir. Yerinde ve uygun verilmiş kararlar bireyi yaşamında olumlu değişimlere neden olurken, hatalı verilmiş kararlar yaşam yönelimini olumsuz yönde etkileyebilir. Gittikçe daha karmaşık hale gelen sosyal ilişkiler içinde bireyler sürekli problemler ve seçeneklerle yüz yüze gelmekte, kendileri için en uygun kararı vermek durumunda kalmaktadırlar. Genel olarak karar verme bilişsel bir süreçtir ve bir ihtiyaç durumunda bu ihtiyacı karşılamak amacıyla mevcut seçeneklerden duruma en uygun olanın seçilmesi olarak anlaşılabilir (Güçray, 1998).

Karar, bir amaca ulaşmak için var olan olanak ve koşullara göre çeşitli olası eylem biçimlerinden en uygun görüneni seçmektir (Dereli ve Acat, 2011). Karar verme, olaylara ilişkin olasılık hesapları yaparak iki veya daha fazla seçenek arasından bir seçim yapma yetisi, süreci veya bu amaçla kullanılan yöntemdir. Karar verme davranışı, karar verilmesi gereken bir durumun farkına varılması ile başlayan ve bireyin bu durum karşısında ne zaman ve nasıl karar vereceğini belirlemesi ile sonlanan bir etkinliktir. Karar verme süreci birbirini izleyen evrelerden oluşan bir süreç olarak ele alınmaktadır. Birey, karar verme süreci içerisinde belirli bir yaklaşımda belirli bir yaklaşımda bulunarak durumu değerlendirmekte, seçenekleri ve bu seçeneklerin sonuçlarını incelemekte ve değerlendirmenin sonucu olarak istediği seçime yönelmektedir (Alver, 2005).

Karar verme konusunda çalışmış olan araştırmacılar genel olarak karar vermeyi, olması muhtemel olasılıklardan birini seçme işlemi olarak tanımlanmakta ve karar verme sürecini sezgi, bağımlılık, aile, akran baskısı, bellek, önyargı, bilgiyi kodlama, duygu, motivasyon, stres, psikoaktif maddeler, kişilik özellikleri ve problem çözme gibi değişkenlerin etkilediğini belirtmektedirler (Çolakkadıoğlu, 2012). Karar verme, çeşitli durumlar arasından seçim ve tercih yapmakla ilgili bilişsel ve davranışsal çabalar bütünüdür (Taşgit, 2012).

Karar verme davranışının ortaya çıkabilmesi için şu üç koşulun bulunması gerektiği vurgulanmaktadır:

1. Karar verme gereksinimini ortaya çıkaran bir seçme sorununun varlığı ve bu sorunun birey tarafından hissedilmesi,
2. Güçlüğü giderecek birden fazla seçeneğin bulunması,
3. Bireyin seçeneklerden birine yönelme özgürlüğüne sahip olmasıdır.

Bu koşullar sağlandığında bireyin bir karar vermesi gerekir (Çoban ve Hamamcı, 2006; Erözkan, 2011).

4.3.1. Karar Verme Süreci

Karar verme, bireyin kendisini ve sosyal yapıyı anladığının ve içselleştirdiğinin bir göstergesidir. Çünkü karar verme bilişsel ve duygusal açıdan farkındalık gerektiren bir süreçtir (Altay, 2011). Bireyler her gün değişik önemlerde kararlar verirler. Dolayısıyla karar verme, ilk bakışta oldukça karmaşık olarak görülmeyebilir. Oysa karar verme bireyin güçlü ve zayıf yönünün iç içe girdiği ve ortaya çıktığı bir süreci ilgilendirir (Tatlılıoğlu ve Deniz, 2011; Yılmaz N, 2011). Karar verme süreci bir anlamda bireyin iç dünyasında denge sağlama süreci olarak da görülebilir. Karar verme durumunda olan birey, hem iç dünyasına yönelik ihtiyaçlarını, hem de çevresel beklentileri karşılamaya ve doyurmaya yöneliktir. Bunu yapabilmek için de bireyin kişisel ve çevresel kaynaklarını etkili ve olumlu bir şekilde kullanması gerekmektedir (Sardoğan ve ark., 2006; Çetin, 2009).

Birey bir karar verme ihtiyacı hissettiğinde karar verme süreci başlamaktadır. Daha sonra birey bir hedef veya bir amaç belirleyerek hedefine veya amacına yönelik seçenekler hakkında bilgi toplar. Gelecekteki seçeneklerin sonuçlarına erişme olasılığı ve kendi değerleri üzerinde durur. Bu değerlerin netleştirilmesi etkili kararlar için önem taşımaktadır. Bireyin birçok seçenek arasından birine yönelmesi bilişsel bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu süreç, seçenekler hakkında ayrıntılı bilgi edinilmesi, edinilen bilgileri sınıflama, önem sırasına koyma, her birinin istekleri karşılama olasılığı yönünden irdelenmesi gibi işlemleri gerektirmektedir (Tatlılıoğlu, 2010; Gacar, 2011). Kişilerin karar verme sürecini etkileyen değişkenlerden biri de karar verme stilleridir. Karar verme stili, bir karar

alma durumunda bir kişinin yaklaşım, tepki ve eylemlerde bulunduğu duruma denir (Altun ve Oğuz, 2012).

4.3.2. Karar Verme Stilleri

Karar verme stilleri, insan yaşamında toplumsal, ekonomik ve iş yaşamında önemli bir yere sahiptir. Yaşam süresinde aldığımız kararlar, hayatımızın akışına yön vermekte, sonuçları ise olumlu ve olumsuz olarak etki yaratmaktadır. Aldığımız her karar, önümüze çıkan sorunlara seçenek oluşturma ve doğru çözüme ulaşmada bizlere ışık tutacaktır (Pekdoğan, 2015). İnsanların karar vermelerinde çok çeşitli yöntemlerin olduğu, farklı zamanlarda farklı stiller kullandıkları, birçok bireyin çoğunlukla kullandığı bir stilin olduğu görülmektedir (Köksal ve İşmen Gazioğlu, 2007). Bireyin karar verme stilleri, bireysel özelliklerle yakından ilişkilidir. Karar verme sürecinde bireysel özellikler, karar hızı ile toplanan ve değerlendirilen veri miktarından kaynaklanır. Bireysel özellikler ve yükleme biçimleri, bireyin karar verme stillerini etkilemektedir (Avşaroğlu ve Üre, 2007).

Karar verme stillerini bilişsel açıdan ele alan araştırmacılar; seçim, anlama, yaratıcı problem çözme, uzlaşma, sonucu değerlendirme, doğru seçim, güvenilirlik, kararlılık ve bağlanma şeklinde dokuz yapıdan bahsetmişlerdir (Deniz, 2004). Bunlar:

- 1. Seçim:** Karar verme becerisi için bir ön koşuldur. Kararların kontrolü; içtepesel denetim ve kendine saygı ile ilgilidir. Ergenlerin seçimlerinde denetim ve sorumluluğun gelişimi, akran gruplarına çoğunlukla uyulması gerektiğinden sık sık ertelenebilmektedir.
- 2. Anlama:** Bilişsel süreç olarak karar verme etkinliğini anlamaya işaret etmektedir. Bireylerin kendi bilişsel süreçleri hakkındaki bilgisi; okuma, hatırlama, problem çözme gibi becerilerin yerine getirilmesinde gerekli olabilmektedir.
- 3. Yaratıcı Problem Çözme:** Problemin tanımlamasını, seçilecek alternatiflerin ortaya çıkarılmasını, yeni alternatifleri üretmek için seçim alternatiflerinin yaratıcı bileşimi ve amaçlarına ulaşmak için gereken adımların kavranmasını içermektedir.

4. **Uzlaşma:** Aile ile veya arkadaşları ile bir uyuşmazlıkta, kabul edilebilir bir çözümde anlaşmaktır. Uzlaşmada başka bir kişinin fikirlerinin alınması önemlidir.
5. **Sonucu Değerlendirebilme:** Kendisi ve diğerleri için, seçilen eylemlerin sonuçları hakkında düşünebilme düzeyidir.
6. **Doğru Seçim:** Bilginin etkili ve mantıklı olarak elde edilmesi için ön koşuldur. Problem çözücü olarak karar veren bireyler, problemini çözmede stratejileri esnek olarak kullananlardır.
7. **Güvenirlilik:** Alternatiflerin seçiminde bilginin güvenilirliğini değerlendirme becerisidir. Güvenirlilik, elde edilen yeni bilgiyi, önceki bilgilerle kontrol edilerek de yapılabilir.
8. **Kararlılık:** Yetenekli karar veren kişiden, seçimlerde istikrarlı olması beklenir. İleri ergenlik evresindeki gençler, kararlarında daha istikrarlı olabilmektedirler.
9. **Bağlanma:** Kararların bağlayıcılığı ile ilgilidir. Yaş ilerledikçe karar verme durumlarında yüksek bir yeterlilik görülebilmektedir (Avşaroğlu, 2007).

Scott ve Bruce (1995), karar verme stillerini öğrenilmiş alışkanlık olarak açıklamışlardır. Karara ulaşırken seçeneklerin tanımlanması ve bir karar sırasında bilgiyi düşünme miktarının stiller arasında farklılıkların anahtarının olduğunu düşünmüşlerdir. Onara göre karar verme stili, karar verirken toplanan bilgiler ve düşünebilen çeşitli alternatif durumlarıdır. Beş tür karar verme stilinden bahsetmişlerdir. Bunlar:

1. **Akılcı karar verme stili:** Karar verme durumunda, bireylerin karar vermesi gereken durumla ilgili araştırma ve inceleme yaparak duruma en uygun alternatifi seçmesidir. Akılcı karar verme stiline sahip bireyler, daha dikkatli bir tutum sergilerler.
2. **Sezgisel karar verme stili:** Karar verme durumlarında bireylerin içsel olarak duyguları ve sezgileri ile karar vermesidir. Sezgisel karar verme stiline sahip bireyler, diğerlerine göre daha hızlıdır ve önsezilerini kullanırlar.
3. **Bağımlı karar verme stili:** Karar verme durumlarında bireyin başkalarının tavsiyelerine ve yönlendirmelerine göre karar vermesidir. Bağımlı karar

verme stiline sahip bireyler, kararlarının sorumluluklarını diğerlerine yansıtmaktadırlar.

4. **Kaçınan karar verme stili:** Karar verme durumunda bireyin karar vermemek için karardan uzaklaşmasıdır. Kaçından karar verme stiline sahip bireyler, karar verme sorumluluğundan kaçma eğilimi gösterirler.
5. **Spontan karar verme stili:** Karar verme durumunda bireyin o andaki ve koşuldaki durumuna göre karar vermesidir. Spontan karar verme stiline sahip bireyler, kendiliğinden ve doğal sürecine göre karar verme eğilimi gösterirler (Scott ve Bruce, 1995).

Dinklage (1967), gençler üzerinde yaptığı çalışmaları ve gözlemleri sonucunda sekiz farklı karar verme stilinden bahsetmiştir (Avşaroğlu, 2007). Bunlar:

1. **İçtepisel davrananlar:** Bu karar verme stilini benimseyen bireyler, karşılıklarına çıkan ilk seçeneğe yönelirler. Kararları ani olup salt duygulara ve isteklere dayalıdır.
2. **Kaderciler:** Bu gruptaki bireyler, problemin çözümü veya kararı çevresel olaylara veya kadere bırakırlar.
3. **Boyun eğenler:** Bu gruptakiler, karar verirken bir başkasının planına veya önerilerine boyun eğenler, kendi görüş ve iradelerini ortaya koymazlar.
4. **Erteleyenler:** Problemi askıya alırlar, problem üzerinde düşünmeyi ve eyleme geçmeyi ileri bir tarihe bırakarak ötelemeyi tercih ederler.
5. **Kendine eziyet edenler:** Bu gruptaki bireyler, seçenekler hakkında bilgi toplamaya ve onlar üzerinde düşünmeye çok fazla zaman harcarlar ve topladıkları verilerin içinden çıkamayarak dağınıklık gösterirler.
6. **Plan yapanlar:** Bu stili benimseyen bireyler, belli bir hedefe ulaştıracak seçenekleri sistematik olarak inceler; isteklerle fırsat ve imkanlar arasında bir denge oluşturacak en uygun seçeneği bulmaya çalışırlar.
7. **Sezgisel davrananlar:** Bu karar stilini benimseyenler, karar verme sürecine kısmen mistik, kısmen bilinçaltı güdülere ağırlık veren bir tutum sergilerler. Birey belli bir kararın doğru olduğuna emin olduğunu düşünür.
8. **Donup kalanlar:** Bu stili benimseyen bireyler, karar verme sorumluluğunu hissederler ancak ona yaklaşma gücünü kendilerinde göremezler. Bir karar

verme planı yapmazlar, erteleme kararı da vermezler. Bilgi toplamaktan, seçenekler üzerinde düşünmekten kaçınırlar ancak karar vermeleri gerektiğinin bilincindedirler.

Bazı karar kuramcıları, karar verme stilleri konusunda kararsızlık olgusunu ayrı bir alan olarak ele alıp incelemekte ve kararsızlığın kaçınılması gereken bir durum olduğunu belirtmektedirler. Kararsızlık stilini benimseyen bireyler de karar veren ancak verdikleri karardan hoşnut olmayan, yani kararından rahatsızlık duyan bireyler olarak tanımlanmaktadır. Karar verme stillerine ilişkin araştırmalar dikkate alındığında etkili karar vermede en uygun stilin mantıklı karar verme stili olduğu görölmektedir (Avşaroğlu, 2007).

Deniz' göre (2004) ise bireyler dikkatli, kaçınan, erteleyici ve panik karar verme stillerini kullanırlar.

Dikkatli karar verme stilinde bireyler, karar vermeden önce bilgiyi özenle arar ve alternatifleri de dikkatlice değerlendirdikten sonra seçim yapar.

Kaçınan karar vermede bireyler, karar vermekten kaçınırlar ve kararları başkalarına bırakma eğilimindedir.

Erteleyici karar vermede bireylerin, kararları geçerli bir neden olmaksızın sürekli erteleme, geciktirmesi ve sürüncemede bırakmaları söz konusudur.

Panik karar vermede ise bireyler karar verme sürecinde kendilerini zaman baskısı altında hisseder ve düşüncesiz davranışlar sergileyip acele karar verirler (Deniz, 2004; Izgar ve Yılmaz, 2007; Taşgit 2012; Ulaş ve ark., 2015).

4.3.3. İy Kararın Nitelikleri

Kararı bir iş yapmak, bir çalışmada bulunmak, bir çaba harcamak için alınır. Bireyin amaçları ve hedefleri, onun gereksinim ve isteklerinin yoğunlaşmış, belirlenmiş bir şeklinden başka bir şey değildir. Karar bireysel ve toplumsal yaşantıda bu kadar önemli olduğuna göre, kararın kendisini değerleme, yani iyi olup olmadığına karar vermenin de büyük önem taşıdığı bilinmektedir. Kararın isabetliliği, amacın ne oranda elde edildiği ve probleme ne oranda çözüm bulabildiği

ile ilgilidir. Biz amacımıza ulaştıran, kararın alınmasını gerektiren sorunu çözücü, bireyin yaşantısındaki olumsuz öğelerin tüm etkenlerini ortadan kaldırııcı veya pasifize edip olumluluk halini devam ettirmeye, bununla beraber istediğimiz şeyleri bize sağlayıcı özellikte olan, etkin, verimli ve son olarak zamanında alınması ve zamanında uygulanmasını iyi bir kararda aranan nitelikler olarak sayabiliriz (Çetinkaya, 2013).

4.3.4. Sportif Ortamda Karar Verme

Karar verme ve karar verme stili bireyin günlük yaşamında olduğu gibi, spor ortamında da büyük önem taşımaktadır (Kelecek ve ark., 2013). Gerçekten de spor ortamlarında insanların nasıl düşündükleri, mevcut durumu nasıl analiz ettikleri ve yargıda buldukları, laboratuvar şartları altında ele alınabilecek önemli bir araştırma konusudur (Bar-eli ve Raab, 2006). Spor ortamında uygun ve yerinde verilen kararlar, oyunu olumlu etkileyeceği gibi; verilen yanlış kararlar ya da yanlış zamanda verilen kararlar oyun içinde sporcuyla olumsuz etkilemenin yanı sıra oyunun sonucunu da etkileyebilir (Kelecek ve ark., 2013). Sporda karar vermenin standart bir türünün olmamasına rağmen, genel olarak bazı karakteristik özelliklerinden söz edilebilir. Bunlar; doğal olması, çoğunun dinamik olması, açık davranışlar şeklinde ve yüksek derecede zaman baskısı altında olmasıdır (Çetinkaya, 2013; Vural, 2013). Sportif yetenek, fazla bilginin kısa zamanda işlenmesini gerektirir. Dolayısıyla sporcu, sürekli olarak karar verme durumuyla karşı karşıya gelir (Gacar, 2011). Sporda antrenörün ve hakemin olduğu kadar sporcuların verdiği kararlar da önemlidir. Oyun içinde, antrenör ve hakemden önce verilen kararlar maçıń gidişatını ya da skoru etkileyebilir. Bu perspektiften bakıldığında sporcuların kritik durumlarda, baskı altında, son dakikada ya da taktik değişiminde verdikleri kararlar, son derece önemlidir (Kelecek ve ark., 2013).

4.4. Empati

Empati terimi önceleri bir insanın kendisini karşıdaki nesneye, örneğin bir sanat eserine yansıtması, kendini onun içinde hissetmesi ve bu yolla o nesneyi kendi içine alarak, özümseyerek anlaması süreci olarak tanımlanmıştır. Sonraki tanımlamalarda nesnelere yanı sıra insanların algılanması sırasında empatinin ortaya

çıkabileceği kabul edilmiştir (Akçakoyun ve ark., 2010). Empati bireyin yaşama uyumunu kolaylaştırmak için ortaya çıkmış olan önemli sosyal bilişsel bir yetidir (Bora ve Aysan, 2009). Empati yeteneği, bireyin başkalarına karşı davranışlarını ve sosyal ilişkilerin kalitesini etkileyen, sosyal ve duygusal gelişimin önemli bir parçasıdır (McDonald ve Messinger, 2011). Empati becerisine sahip bireyler, başkalarının bakış açılarını kavrayabilen, iyi bir dinleyici olmalarının yanı sıra, dile getirilemeyen duyguları da sezebilen, ne zaman ve ne kadar konuşmaları gerektiğini bilen ve kendilerini başkalarının yerine koyarak, onları anlayabilen bireylerdir (Doğan ve Demiral, 2007).

4.4.1. Empatinin Tarihi ve Tanımı

Empati, bir insanın, kendisini karşısındaki insanın yerine koyarak onun duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlama, duygularını hissetme ve bu durumu ona anlatma sürecidir. Üzerinde uzlaşılan bu tanım, Rogers'ın 70'li yıllarda ulaştığı empati tanımıdır (Dökmen, 1987; Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002). Bugün kullanmakta olduğumuz “empati” terimini iki atası vardır. Bunlar Almanca'daki “*emfühlung*” ve Eski Yunanca'daki “*empathia*” terimleridir. 1897 yılında *emfühlung* terimini ilk kullananlardan birisi Alman psikologlardan Tpeodor Lipps olmuştur ve bu terimi şöyle tanımlamıştır: Bir insanın, kendisini karşısındaki bir nesneye, örneğin bir sanat eserine yansıtması, kendini onun yerinde hissetmesi ve bu yolla o nesneyi kendi içine alarak (absorbe ederek/özümseyerek) anlaması sürecidir. Lipps 1897 den sonraki çalışmalarında, nesnelerin yanı sıra insanların algılanması sırasında “*emfühlung*” un ortaya çıkabileceğinden söz etmiştir. 1909 yılında Tichener, “*emfühlung*” terimini Eski Yunanca'daki “*empathia*” teriminden yararlanarak İngilizceye “*empathy*” olarak tercüme etti. Böylece empatinin psikoloji ve psikiyatri literatüründeki bugünkü yerini almış oldu (Ioannidou ve Konstantikaki, 2008; Dökmen, 2006; Alver, 2004).

Yunancadaki “*em*” iç, içine, içinde; “*pathia*” ise Yunancada *pathos* kelimesinden gelip duygu, acı, algılama, telepati manalarına gelmektedir. Buna göre empati kelimesinin anlamı, “içsel algılama” ya da “duygulara nüfuz etme” şeklinde de ifade edilebilir. Dolayısıyla Türkçede “duygudaşlık”, “anlayış”, “duyarlılık” veya “eşduyum” kelimeleriyle karşılığını bulan empati, “bir başkasının duygularını, içinde

bulunduğu durum ya da davranışlarındaki motivasyonu anlamak ve hissetmek” demektir. “Kendi duygularını bakla nesnelere yansıtmak” anlamında da kullanılır (Ağırman, 2006).

Meslek yaşamı boyunca empatiyi çeşitli şekillerde tanımlamış olan Rogers’ın 70’li yıllarda ulaştığı empati anlayışı, bugün çoğunluğun üzerinde uzlaştığı bir tanıma dönüşmüştür. Katı bir nitelik taşımayan söz konusu tanım, genel çizgileriyle şöyledir: “Bir kişinin kendisini karşısındaki kişinin yerine koyarak olaylara onun bakış açısıyla bakması, o kişinin duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlaması, hissetmesi ve bu durumu ona iletmesi sürecine” empati adı verilir (Rogers, 1975; Dökmen, 2006).

Dökmen (2006)’e göre empati kavramının üç temel ögesi şöyle sıralanmaktadır:

1. Empati kuracak kişi, kendisini karşısındakinin yerine koymalı, olaylara onun bakış açısıyla bakmalıdır. Başka bir söyleyişle, empati kurmak isteyen kişinin, karşısındaki kişinin fenomenolojik alanına girmesi gereklidir. Psikolojideki fenomenolojik yaklaşıma göre her insanın alanı vardır. Her insan gerek kendisini gerekse çevresini, kendine özgü bir biçimde algılar; bu algısal yaşantı öznedir; kişiye özgüdür. Yani her insan dünyaya, kendine özgü bir bakış tarzıyla bakar. Eğer bir insanı anlamak istiyorsak, dünyaya onun bakış tarzıyla bakmalı, olayları onun gibi algılamaya ve yaşamaya çalışmalıyız. Bunu gerçekleştirmek için de empati kurmak istediğimiz kişinin rolüne girmeli, onun yerine geçerek adeta olaylara onun gözlüklerinin gerisinden bakmalıyız.
2. Empati kurmuş sayılmamız için, karşımızdaki kişinin duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlamamız gereklidir. Karşımızdakinin yalnızca duygularını ya da yalnızca düşüncelerini anlamış olmak yeterli değildir. Empatiyi tanımlarken bu noktayı vurguladığımızda, empatinin iki temel bileşeninden söz etmiş oluyoruz. Bunlar empatinin bilişsel ve duygusal bileşenleridir. Karşımızdakinin rolüne girerek onun ne düşündüğünü anlamamız, bilişsel nitelikli bir etkinlik, karşımızdakinin hissettiklerinin aynısını hissetmemiz ise duygusal nitelikli bir etkinliktir. Bilişsel rol alma, duygusal rol almanın ön şartı sayılabilir.

3. Empati tanımındaki son öge ise, empati kuran bireyin zihninde oluşan empatik anlayışın, karşıdaki kişiye iletilmesi davranışıdır. Karşımızdaki kişinin duygularını ve düşüncelerini tam olarak anlasak bile, eğer anladığımızı ona ifade etmezsek empati kurma sürecini tamamlamış sayılmayız (Dökmen, 2006).

4.4.2. Aşamalı Empati Sınıflaması

Dökmen'in (1988) aşamalı empati sınıflamasına göre üç temel empati basamağı vardır. Bu basamaklar Onlar Basamağı, Ben Basamağı, Sen Basamağı'dır. Bu basamakların her birisi de kendi içerisinde "düşünce" ve "duygu" olmak üzere iki alt basamaktan oluşmaktadır.

4.4.2.1. Onlar Basamağı

Bu basamakta tepki veren bir kişi, karşıdaki kişinin kendisine anlattığı sorun üzerinde düşünmez; sorun sahibinin duygu ve düşüncelerine dikkat etmez; bu soruna ilişkin olarak kendi düşünce ve duygularından da söz etmez. Sorunu dinleyen kişi, sorun sahibine öyle bir geribildirim verir ki, bu geribildirim, o ortamda bulunmayan üçüncü şahısların (toplumun) görüşlerini dile getirmektedir. Bu basamakta tepki veren kişi, bir takım genellemeler yapar, atasözleri kullanır. Örneğin parasını israf ettiği için yakınan bir kişiye "ayağını yorganına göre uzat" denirse, Onlar Basamağı'nda bir empatik tepki verilmiş olur. Bu sözlerle, karşıdaki kişinin ya da bizim duygu ve düşüncelerimiz yer almamakta, yalnızca toplumun bu konuya ilişkin görüşü yansıtılmaktadır.

4.4.2.2. Ben Basamağı

Bu basamakta empatik tepki veren kişi, benmerkezcidir; kendisine sorununu anlatan kişinin duygu ve düşüncelerine eğilmek yerine, sorun sahibini eleştirir, ona akıl verir; bazen de kişiyi kendi sorunuyla baş başa bırakıp kendinden söz etmeye başlar. Örneğin Ben Basamağı'na uygun empatik tepki veren kişi, dinlediği sorun karşısında "üzüldüm, aynı dert bende de var" der ve böylece sorun sahibini sorunuyla yüzüstü bırakıp kendi sorunlarını anlatmaya başlar. Ben Basamağı'ndaki tepkiler Onlar Basamağı'ndaki tepkilere oranla daha kaliteli sayılabilir. Ancak, Ben

Basamağı'nda empatik tepki veren kişiler, bilişsel ve duygusal açıdan karşılarındaki kişinin rolünü almadıkları için, yeterli düzeyde empati kurmuş sayılmazlar.

4.4.2.3. Sen Basamağı

Bu basamakta empatik tepki veren bir kişi, kendisine sorununu ileten kişinin rolüne girer, olaylara o kişinin bakış açısıyla bakar. Yani kendisine iletilen sorun karşısında, toplumun ya da kendisinin düşüncelerini dile getirmez, doğrudan doğruya karşılarındaki kişinin duyguları ve düşünceleri üzerinde odaklaşarak, o kişinin ne düşündüğünü ve hissettiğini anlamaya çalışır.

Dökmen tarafından yukarıda sıralanan üç temel empati basamağını kapsayacak şekilde on altı basamak oluşturulmuştur. Söz konusu on altı basamak, en kalitesiz tepkiden en kaliteliye doğru olmak üzere aşağıda görüldüğü şekilde sıralanmıştır:

- 1. Senin problemin karşısında başkaları ne düşünür, ne hisseder:** Bu basamakta empati kurmaya çalışan kişi, birtakım genellemeler yapar, felsefi görüşlere, atasözlerine başvurabilir; dinlediği soruna ilişkin olarak genelde toplumun neler hissedebileceğini dile getirir; sorununu anlatan kişiyi toplumun değer yargıları açısından eleştirir.
- 2. Eleştiri:** Dinleyen kişi, sorununu anlatan kişiyi kendi görüşleri açısından eleştirir, yargılar.
- 3. Akıl verme:** karşılarındakine akıl verir, ona ne yapması gerektiğini söyler.
- 4. Teşhis:** Kendisine anlatılan soruna ya da sorunu anlatan kişiye teşhis koyar; örneğin “bu durumun sebebi toplumsal baskılardır” ya da “sen bunu kendine fazla dert ediyorsun” der.
- 5. Ben de var:** Kendisine anlatılan sorunun benzerinin kendisinde de bulunduğunu söyler; “aynı dert benim de başımda” diye söze başlar ve kendi sorununu anlatmaya başlar.
- 6. Benim duygularım:** Dinlediği sorun karşısında kendi duygularını sözle ya da davranışla ifade eder; örneğin “üzüldüm” ya da “sevindim” der.
- 7. Destekleme:** Karşılarındakine kişinin sözlerini tekrarlamadan, onu anladığını, onu desteklediğini belirtir.

- 8. Sorun eğilme:** Kendisine anlatılan soruna eğilir, sorunu irdeler, konuya ilişkin sorular sorar.
- 9. Tekrarlama:** Kendisine iletilen mesajı (sorunu), gerektiğinde mesaj sahibinin kullandığı bazı kelimelere de yer vererek özetler; yani dinlediği mesajı kaynağına yansıtmış olur; bu arada dinlediği kişinin yüzeysel duygularını da yakalayarak yansıttığı bu mesaja ekler.
- 10. Derin duyguları anlama:** Bu basamakta empati kuran kişi, kendisini empati kurduğu kişinin yerine koyarak, onun açıkça ifade ettiği ya da etmediği tüm duygularını ve onlara eşlik eden düşüncelerini fark eder ve durumu ona ifade eder.

Yukarıdaki basamaklardan 1. basamak Onlar Basamağı'na 2., 3., 4., 5. ve 6. basamaklar Ben Basamağı'na, 7., 8., 9. ve 10. basamaklar ise Sen Basamağı'na ilişkindir (Dökmen, 1988).

4.4.3. Empatinin Bileşenleri

Günümüzde empatinin hem afektif (duygusal empati), hem de bilişsel süreçlerin katkısıyla ortaya konan, birden çok boyutu olan bir yeti olduğu kabul edilir (Bora, 2009). Empati süreci algılama, anlama, hissetme gibi psikolojik, bilişsel ve duygusal bileşenlerden oluşmaktadır ve bu bileşenler birbirleri ile etkileşim içerisindedir (Kaya ve Siyez, 2010; Hasta ve Güler, 2013). Empatinin bilişsel yanı bireyin kendisini karşısındaki insanın yerine koyarak onun ne düşündüğünü, duygusal yanı ise bireyin karşısındaki bireyin yerine koyarak onun ne hissettiğini anlamasıdır (Dökmen, 2006).

Empatinin her iki boyutunun da yüksek düzeyde olması durumunda bireyin farkında oluş düzeyi artar ve istenilen düzeyde ilişki kurulur. Başka bir anlatımla, hem bilişsel, hem de duygusal empati düzeyinin yüksek olması, karşımızdaki kişiyi anlamamızı olumlu yönde etkiler (Yılmaz ve Akyel, 2008).

“Empati onu anlamaktır” diye tanımladığında empatinin bilişsel yönü, “empati onu hissetmektir” denildiğinde duyusal yönü ağırlık kazanmaktadır (Okvuran, 1994; Barut, 2004).

4.4.4. Empati ile Karıştırılan Kavramlar

Kaşımızdaki kişinin rolüne girerek empati kurduğumuzda, o kişinin rolünde kısa bir süre kalmalı, daha sonra bu rolden çıkarak kendi yerimize geçebilmeliyiz. Aksi halde empati kurmuş sayılmayız. Karşımızdaki ile özdeşim kurmak (ona benzemek) veya ona sempati duymak, empatiden farklı şeylerdir. Empati kurmaya çalıştığımız kişinin rolüne kısa bir süre için geçmeli “sanki o kişi imişçesine” düşünmeye ve hissetmeye çalışmalıyız (Dökmen, 2006; Öztürk ve ark., 2004).

Empatiyi sempati, acıma, özdeşim kurma ve karşıdaki kişiyle yer değiştirme gibi benzer kişilerarası süreçlerden ayırt etmek zordur. Bu karışıklığın yanında, sözü edilen kavramlar hem literatürde hem de genel konuşmalarda sıkça birbirinin yerine kullanılmaktadır (Davis, 1990). Bu nedenlerden bu kavramın diğer kavramlarla karşılaştırılmasının yapılması yararlı olacaktır (Akkoyun, 1982).

4.4.4.1. Empati ve Sempati

Empati ve sempati birbirleriyle ilişkili fakat ayrı süreçlerdir. Bir insana sempati duymak, onun sevinç ya da üzüntüsünü paylaşmaktır, onunla benzer duygular hissetmektir. Empati, sempatiye göre daha karmaşık bir süreci içermektedir. Empati sürecinde karşıdaki insanı dinlemek duygu ve düşüncelerini anlamak ve bunu iletmek esastır. Sempati duyulan bir kişi benzer eğilim ve amaçlara sahip olmaktan dolayı bir gruba ait olduğunu, empati durumunda ise diğer kişi tarafından anlaşıldığını hisseder. Bu nedenle sempati daha çok sosyal etkileşim ortamlarında, empati ise yüz yüze ve birebir ilişkinin olduğu durumlarda daha yoğun çalışır (Akkoyun, 1982; Atli, 2008). Empati diğer insanın hislerine girmektir. Sempati ise diğer kişi ile aynı hislere sahip olmaktır. Sempati diğer kişi için üzüntü duymaktır. Empati ise diğer kişi ile bağlantı kurmaktır. Olgular ve olaylar sempatik olabilirler. İnsanlar ise empatik olabilir (Özbek, 2005).

4.4.4.2. Empati ve Özdeşim

Özdeşim ve empati karıştırılan kavramlardır. Özdeşim bir grup ya da insana duygusal bağlanma ile sonuçlanan bir süreçtir. Bir kişi ile özdeşleşmede o kişi gibi olma ve onun gibi davranma söz konusudur. Burada birinci kişinin benliği silinerek

yerine diğerk kişinin benliğı yerleştirilmektedir. Bu bakımdan özdeşleşmede iki kişi aynı benliğı paylaşırken, empatide iki ayrı benlik birlikte var olmaktadır. Bir kişi, bir grup ya da bireyle özdeşim kurmaya çalıştığı zaman o kimliğıe ait değerleri ve davranış biçimlerini benimsemeye çalışırken, empatide bir benzeme çabası değil bir anlama çabası vardır (Gülseren 2001; Atli, 2008; Sezen Balçıkanlı 2009).

4.4.4.3. Empati ve İçtenlik

Empati ve içtenlik kavramları birbirleriyle yakın ilişki durumundadırlar. Öyle ki, empatik anlayış terapistin danışanın iç dünyasına girerek bunu kendi içinde yaşaması; içtenlik ise bunu yaparken aynı zamanda kendi yaşantısını algılamak için de çaba sarf etmesidir. İçtenlik ve empati, sempati ve empatide olduğu gibi birbirlerini dışlamamakta, hatta tamamlamaktadırlar (Akkoyun, 1982; Çelik, 2008).

İçtenlik, saydam ve açık olmaktadır. Danışanın kendi içsel yaşantılarını algılayabilmesini ve bunları danışma ilişkisi içinde yaşayabilmesini içerir. Empati ve içtenlik kavramları iç içedir. İçtenlik sadece empatinin ön şartlarından biridir (Katman, 2010).

4.4.4.4. Empati ve Sezgisel Tanı

Akkoyun'a (1982) göre, empati ve sezgisel tanı hemen hemen birbirlerinin karşıtıdırlar. Sezgisel tanı, bir kimsenin gereksinim ve yönelimlerinin ortaya çıkarma, çözümlenme ve düzenleme yeteneği ile ilgilidir. Burada bir yaşantıyı gözleme ve gözlenenini yorumlama söz konusudur. Doğrudan doğruya bir değerlendirme amaçlanmaktadır. Oysa empatide her türlü değerlendirmeden kaçınılmalıdır (Akkoyun, 1982; Atli, 2008; Sezen Balçıkanlı 2009).

4.4.5. Empatik Dinleme

Bir insanın iyi empati kurabiliyor olması, en genel ifadeyle, iyi bir dinleyici olduğu anlamına gelir (Dökmen, 1987). Bir ilişkinin empatik olup olmadığı en çok "dinleme" durumunda ortaya çıkar. Dinleme empatikse, öncelikle kişiyi anlamayı amaçlar. Kişinin söylediği sözler hangi deneyimleri dile getiriyor, kişi nasıl hissediyor, dünyayı ve kendini nasıl görüyor? Empatik dinlemede bu sorulara cevap aranır (Durakoğlu ve Gökçearsan, 2010).

Empati sürecinin ilk adımı etkin dinlemedir. Empati kurulacak kişi mümkün ve gerekli olduğu kadar çok kanaldan dinlenmeli, düşünceleri, tutumları ve duyguları anlaşılmalı çalışılmalıdır. Etkin dinleme yapabilmek empati kurmayı önemli ölçüde kolaylaştırır ama empati kurmak için bu tek başına yeterli değildir. Empati kurmak için, özellikle tutum ve duyguların anlaşılmasına odaklanılmalıdır. Böylece kişinin kendi bakış açısını ve duygularını anlamak mümkün olabilir. Kişinin tutum ve duygularının yanlış anlaşılması empati kurmayı engelleyecektir (Cevahir ve ark., 2008).

Empatik bir anlayışla dinleme, bireyin kendi objektifliğini yitirmeden, olayları, karşısındaki bireyin içinde bulunduğu durumu ve onun görüş açısını dikkate alarak dinlemesidir. Bu arada onu eleştirmek ve yargılamaktan kaçınılması önerilir. Empatik dinlemede birey karşısındakini ne över, ne yargılar ne de suçlar ama onu anlamaya çalışır. Bu anlayış insanların birbirlerine yaklaşmasına ve aralarında gerçeğe dayanan sevginin gelişmesine yol açar (Varol, 1998).

Empatik dinleme soru sorma, açıkça ifade etme, destekleme, yorumlama ve yapıcı eleştiriyi içermesi gerekmektedir (Kapıkıran ve Kapıkıran, 2000). Empatik dinlemek, kendimizi karşımızdakinin yerine koyarak dinlemek ve başkasının değer yargılarını kavramaktır. Empatiyle dinlemenin özü, karşınızdakiyle aynı fikirde olmanız değildir. Onu tam anlamıyla, derinlemesine, hem duygusal, hem de zihinsel açıdan anlamanızdır. Empatiyle dinlemek çok güçlüdür, çünkü size kullanabileceğiniz doğru veriler iletir. Anlamak için dinlersiniz. Odak noktanız, başka bir insan ruhunun derin mesajını elde etmektir (Covey, 2004).

4.4.6. Empatik Anlayış

İletişimde empatinin kurulabilmesi için kişinin karşısındaki kişinin hem duygu hem de düşüncelerini doğru olarak anlaması büyük önem taşır (Kolayış ve Yiğiter, 2010). İletişimde bulunan bireylerin birbirini anlaması iletişimi kolaylaştırıcı faktörlerden biridir. Empati insanların birbirini anlamasında önemli bir beceri olarak karşımıza çıkmaktadır (Rehber ve Atıcı, 2009). Empati kurabilme ile başkasını anlayabilme arasında sıkı bir bağ vardır. Başkasının ne düşündüğünü, neler hissettiğini anlayabilmek, başkasıyla empati kurabilmek de öğrenilebilir bir şeydir.

Anlayabilme hem sözün, mesajın anlaşılması, hem de sözün ötesinde karşımızdakinin duygu ve düşüncelerinin hissedilebilmesi ve anlaşılmasıdır (Uzuntaş, 2013).

Empatik anlayış, günlük yaşamın hemen her kesiminde insanları birbirine yaklaştırma, iletişimi kolaylaştırma özelliğine sahiptir. İnsanlar kendileriyle empati kurulduğunda, anlaşıldıklarını ve kendilerine önem verildiğini hissederler (Ekinci ve Aybek, 2010; Salı, 2013). Empatik anlayış, iletişim çatışmalarını engelleyerek daha olumlu ilişkilerin kurulmasını sağlamaktadır. Ayrıca; bireylerin kendilerini iyi tanımlarını ben durumlarını yerine ve zamanına uygun bir şekilde kullanmalarını sağlamaktadır. Empatik anlayış, başka birinin rolünü alabilme becerisi ile doğru orantıda gelişmektedir (Atli, 2008).

Empatik anlayış tutumunu geliştirebilen bir kimse, meslek ve de özel yaşantısında çevresindeki kimselerle olan etkileşiminde onlardaki gelişimi kolaylaştırıcı bir öge olabilir (Akkoyun, 1982). Empati kuran kişinin zihninde oluşan empatik anlayışın, karşıdaki kişiye aktarılması gerekir. Bu aktarım olman empati süreci tamamlanmamış sayılır (Tuğrul, 1999).

4.4.7. Empatik Eğilim

Dökmen (1988) empatiyi, empatik eğilim ve empatik beceri olarak iki yönüyle ele almıştır. Empatik eğilim, empatinin duygusal boyutunu oluşturmaktadır. Bireyin empati yapma potansiyelini göstermektedir (Durakoğlu ve Gökçearslan, 2010) ve doğuştan gelen bir kişilik özelliğidir. Empatik beceri ise bireyin empati kurabilme durumunu göstermektedir. Empatik eğilim bir beceri ya da bilişsel gelişimden çok, tutum gelişim ve kişilik değişimi gerektirmektedir. Bu özelliklerden dolayı değiştirilmesi çok güçtür ve bunun için uzun süreli bir eğitime ihtiyaç vardır (Çelik, 2008; Çelik ve Çağdaş, 2010).

Empatik eğilim, bireyin empati yapabilme potansiyelini ifade eder ve danışanın duygularını anlama ve duygusal yaşantılarından etkilenme yeteneği, yardım etme isteği olarak tanımlanabilir. Empatik eğilimi yüksek insanların yardım davranışını daha fazla gösterdikleri belirtilmektedir. Bireyin günlük yaşamda, yardım edicilik düzeyini belirleyen empatik eğilimin kazanılması uzun bir süreç gerektirir. Empatik

beceri ve eğilimleri yüksek olan kişilerin çevreleriyle olan iletişimi yüksek düzeydedir. Bu nedenle uygulamada empati güçlü bir yere sahiptir (Yiğitbaş ve ark., 2013).

Empatik eğilime sahip olmanın empatik beceri düzeyini arttırdığı bilinmektedir. Empatik olmak duyarlılığı, yaratıcılık, dikkat, bellek, algı, farkında oluş gibi bilişsel süreçleri de gerektirdiğinden, bu özelliklere sahip olmanın öğrenmeyi kolaylaştırdığı, dolayısıyla akademik başarıyı arttırdığı düşünülmektedir (Öz, 1998). Empatik eğilim genelde bir kişilik özelliğidir ve doğuştan gelmektedir fakat empatik beceri eğitim yoluyla geliştirilebilir bir özelliktir (Akyol ve Hamamcı, 2007; Dizer ve İyigün, 2009; Tutuk ve ark., 2002; Karaca ve ark., 2013).

4.4.8. Kişilerarası İlişkilerde Empati

İletişim, bilgi, beceri, duygu, düşünce, tutum ve tavırların paylaşılması ya da anlamların ortak kılınması süreci olarak tanımlanmaktadır. Empati sürekli olarak daha karmaşık ve yoğun bir hal alan kişilerarası ilişkilerde giderek daha çok önem kazanan önemli bir iletişim ögesidir (Alver, 2005). Kişilerarası iletişimde bulunması gereken temel koşullardan biri olan empati, iletişim için gerekli olan ve üzerinde an fazla durulan becerilerden biri olarak ortaya çıkmaktadır. İyi bir iletişimin yolu insanı anlamaktan, beklentilerini karşılayabilmekten ve empati kurmaktan geçmektedir (Piji Küçük, 2011; Yiğiter ve ark., 2011; Tepeli, 2013). Bireyler arası ilişkilerde gönderilen iletilerin duygusal yönü ve içeriği ile algılanması ve anlaşılması empatik iletişimin ön şartı olarak kabul edilir. Karşısındakinin içerisinde bulunduğu şartlar dikkate alınmadan gönderilen mesajlar muhatapta beklenen etkiyi göstermez (Metin, 2011).

Empatinin kökeni özbilinçtir. Birey kendi duygularına ne kadar açık ise karşısındakinin duygularını okumayı da o derece becerebilmektedir. Bireyin “kendisinin ne hissettiği” hakkında hiçbir fikri olmaması, onun “çevresindeki kişilerin ne hissettiği”ni anlamamasına yol açmaktadır (İkiz, 2006). Günümüzde empatik beceri insan ilişkilerini kolaylaştırması ve insanların birbirlerini daha iyi anlayabilmesi açısından önemli yer tutmaktadır (Karadoğan Doruk ve Öngören, 2005; Kolayış ve Yiğiter 2010). İnsan yaşamında bu denli önemi olan empati

kavramı, psikoloji ve psikolojik danışmanlık alinyazında da oldukça önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Empati düzeyinin insan yaşamındaki önemi, kişilerin davranışlarında değişikliğe neden olmasından kaynaklanmaktadır. Empati seviyesi farklı olan kişilerin farklı biçimlerde davranış örüntüleri sergilediği görülmektedir (Topcu ve ark., 2010). İlişkilerin, iletişimin artmasına ve çatışmaların çözüme kavuşmasına yardımcı olur. Empati ile ev ve iş hayatında başarılı olma şansı artar. Empati kişinin farklı olan ya da başka kültürden gelen insanlarla iyi geçinilmesini sağlar (Baştuğ, 2009). Bireyi ve sorunlarını anlayabilmek empati ile mümkündür (Tutuk ve ark., 2002).

Empatinin varlığı, yardımlaşmayı artırır; sosyal davranışlara olumlu katkı sağlar; yokluğu ise antisosyal davranışlara neden olur. Empati bir manada bencillikten uzak durmaktır. Çünkü empatik anlayış benmerkezcilik uzak davranış anlamına da gelir. Bireylerin bencil yönleri davranışlarına ne kadar az yansır olumlu davranışlar buna bağlı olarak artar (Ağırman, 2006).

Empati günlük yaşamda hemen herkesin birbirine yaklaşmasını ve diğerini anlamasını kolaylaştırır; insanların birbirlerini doğru anlamalarına ve kendilerini önemli hissetmelerine yardımcı olur. Empati sadece kendisiyle empati kurulan kişi için değil, aynı zamanda empati kuran için de anlamlı bir çabadır. Kendisiyle empati kurulan kişi de empati kurmayı öğrenir (Tuncay ve İl, 2009; Şahin ve Ünüvar, 2011). Empati kişilerarası ilişkileri etkileyip, herhangi bir çatışma durumunun yaşanmamasını ve bireylerin birbirleri ile daha iyi ilişkiler kurmasını sağlamaktadır. Empati bireylerin birbirini anlamasına sağlayarak, aralarında herhangi bir çatışma yaşanması olasılığını azaltmaktadır (Dökmen, 2006). Empati yoluyla kurulan ilişkilerde hata yapma oranı azdır. Zaten empati kurmanın amacı da bireysel ve toplumsal ilişkilerde duygusal ve çevresi etkilerin altında kalarak yanlış yapmayı önlemek, doğru tepkiyi belirlemektir. Çünkü empatinin varlığı, tutum ve davranışlar üzerinde olumlu ve yararlı; olmayışının ise olumsuz etkileri vardır (Ağırman, 2006). Empati kurmak kolay kazanılabilecek bir yetenek değildir. Üzerinde çalışılması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Empati kurmanın kişisel bir alışkanlık olmaması durumunda empati kurma işlemi daha da zorlaşmaktadır (Özbek, 2004).

4.4.9. Spor Ortamında Empati

Empati eğitim-öğretim faaliyetlerinde önemli bir değişken olarak karşımıza çıkmakta ve özellikle spor etkinliklerinin empatik beceri ve eğitim düzeyleri yüksek, nitelikli, araştırmacı ve üretken eğitimciler tarafından uygulatılması sporun sağlıklı bir şekilde topluma yayılması açısından önemli görülmektedir (Yılmaz ve Akyel, 2008). Spor dünya çapında her yaş ve meslek grubundan seyircisi ve katılımcısı olan sosyal bir olgudur. Kişilerarası empati sadece sosyal hayatta değil, aynı zamanda sportif çevrede de önemli bir yeri vardır.

Empatik beceriye sahip olan kişiler, olayların ahlaki boyutlarını daha iyi kavrayabilirler. Eğer bir sporcunun empati becerisi arttırılabilirse, bu özellikler sayesinde birbiriyle etkileşim içinde olan gerek rakip oyuncu, gerek taraftar, gerekse hakem üzerindeki etkiler de olumlu yönde olacaktır (Mavi ve Tuncel 2012). Spor ortamı içinde iletişim becerileri önemli bir yer tutmaktadır. Empati, sporcuların iletişim beceri düzeyi, karar verme durumunu, antrenörünün hoşnutluğu, seyircinin memnuniyeti ve profesyonel spor yaşamlarını etkilemektedir (Zekioğlu ve Tatar, 2006; Karabulut ve Pulur, 2013; Certel ve ark., 2013a). Spor ortamında ve özellikle spor karşılaşmaları sırasında, oyuncuların empatik özelliklerinin spor başarısında etkili olacağı akla uygun bir yaklaşımdır (Erkuş ve Yakupoğlu, 2001; Parry ve ark., 2007). Empati spor karşılaşmalarının yönetiminde oyuncularla iletişimin en önemi anahtarıdır (Lussier ve Kimball, 2009). Tecrübeli hakemlerin yaptığı gibi empatiyle dinlemek ve empati ile karşılık vermek spor müsabakalarında, hakemlerin işlerini kolaylaştıran özelliklerden bir tanesidir (Rooff-Stefen, 2011).

Tenis hakemi olarak, duygusal bir oyuncu ile karşı karşıya kalındığında empati sahibi olmak önemlidir. Oyuncu belki o an hasta, sakatlanmış ya da kötü bir ruh halinde olabilir. Ona göstermeniz gereken şey dinlemeye hazır olduğunuzdur (<http://sports.espn.go.com/espnmag/story?id=3558549>, Erişim Tarihi: 01 Ekim 2015). Oyuncu hakem tarafından anlaşıldığını ve dinlendiğini düşündüğünde, kendisini hakeme daha yakın hissedecektir.

(<http://groupspaces.com/RefereeConnection/item/153638>, Erişim Tarihi: 01 Ekim 2015).

5. GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın amacı, araştırmanın önemi, araştırma modeli, araştırma evren ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi konuları yer almaktadır.

5.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı, karar verme stilleri ve empatik eğilim düzeylerini belirlemek, bu değişkenler arasındaki ilişkiyi saptamak ve hakemlerin kişisel özelliklerine göre bunların farklılaşp farklılaşmadığını ortaya koymaktır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki soruların cevapları aranmıştır:

1. Tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı ve karar verme stillerinden, dikkatli karar verme, kaçınan karar verme, erteleyici karar verme ve panik karar verme puan ortalamaları;

- ✓ Yaşlarına göre,
- ✓ Cinsiyetlerine göre,
- ✓ Eğitim durumlarına göre,
- ✓ Medeni durumlarına göre,
- ✓ Hakemlik kategorilerine göre,
- ✓ Hakemlik sürelerine göre,
- ✓ Daha önce tenis oynayıp oynamadıklarına göre,
- ✓ Yıl içinde kaç turnuvada görev aldıklarına göre,
- ✓ Görev aldıkları turnuva türüne göre farklılaşmakta mıdır?

2. Tenis hakemlerinin empatik eğilimleri puanları;

- ✓ Yaşlarına göre,
- ✓ Cinsiyetlerine göre,
- ✓ Eğitim durumlarına göre,
- ✓ Medeni durumlarına göre,

- ✓ Hakemlik kategorilerine göre,
- ✓ Hakemlik sürelerine göre,
- ✓ Daha önce tenis oynayıp oynamadıklarına göre,
- ✓ Yıl içinde kaç turnuvada görev aldıklarına göre,
- ✓ Görev aldıkları turnuva türüne göre farklılaşmakta mıdır?

3. Tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı ve karar verme stilleri ile empatik eğilimleri toplam puanları arasında anlamlı düzeyde bir ilişki var mıdır?

5.2. Araştırmanın Önemi

Literatür incelendiğinde, hakemlerin psikososyal yapıları üzerine çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Fakat tenis hakemlerine yönelik karar verme stilleri ve empatik eğilim düzeylerinin beraber kurgulandığı araştırmaya rastlanmamıştır. Araştırmamız tenis hakemlerinin kişisel özellikleri ile sahip oldukları karar vermede öz saygı, karar verme stilleri ve empatik eğilim düzeylerinin ayrı ayrı ortaya konulması bakımından önemli görülmektedir. Ayrıca hakemlerin karar vermede öz saygı, karar verme stilleri ve empatik eğilim düzeylerinin arasındaki ilişki çalışılacak; böylelikle hakemlik mesleğine, ilgili kurumlara bu yönde değerlendirme yapma imkanı vererek destek sağlamayı, ayrıca bu alanda yapılacak olan diğer çalışmalara ışık tutabilmesi açısından önemli görülmektedir.

5.3. Araştırma Modeli

Tenis hakemlerinin karar verme stilleri ve empatik eğilim düzeylerinin karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesini amaçlayan bu araştırma tarama modelinde, betimsel ve karşılaştırmalı bir çalışmadır.

Araştırmamızda, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında karşılaştırmalı ilişkisel tarama yapılmıştır.

5.4. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Türkiye Tenis Federasyonu'nun 2014-2015 faaliyet programında yer alan ulusal ve uluslararası tenis turnuvalarında görev almış başhakem, kule hakemleri, gözlemci hakemler ve çizgi hakemleri oluşturmuştur.

Araştırma kapsamında, toplam 407 faal tenis hakeminden % 74,94'üne ulaşılarak 305 faal tenis hakeminden veriler toplanmıştır.

Araştırma örneklemini ise 85 kadın, 220 erkek faal tenis hakeminden oluşturmaktadır.

5.5. Veri Toplama Araçları

Araştırma ile ilgili belirlenen amaçlara ulaşabilmek için gerekli olan veri toplama araçları aşağıdaki gibidir.

Araştırma tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu”

Tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı ve karar verme stillerini ölçmek amacıyla Mann ve arkadaşları (1998) tarafından geliştirilen ve Deniz (2004) tarafından Türkçe'ye uyarlanan “Melbourne Karar Verme Ölçeği”

Tenis hakemlerinin empatik eğilimlerini ölçmek amacıyla Dökmen (1988) tarafından geçirilen “Empatik Eğilim Ölçeği”

5.5.1. Kişisel Bilgi Formu

Tenis hakemlerinin kişisel özellikleri hakkında bilgi toplamak ve araştırmanın bağımsız değişkenlerini oluşturmak için araştırmacı tarafından 10 sorudan oluşan “Kişisel Bilgi Formu” hazırlanmıştır.

Bu form;

Tenis hakemlerinin yaşları,

Tenis hakemlerinin cinsiyetleri,

Tenis hakemlerinin eğitim durumları,

Tenis hakemlerinin medeni durumları,

Tenis hakemlerinin hakemlik kategorileri,

Tenis hakemlerinin kaç yıldır hakemlik yaptıkları,

Tenis hakemlerinin başka mesleklerinin olup olmadığı,

Tenis hakemlerinin daha önce tenis oynayıp oynamadıkları,

Tenis hakemlerinin yıl içinde kaç turnuvada görev aldıkları,

Tenis hakemlerinin görev aldıkları turnuvaların çeşidi, hakkında bilgi toplamak için hazırlanmıştır.

5.5.2. Melbourne Karar Verme Ölçeği (MKVÖ I-II)

Melbourne Karar Verme Ölçeği, Mann ve diğerleri (1998) tarafından (Melbourne Decision Making Questionary) altı ülkeyi kapsayan kültürler arası bir araştırmada, üniversite öğrencilerinin karar vermede öz saygı ve karar verme stillerini karşılaştırmak amacıyla geliştirilmiştir. İki bölümden oluşan bir ölçektir. Ölçek Deniz (2004) tarafından Türk üniversite öğrencilerinin karar verme stillerinin belirlenmesi ve diğer ülke öğrencileriyle karşılaştırmalı çalışmalar yapmak amacıyla Türkçeye uyarlanmıştır (Deniz, 2004).

Melbourne Karar Verme Ölçeği iki kısımdan oluşmaktadır. MKVÖ I. Kısım karar vermede öz saygıyı belirlemeyi amaçlayan bir ölçektir. 6 maddeden oluşmaktadır. MKVÖ II. Kısım ise karar verme stillerini belirlemeyi amaçlayan, 22 maddeden ve 4 alt faktörden oluşan bir ölçektir. Bu alt faktörler:

Dikkatli Karar Verme Stili: Bireyin karar vermeden önce özenle gerekli bilgiyi araması ve alternatifleri dikkatlice değerlendirdikten sonra seçim yapma durumudur.

Örnek Madde: “Kararı en iyi şekilde nasıl uygulayabileceğimi enine boyuna düşünürüm.”

Kaçınan Karar Verme Stili: Bireyin karar vermekten kaçınması, kararları başkalarına bırakma eğiliminde olması ve böylece sorumluluğu bir başkasına devrederek karar vermekten kurtulmaya çalışma durumudur.

Örnek Madde: “Karar vermekten kaçınırım.”

Erteleyici Karar Verme Stili: Bireyin kararı geçerli bir neden olmaksızın sürekli erteleme, geciktirme ve sürüncemede bırakma durumudur.

Örnek Madde: “Son ana kadar karar vermeyi geciktiririm.”

Panik Karar Verme Stili: Bireyin bir karar durumu ile karşı karşıya kaldığında, kendini zaman baskısı altında hissederek aceleci davranışlar sergileyip çabuk çözümlere ulaşma durumudur.

Örnek Madde: “Önemsiz, küçük olayların yolunda gitmeyebileceği olasılığı, benim aniden tercihlerimden dönüş yapmama neden olur.”

5.5.2.1. Melbourne Karar Verme Ölçeği'nin Güvenirlik Çalışmaları

Melbourne Karar Verme Ölçeği'nin güvenirliliği testin tekrarı ve iç tutarlılık yöntemleriyle ayrı ayrı hesaplanmıştır. Bu amaçla 2002 – 2003 öğretim yılında Selçuk Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Bilgisayar Sistemleri Öğretmenliği ve Otomotiv Öğretmenliği bölümlerinden seçilen 56 öğrenciye üç hafta arayla iki kez uygulama yapılmıştır. Testin tekrarı yöntemi ile alt ölçeklerden elde edilen güvenirlilik katsayıları, karar vermede öz saygı $r=.85$, dikkatli karar verme stili ile $r=.83$, kaçınan karar verme stili ile $r=.87$, erteleyici karar verme stili ile $r=.68$, panik karar verme stili ile $r=.84$ olduğu belirlenmiştir (Deniz, 2004).

Ölçeğin iç tutarlılığının hesaplanmasında madde analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda ölçeklerde yer alan toplam 28 maddenin 26'sının madde toplam korelasyonları .33'ün üstünde; diğer 2 maddenin madde toplam korelasyonu ise .26 ve .27 bulunmuştur. Madde yüklerinin istatistiksel olarak yeterli düzeyde olduğu anlaşılmıştır. 154 üniversite öğrencisine uygulanan MKVÖ I-II'nin iç tutarlık katsayıları kara verme öz saygı için Cronbach Alpha= .72, karar verme stili alt boyutlarından dikkatli karar verme için Cronbach Alpha= .80, kaçınan karar verme için Cronbach Alpha= .78, erteleyici karar verme için Cronbach Alpha= .65, panik karar verme için Cronbach Alpha= .71 olduğu bulunmuştur (Deniz, 2004).

5.5.2.2. Melbourne Karar Verme Ölçeği'nin Geçerlik Çalışmaları

Melbourne Karar Verme Ölçeği'nin geçerlik çalışmaları için kapsam geçerliliği ve benzer ölçekler geçerliliği yöntemi kullanılmıştır. Kapsam geçerliliği uzman kanısına başvurularak gerçekleştirilmiştir. Alanda uzman olarak çalışan kişiler MKVÖ I-II'yi incelemeleri sonucunda, ölçek maddelerinin içeriği ve niteliğinin ilgili alt ölçekleri ölçebilecek nitelikte olduğunu belirtmişlerdir (Deniz, 2004).

Benzer ölçekler geçerliliği ise Kuzgun (1992) tarafından geliştirilen Karar Stratejileri Ölçeği (KSÖ) ile yapılmıştır. Öğrencilere MKVÖ I-II'nin alt ölçekleri ile KSÖ'nin alt ölçekleri arasındaki korelasyon katsayıları $r = .15$ ile $r = .71$ arasında değiştiği ve MKVÖ I-II ile KSÖ arasındaki 0.001 ve 0.05 düzeylerinde anlamlı ilişkiler olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlarla MKVÖ I-II'nin yüksek düzeyde geçerli olduğu belirlenmiştir (Deniz, 2004).

5.5.2.3. Melbourne Karar Verme Ölçeği'nin Değerlendirilmesi

MKVÖ I: Karar vermede öz saygıyı (kendine güven) belirlemeyi amaçlayan bir ölçektir. Altı (6) maddeden oluşmakta ve üç maddenin (2, 4, 6) tersi puanlanmaktadır. Puanlama maddelere verilen “Doğru” yanıtı 2 puan, “Bazen Doğru” yanıtı 1 puan, “Doğru Değil” yanıtı 0 puan şeklinde yapılmaktadır. Ölçekten alınabilecek maksimum puan 12'dir. Yüksek puanlar karar vermede öz saygının yüksek olduğunun göstergesidir.

MKVÖ II: Yirmi iki (22) maddeden oluşmaktadır. Ölçek karar verme stillerini ölçmektedir. Alt ölçekleri kapsayan sorular ise;

Dikkatli: 2, 4, 6, 8, 12, 16. maddeler

Kaçıngan: 3, 9, 11, 14, 17, 19. maddeler

Erteleyici: 5, 7, 10, 18, 21. maddeler

Panik: 1, 13, 15, 20, 22. maddeler

MKVÖ II'nin puanlamasında; dikkatli (0-12), kaçıngan (0-12), erteleyici (0-10), ve panik (0-10) puan aralığı ile değerlendirilir. Bu ölçekte MKVÖ I gibi yanıtlanmaktadır. Puanların yüksekliği ilgili karar verme stilinin kullanıldığına işaret etmektedir (Deniz, 2004).

5.5.3. Empatik Eğilim Ölçeği

Dökmen (1988) tarafından geliştirilen Empatik Eğilim Ölçeğinin (EEÖ) amacı, kişilerin günlük yaşamında empati kurma potansiyellerini ölçmektir. Likert türü bir ölçek olarak hazırlanan ve 20 maddeden oluşan Empatik Eğilim Ölçeğinin maddelerinin yaklaşık yarısı, bireylerin evet deme eğilimlerini önlemek için negatif yazılmıştır. Bireylerden her bir maddenin yanındaki 1'den 5'e kadar olan sayılardan birisini işaretleyerek, o maddedeki görüşe ne ölçüde katıldıklarını belirtmeleri istenmiştir. Bireylerin maddeleri okuduktan sonra işaretledikleri sayılar o maddeye ilişkin puanları oluşturmaktadır. Negatif yazılmış maddeler tersten puanlanmakta; "Tamamen Uygun"a 1, Tamamen Aykırı'ya ise 5 puan verilmektedir. Puanın yüksek olması, empatik eğilimin yüksek olduğu, düşük olması ise empatik eğilimin düşük olduğu anlamına gelmektedir (Dökmen, 1988).

5.5.3.1. Empatik Eğilim Ölçeğinin Güvenilirliği

Empatik Eğilim Ölçeği, Dökmen (1988) tarafından, 70 kişilik bir üniversite öğrenci grubuna ölçeğin tekrarı yöntemiyle, üç haftalık ara ile iki defa uygulanmış ve her ikisinden elde edilen puanlar arasındaki korelasyon, testin tekrarı güvenirlik katsayısı .82 olarak bulunmuştur. Ölçeğin tek ve çift maddelerinden alınan puanlar arasındaki korelasyon .86 olarak bulunmuştur. Ölçeğin araştırma gurubu için Cronbach Alpha ile hesaplanan güvenirlik katsayısı .72 olarak bulunmuştur (Dökmen, 1988).

5.5.3.2. Empatik Eğilim Ölçeğinin Geçerliliği

Dökmen (1988) tarafından 24 kişilik bir gruba Empatik Eğilim Ölçeği ve Edwards Kişisel Tercih Envanterinin "Duyguları Anlama Alt Ölçeği" uygulanmış, ölçek puanları arasındaki korelasyon .68 olarak bulunmuştur (Dökmen, 1988).

5.5.3.3. Empatik Eğilim Ölçeğinin Puanlaması

Likert türü bir ölçek olduğu için bireyler her biri maddenin yanındaki 1'den 5'e kadar olan sayılardan birisini işaretlemektedirler. Bu sayılar 1 (Tamamen Aykırı), 2 (Oldukça Aykırı), 3 (Kararsızlık), 4 (Oldukça Uygun), 5 (Tamamen Uygun) şeklindeki ifadelerle karşılık gelmektedir. Bireylerin işaretledikleri sayılar o maddeye

ilişkin puanlarını oluşturmaktadır. Ölçekte 8 madde negatif yazılmıştır. Negatif yazılmış maddeler tersinden puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 100, en düşük puan ise 20'dir (Dökmen, 1988).

5.6. Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin elde edilmesinden sonra veriler SPSS istatistik paket programından yararlanılarak, yüzdeler, dağılımlar, aritmetik ortalama ve standart sapmaları belirlenmiştir. İstatistiki değerlendirmeler yapılırken uzman kişilerin görüşleri ve yardımlarından faydalanılmıştır. Tenis hakemlerinin bazı değişkenlere göre Empatik Eğilim Düzeyleri ile Karar Vermede Öz Saygı ve Karar Verme Stilleri ikili gruplarının karşılaştırılması bağımsız gruplar t testi ile (independent samples t-test), gruplar arasındaki farklılıklar ve çoklu karşılaştırmalar ise Anova testi ile belirlenmiş ve yorumlanmıştır. Tek yönlü varyans analizinde ortaya çıkan anlamlı farklılığın hangi gruplar lehine olduğunu anlamak için Tukey testi uygulanmıştır. Araştırma verilerinin birbirleri ile olan ilişki düzeyleri ise; Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı analizi ile belirlenmiş ve yorumlanmıştır.

Yapılan analizlerde anlamlılık düzeyi $p < 0,01$ ve $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Sonuçlar tablolar ile desteklenmiştir.

6. BULGULAR

6.1. Araştırma Grubunun Kişisel Özelliklerine İlişkin Dağılımı Gösteren Bulgular

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin kişisel özelliklerine “yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, hakemlik kategorisi, hakemlik süresi, başka meslekleri olup olmadığı, tenis oynama durumu, görev alınan turnuva sayısı ve en çok görev alınan turnuva çeşidi” göre dağılımları gösteren tablolar aşağıdadır.

Tablo 1: Tenis Hakemlerinin Yaş Değişkenini Gösteren Frekans Dağılımı

	N	%
18-27 yaş	60	19,7
28-37 yaş	87	28,5
38-47 yaş	91	29,8
48 yaş ve üzeri	67	22,0
Toplam	305	100

Tablo 1 incelendiğinde; tenis hakemlerinin % 19,7’si 18-27 yaş aralığında, %28,5’i 28-37 yaş aralığında, %29,8’i 38-47 yaş aralığında ve %22,0’i 48 yaş ve üzeri yaş aralığındadır. Ayrıca tenis hakemlerinin tamamının yaş ortalamaları 37,64’dir.

Tablo 2: Tenis Hakemlerinin Cinsiyet Değişkenini Gösteren Frekans Dağılımı

	N	%
Kadın	85	27,9
Erkek	220	72,1
Toplam	305	100,0

Tablo 2 incelendiğinde tenis hakemlerinin % 27,9’u kadın, %72,1’i erkek olduğu görülmüştür.

Tablo 3: Tenis Hakemlerinin Eğitim Durumları Değişkenini Gösteren Frekans Dağılımı

	N	%
Lise	33	10,8
Ön Lisans	28	9,2
Lisans	181	59,3
Lisansüstü	63	20,7
Toplam	305	100,0

Tablo 3 incelendiğinde tenis hakemlerinin %10,8'i lise, %9,2'si ön lisans, %59,3'ü lisans, %20,7'sinin ise lisansüstü mezunu olduğu görülmüştür.

Tablo 4: Tenis Hakemlerinin Medeni Durumlarını Gösteren Frekans Dağılımı

	N	%
Bekar	126	41,3
Evli	176	57,7
Diğer	3	1,0
Toplam	305	100,0

Tablo 4 incelendiğinde tenis hakemlerinin %41,3 bekar, %57,7'si evli, %1'inin diğer seçeneğini işaretlediği görülmüştür.

Tablo 5: Tenis Hakemlerinin Hangi Kategoride Hakemlik Yaptıklarını Gösteren Frekans Dağılımı

	N	%
Başhakem	28	9,2
Kule Hakemi	55	18,0
Çizgi Hakemi	78	25,6
Gözlemci Hakem	144	47,2
Toplam	305	100,0

Tablo 5 incelendiğinde tenis hakemlerinin %9,2'si başhakem, %18,0'ı kule hakemi, %25,6'sı çizgi hakemi, %47,2'si gözlemci hakem olarak görev yapmaktadır.

Tablo 6: Tenis Hakemlerinin Hakemlik Sürelerini Gösteren Frekans Dağılımı

	N	%
1-5 yıl	193	63,3
6-10 yıl	56	18,4
11 yıl ve üzeri	56	18,4
Toplam	305	100,0

Tablo 6 incelendiğinde tenis hakemlerinin %63,3'ü 1-5 yıl, %18,4'ü 6-10 yıl, %18,4'ünün ise 11 yıl ve üzeri süre ile hakemlik yaptıkları görülmüştür.

Tablo 7: Tenis Hakemlerinin Hakemlikten Başka Mesleklerinin Olup Olmadığını Gösteren Frekans Analizi

	N	%
Evet	250	82,0
Hayır	55	18,0
Toplam	305	100,0

Tablo 7 incelendiğinde tenis hakemlerinin %82'sinin başka bir mesleği olduğu, %18'inin ise sadece tenis hakemliği yaptığı görülmüştür.

Tablo 8: Tenis Hakemlerinin Tenis Oynama Durumlarını Gösteren Frekans Analizi

	N	%
Evet	289	94,8
Hayır	16	5,2
Toplam	305	100,0

Tablo 8 incelendiğinde tenis hakemlerinin %94,8'i tenis oynadığı, %5,2'sinin ise tenis oynamadığı görülmüştür.

Tablo 9: Tenis Hakemlerinin Yılda Kaç Turnuvada Görev Aldıklarını Gösteren Frekans Dağılımı

	N	%
1-5 tane	194	63,6
6-10 tane	50	16,4
11 ve üzeri	61	20,0
Toplam	305	100,0

Tablo 9 incelendiğinde tenis hakemlerinin %63,6'sı yılda 1-5 tane, %16,4'ü yılda 6-10 tane, %20'sinin ise yılda 11 ve üzeri tenis turnuvasında çalıştığı görülmüştür.

Tablo 10: Tenis Hakemlerinin En Çok Görev Aldıkları Turnuva Çeşidini Gösteren Frekans Dağılımı

	N	%
Ulusal	230	75,4
Uluslararası	75	24,6
Toplam	305	100,0

Tablo 10 incelendiğinde tenis hakemlerinin %75,4'ünün en çok ulusal, %24,6'sının ise en çok uluslararası turnuvalarda görev aldıkları görülmüştür.

6.2. Empatik Eğilim Ölçeğine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan tenis hakemlerinin tamamının empatik eğilim puan ortalamaları ve bu puan ortalamalarının kişisel özelliklerine “yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, hakemlik kategorisi, hakemlik süresi, tenis oynama durumu, görev alınan turnuva sayısı ve en çok görev alınan turnuva çeşidi” göre dağılımlarını ve farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren tablolar aşağıdadır.

Tablo 11: Tenis Hakemlerinin Tamamının Empatik Eğilim Puanlarına İlişkin N, $\bar{x}$ ve SS Değerleri

	N	$\bar{x}$	SS	Ölçekten Alnabilecek En düşük ve En Yüksek Puanlar
Empatik Eğilim	305	71,87	8,93	20-100

Tablo 11'de görüldüğü gibi tenis hakemlerinin empatik eğilim puan ortalamalarının 71,87 olduğu görülmüştür.

Tablo 12: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Puanlarının Yaş Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

	Yaş	N	$\bar{x}$	SS
Empatik Eğilim	18-27 yaş	60	70,50	9,18
	28-37 yaş	87	70,81	9,41
	38-47 yaş	91	73,46	8,23
	48 yaş ve üzeri	67	72,28	8,74

Tablo 12'de tenis hakemlerinin yaş değişkenine göre empatik eğilimlerine ait N, $\bar{x}$ ve SS sonuçları incelenmiştir. Empatik eğilim puan ortalamaları incelendiğinde; 18-27 yaş aralığının 70,50, 28-37 yaş aralığının 70,81, 38-47 yaş aralığının 73,46 ve 48 yaş ve üzerinin ise 72,28 puan ortalamasına sahip oldukları görülmektedir. Yaş grupları arasında 38-47 yaş aralığında olan tenis hakemlerinin empatik eğilim puan ortalamalarının diğer yaş aralıklarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 13: Tenis Hakemlerinin Yaş Değişkenine Göre Empatik Eğilim Düzeylerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları

	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P Değeri
Empatik Eğilim	Gruplar Arasında	451,204	3	150,401	1,905	0,129
	Gruplar İçinde	23764,285	301	78,951		
	Toplam	24215,489	304			

p>0,05

Tablo 13’de tenis hakemlerinin yaş değişkenine göre empatik eğilim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan varyans analizinde; empatik eğilim toplam puanları ($F_{(301)}=1,905$; $p<0,05$) olarak hesaplanmıştır. Buna göre tenis hakemlerinin yaş değişkenine göre empatik eğilim düzeyleri arasındaki farklılaşmanın anlamlı olmadığı görülmüştür.

Tablo 14: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Puanlarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS
Empatik Eğilim	Kadın	85	73,32	9,35
	Erkek	220	71,30	8,71

Tablo 14’de tenis hakemlerinin cinsiyet değişkenine göre, empatik eğilim düzeylerine ait N, $\bar{X}$ ve SS sonuçları incelenmiştir. Buna göre kadın tenis hakemlerinin empatik eğilim puan ortalamaları 73,32; erkek tenis hakemlerinin empatik eğilim puan ortalamaları ise 71,30 olarak bulunmuştur.

Tablo 15: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Ölçek Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Sd	T	P Değeri
Kadın	85	73,32	9,35	303	1,772	0,77
Erkek	220	71,30	8,71			

$P>0,05$

Tablo 15’de tenis hakemlerinin empatik eğilim puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı yapılan t testi ile incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda; araştırmaya katılan erkek tenis hakemlerinin 71,30, kadınların ise 73,32 ($t_{(303)}=1,772$; $p>0,05$) puan ortalamasına sahip oldukları görülmüştür. Bu sonuçlara göre, tenis hakemlerinin empatik eğilim puan ortalamalarına ilişkin hesaplanan t değerinin 0,05 düzeyinde anlamlı olmadığı görülmüştür.

Tablo 16: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

	Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	SS
Empatik Eğilim	Lise	33	71,52	9,74
	Ön Lisans	28	72,11	9,13
	Lisans	181	72,13	9,18
	Lisansüstü	63	71,17	7,75

Tablo 16’da tenis hakemlerinin eğitim durumları değişkenine göre empatik eğilimlerine ait N, $\bar{X}$ ve SS sonuçları incelenmiştir. Empatik eğilim puan ortalamaları incelendiğinde; lise mezunlarının 71,52, ön lisans mezunlarının 72,11, lisans mezunlarının 72,13, lisansüstü mezunlarının ise 71,17 empatik eğilim puan ortalamasına sahip oldukları görülmektedir. Eğitim durumları arasında lisans mezunu olan tenis hakemlerinin empatik eğilim puan ortalamalarının diğer eğitim durumuna sahip tenis hakemlerinden daha büyük olduğu görülmüştür.

Tablo 17: Tenis Hakemlerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Empatik Eğilim Düzeylerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları

	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P Değeri
Empatik Eğilim	Gruplar Arasında	48,670	3	16,223	0,202	0,895
	Gruplar İçinde	24166,818	301	80,288		
	Toplam	24215,489	304			

$p > 0,05$

Tablo 17’de tenis hakemlerinin eğitim durumu değişkenine göre empatik eğilim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan varyans analizinde; empatik eğilim toplam puanları ($F_{(301)}=0,202$; $p > 0,05$) olarak hesaplanmıştır. Buna göre tenis hakemlerinin eğitim durumu değişkenine göre empatik eğilim düzeyleri arasındaki farklılaşmanın anlamlı olmadığı görülmüştür.

Tablo 18: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Puanlarının Medeni Durum Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

	Medeni Durum	N	$\bar{X}$	SS
Empatik Eğilim	Bekar	126	70,29	9,55
	Evli	176	72,95	8,34

Tablo 18’de tenis hakemlerinin medeni durum değişkenine göre empatik eğilim düzeylerine ait N, $\bar{X}$ ve SS sonuçları incelenmiştir. Buna göre; empatik eğilim puanlarında bekar tenis hakemlerinin puan ortalamaları 70,29; evli tenis hakemlerinin puan ortalamaları 72,95 olarak bulunmuştur.

Tablo 19: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Ölçek Puanlarının Medeni Durum Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Medeni Durum	N	$\bar{X}$	SS	Sd	T	P Değeri
Bekar	126	70,29	9,55	300	-2,567	0,011*
Evli	176	72,95	8,34			

*P<0,05

Tablo 19’da tenis hakemlerinin empatik eğilim puan ortalamalarının medeni durum değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı yapılan t testi ile incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda; araştırmaya katılan evli tenis hakemlerinin empatik eğilim düzeylerinin 72,95, bekar tenis hakemlerinin empatik eğilim düzeylerinden 70,29, ($t_{(300)}=-2,567$; $p<0.05$) anlamlı düzeyde farklı olduğu bulunmuştur.

Tablo 20: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Puanlarının Hakemlik Kategorisi Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

	Hakemlik Kategorisi	N	$\bar{X}$	SS
Empatik Eğilim	Başhakem	28	71,18	8,27
	Kule Hakemi	55	70,96	9,13
	Çizgi Hakemi	78	71,79	7,72
	Gözlemci Hakem	144	72,38	9,60

Tablo 20’de tenis hakemlerinin hakemlik kategoriler değişkenine göre empatik eğilimlerine ait N, $\bar{X}$ ve SS sonuçları incelenmiştir. Empatik eğilim puan ortalamaları incelendiğinde; başhakemlerin 71,18, kule hakemlerinin 70,96, çizgi hakemlerinin 71,79, gözlemci hakemlerin ise 72,38 empatik eğilim puan ortalamasına sahip oldukları görülmektedir. Hakemlik kategorileri arasında gözlemci hakemlerin empatik eğilim puan ortalamalarının diğer hakemlik kategorisindeki tenis hakemlerinden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 21: Tenis Hakemlerinin Hakemlik Kategorisi Değişkenine Göre Empatik Eğilim Düzeylerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları

	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P Değeri
Empatik Eğilim	Gruplar Arasında	96,743	3	32,248	0,402	0,751
	Gruplar İçinde	24118,745	301	80,129		
	Toplam	24215,489	304			

$p > 0,05$

Tablo 21’de tenis hakemlerinin hakemlik kategorisi değişkenine göre empatik eğilim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan varyans analizinde; empatik eğilim puanları ($F_{(301)}=0,402$; $p > 0,05$) olarak hesaplanmıştır. Buna göre tenis hakemlerinin hakemlik kategorisi değişkenine göre empatik eğilim düzeyleri arasındaki farklılaşmanın anlamlı olmadığı görülmüştür.

Tablo 22: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Puanlarının Hakemlik Süresi Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

	Hakemlik Süresi	N	$\bar{X}$	SS
Empatik Eğilim	1-5 yıl	193	71,64	9,21
	6-10 yıl	56	72,21	8,77
	11 yıl ve üzeri	56	72,29	8,18

Tablo 22’de tenis hakemlerinin hakemlik süresi değişkenine göre empatik eğilim düzeylerine ait N, $\bar{X}$ ve SS sonuçları incelenmiştir. Buna göre; empatik eğilim

puanlarında 1-5 yıldır hakemlik yapan tenis hakemlerinin puan ortalamaları 71,64; 6-10 yıldır tenis hakemliği yapan tenis hakemlerinin puan ortalamaları 72,21 ve 11 yıl ve üzeri süre ile hakemlik yapan tenis hakemlerinin puan ortalamaları 72,29 olarak bulunmuştur.

Tablo 23: Tenis Hakemlerinin Hakemlik Süresi Değişkenine Göre Empatik Eğilim Düzeylerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları

	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P Değeri
Empatik Eğilim	Gruplar Arasında	26,300	2	13,150	0,164	0,849
	Gruplar İçinde	24189,189	302	80,097		
	Toplam	24215,489	304			

$p > 0,05$

Tablo 23’de tenis hakemlerinin hakemlik süresi değişkenine göre empatik eğilim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan varyans analizinde; empatik eğilim puanları ($F_{(302)}=0,164$; $p > 0,05$) olarak hesaplanmıştır. Buna göre tenis hakemlerinin hakemlik süresi değişkenine göre empatik eğilim düzeyleri arasında anlamlı farklılaşmanın olmadığı görülmüştür.

Tablo 24: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Puanlarının Tenis Oynama Durumu Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

	Tenis Oynama	N	$\bar{X}$	SS
Empatik Eğilim	Evet	289	72,14	8,82
	Hayır	16	66,94	9,69

Tablo 24’de tenis hakemlerinin tenis oynama durumu değişkenine göre empatik eğilim düzeylerine ait N, $\bar{X}$ ve SS sonuçları incelenmiştir. Buna göre; empatik eğilim puanlarında tenis oynamış olan tenis hakemlerinin puan ortalamaları 72,14; hiç tenis oynamamış olan tenis hakemlerinin puan ortalamaları 66,94 olarak bulunmuştur.

Tablo 25: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Ölçek Puanlarının Tenis Oynama Durumu Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Tenis Oynama	N	$\bar{X}$	SS	Sd	T	P Değeri
Evet	289	72,14	8,82	303	2,285	0,023*
Hayır	16	66,94	9,69			

*P<0,05

Tablo 25’de tenis hakemlerinin empatik eğilim puan ortalamalarının tenis oynama durum değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı yapılan t testi ile incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda; tenis oynamış olan tenis hakemlerinin empatik eğilim düzeylerinin 72,14, hiç tenis oynamamış tenis hakemlerinin empatik eğilim düzeylerinden 66,94, ($t_{(303)}=2,285$; $p<0.05$) anlamlı düzeyde farklı olduğu bulunmuştur.

Tablo 26: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Puanlarının Görev Aldıkları Turnuva Sayısı Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

	Turnuva Sayıları	N	$\bar{X}$	SS
Empatik Eğilim	1-5	194	71,49	9,16
	6-10	50	72,36	8,43
	11 ve üzeri	61	72,66	8,61

Tablo 26’da tenis hakemlerinin görev aldıkları turnuva sayısı değişkenine göre empatik eğilim düzeylerine ait N, $\bar{X}$ ve SS sonuçları incelenmiştir. Buna göre; empatik eğilim düzeylerinde 1-5 turnuvada görev alan tenis hakemlerinin puan ortalamaları 71,49; 6-10 turnuvada görev alan tenis hakemlerinin puan ortalamaları 72,36 ve 11 ve üzeri turnuvada görev alan tenis hakemlerinin puan ortalamaları 72,66 olarak bulunmuştur. Tabloya göre 11 ve üzeri turnuvada görev alan tenis hakemlerinin empatik eğilim puan ortalamalarının, diğer turnuva sayıları puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 27: Tenis Hakemlerinin Görev Aldıkları Turnuva Sayısı Değişkenine Göre Empatik Eğilim Düzeylerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları

	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P Değeri
Empatik Eğilim	Gruplar Arasında	77,719	2	38,859	0,486	0,615
	Gruplar İçinde	24137,770	302	79,926		
	Toplam	24215,489	304			

$p>0,05$

Tablo 27’de tenis hakemlerinin görev aldıkları turnuva sayısı değişkenine göre empatik eğilim düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan varyans analizinde; empatik eğilim puanları ($F_{(302)}=0,402$; $p>0,05$) olarak hesaplanmıştır. Buna göre tenis hakemlerinin görev alınan turnuva sayısı değişkenine göre empatik eğilim düzeyleri arasındaki anlamlı farklılaşmanın olmadığı görülmüştür.

Tablo 28: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Puanlarının En Çok Görev Aldığı Turnuva Çeşidi Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

	Turnuva Çeşidi	N	$\bar{X}$	SS
Empatik Eğilim	Ulusal	230	71,88	8,87
	Uluslararası	75	71,83	9,16

Tablo 28’de tenis hakemlerinin en çok görev aldığı turnuva çeşidi değişkenine göre empatik eğilim düzeylerine ait N, $\bar{X}$, SS sonuçları incelenmiştir. Buna göre; empatik eğilim puanlarında ulusal turnuvalarda görev alan tenis hakemlerinin puan ortalamaları 71,88; uluslararası turnuvalarda görev yapan tenis hakemlerinin puan ortalamaları 71,83 olarak bulunmuştur.

Tablo 29: Tenis Hakemlerinin Empatik Eğilim Ölçek Puanlarının En Çok Görev Aldığı Turnuva Çeşidi Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Turnuva Çeşidi	N	$\bar{x}$	SS	Sd	T	P Değeri
Ulusal	230	71,88	8,87	303	0,043	0,965
Uluslararası	75	71,83	9,16			

P>0,05

Tablo 29’da tenis hakemlerinin empatik eğilim puan ortalamalarının en çok görev aldıkları turnuva çeşidi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı yapılan t testi ile incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda; en çok ulusal turnuvalarda görev yapan tenis hakemlerinin empatik eğilim düzeyleri 71,88, en çok uluslararası turnuvalarda görev yapan tenis hakemlerinin empatik eğilim düzeyleri 71,83, ($t_{(303)}=0,043$; $p>0.05$) arasında farklılaşmanın anlamlı düzeyde olmadığı bulunmuştur.

6.3. Melbourne Karar Verme Ölçeğine İlişkin Bulgular

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin tamamının karar vermede öz saygı ve karar verme stilleri alt boyutları puan ortalamaları ve bu puan ortalamalarının kişisel özelliklerine “yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, hakemlik kategorisi, hakemlik süresi, tenis oynama durumu, görev alınan turnuva sayısı ve en çok görev alınan turnuva çeşidi” göre dağılımlarını ve farklılaşıp farklılaşmadığını gösteren tablolar aşağıdadır.

Tablo 30: Tenis Hakemlerinin Tamamının Karar Vermede Öz Saygı Puanlarına İlişkin N, $\bar{x}$ ve SS Değerleri

	N	$\bar{x}$	SS	Ölçekten Alınabilecek En düşük ve En Yüksek Puanlar
Karar Vermede Öz Saygı	305	10,42	1,59	0-12

Tablo 30 incelendiğinde tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı puan ortalamalarının 10,42 olduğu görülmüştür.

Tablo 31: Tenis Hakemlerinin Tamamının Karar Verme Stilleri Ölçeği Alt Boyut Puanlarına İlişkin N, $\bar{x}$ ve SS Değerleri

Karar Verme Stilleri	N	$\bar{x}$	SS	Ölçekten Alnabilecek En düşük ve En Yüksek Puanlar
Dikkatli	305	9,98	2,17	0-12
Kaçıngan	305	3,02	2,15	0-12
Erteleyici	305	2,39	2,19	0-10
Panik	305	2,38	2,20	0-10

Tablo 31’de tenis hakemlerinin tamamına ait karar verme stili alt boyutları puan ortalamaları incelenmiştir. Buna göre; dikkatli karar ver alt boyutunda 9,98; kaçıngan karar verme alt boyutunda 3,02; erteleyici karar verme alt boyutunda 2,39; panik karar verme alt boyutunda 2,38 puan ortalamasına sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 32: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının Yaş Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

	Yaş	N	$\bar{x}$	SS
Karar Vermede Öz Saygı	18-27 yaş	60	9,93	1,83
	28-37 yaş	87	10,16	1,72
	38-47 yaş	91	10,81	1,24
	48 yaş ve üzeri	67	10,64	1,44

Tablo 32’de tenis hakemlerinin yaş değişkenine göre karar vermede öz saygı düzeylerine ait N, $\bar{x}$ ve SS sonuçları incelenmiştir. Karar vermede öz saygı puan ortalamaları incelendiğinde; 18-27 yaş aralığının 9,93, 28-37 yaş aralığının 10,16, 38-47 yaş aralığının 10,81, 48 yaş ve üzerinin ise 10,64 puan ortalamasına sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 33: Tenis Hakemlerinin Yaş Değişkenine Göre Karar Vermede Öz Saygılarına Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları

	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P Değeri
Karar Vermede Öz Saygı	Gruplar Arasında	37,410	3	12,470	5,123	0,002*
	Gruplar İçinde	732,708	301	2,434		
	Toplam	770,118	304			

* p<0,05

Tablo 33’de tenis hakemlerinin yaş değişkenine göre karar vermede öz saygıları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan varyans analizinde; karar vermede öz saygıları ($F_{(301)}=5,123$; $p<0,05$) olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre tenis hakemlerinin yaş değişkenine göre karar vermede öz saygı puanındaki farklılaşma 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bulunmuştur.

Tablo 34: Tenis Hakemlerinin Yaş Değişkenine Göre Karar Vermede Öz Saygılarına İlişkin Tukey Testi Bulguları

Bağımlı Değişken	Yaş (I)	Yaş (II)	Ortalamalar Arası Fark	Standart Hata	P Değeri
Karar Vermede Öz Saygı	18-27 yaş	28-37 yaş	-,22759	,26182	,821
		38-47 yaş	-,87985	,25946	,004*
		48 ve üzeri	-,70846	,27731	,054
Karar Vermede Öz Saygı	28-37 yaş	38-47 yaş	-,65227	,23394	,029*
		48 ve üzeri	-,48087	,25360	,232
		38-47 yaş	,17140	,25116	,904

* p<0,05

Tablo 34 incelendiğinde, yapılan Tukey testi sonucunda; 18-27 yaş aralığı ile 38-47 yaş aralığında olan tenis hakemlerinin ve 28-37 yaş aralığı ile 38-47 yaş aralığında olan tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Diğer yaş aralıkları arasında ise

istatistiksel olarak 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Tablo 35: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyut Puanlarının Yaş Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

Karar Verme Stilleri	Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	SS
Dikkatli	18-27 yaş	60	9,96	1,96
	28-37 yaş	87	10,03	2,13
	38-47 yaş	91	9,83	2,42
	48 yaş ve üzeri	67	10,10	2,06
Kaçıngan	18-27 yaş	60	3,58	2,22
	28-37 yaş	87	3,19	2,10
	38-47 yaş	91	2,65	2,16
	48 yaş ve üzeri	67	2,79	2,03
Erteleyici	18-27 yaş	60	2,45	2,18
	28-37 yaş	87	2,82	2,67
	38-47 yaş	91	1,94	1,75
	48 yaş ve üzeri	67	2,35	1,91
Panik	18-27 yaş	60	2,86	2,41
	28-37 yaş	87	2,78	2,47
	38-47 yaş	91	2,13	1,88
	48 yaş ve üzeri	67	1,76	1,86

Tablo 35 incelendiğinde tenis hakemlerinin yaş değişkenine göre karar verme stilleri alt boyutlarına ait N, $\bar{X}$ ve SS sonuçları incelenmiştir. Dikkatli karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde; 18-27 yaş aralığının 9,96, 28-37 yaş aralığının 10,03, 38-47 yaş aralığının 9,83, 48 yaş ve üzerinin ise 10,10 olduğu; kaçıngan karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde; 18-27 yaş aralığının 3,58, 28-37 yaş aralığının 3,19, 38-47 yaş aralığının 2,65, 48 yaş ve üzerinin ise 2,79 olduğu; erteleyici karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde; 18-27 yaş aralığının 2,45, 28-37 yaş aralığının 2,82, 38-47 yaş aralığının 1,94, 48 yaş ve üzerinin ise 2,35

olduğu; panik karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde; 18-27 yaş aralığının 2,86, 28-37 yaş aralığının 2,78, 38-47 yaş aralığının 2,13, 48 yaş ve üzerinin ise 1,76 olduğu görülmüştür.

Tablo 36: Tenis Hakemlerinin Yaş Değişkenine Göre Karar Verme Alt Boyutlarına Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları

Karar Verme Stilleri	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P Değeri
Dikkatli	Gruplar Arasında	3,213	3	1,071	0,225	0,879
	Gruplar İçinde	1431,626	301	4,756		
	Toplam	1434,839	304			
Kaçınan	Gruplar Arasında	37,064	3	12,355	2,715	0,045*
	Gruplar İçinde	1369,776	301	4,451		
	Toplam	1406,839	304			
Erteleyici	Gruplar Arasında	34,955	3	11,652	2,471	0,062
	Gruplar İçinde	1419,392	301	4,716		
	Toplam	1454,348	304			
Panik	Gruplar Arasında	59,501	3	19,834	4,209	0,006*
	Gruplar İçinde	1418,381	301	4,712		
	Toplam	1477,882	304			

*p<0.05

Tablo 36'da tenis hakemlerinin yaş değişkenine göre karar verme stilleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan varyans analizinde; dikkatli karar verme stili ($F_{(301)}=0,225$; $p>0,05$), kaçınan karar verme stili ($F_{(301)}=2,715$; $p<0,05$), erteleyici karar verme stili ($F_{(301)}=2,471$; $p>0,05$) ve panik karar verme stili ($F_{(301)}=4,209$; $p<0,05$) olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre tenis hakemlerinin yaş değişkenine göre kaçınan karar verme stili ile panik karar verme stili puanlarındaki farklılaşmanın 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı olduğu; dikkatli ve erteleyici karar verme stillerine ait puanlar arasındaki farklılaşmanın 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı olmadığı görülmüştür.

Tablo 37: Tenis Hakemlerinin Yaş Değişkenine Göre Karar Verme Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Tukey Testi Bulguları

Bağımlı Değişken	Yaş (I)	Yaş (II)	Ortalamalar Arası Fark	Standart Hata	P Değeri
Kaçınan Karar Verme	18-27 yaş	28-37 yaş	0,38793	0,35799	0,700
		38-47 yaş	0,92399	0,35476	0,047*
		48 ve üzeri	0,79229	0,37917	0,159
	28-37 yaş	38-47 yaş	0,53606	0,31987	0,338
		48 ve üzeri	0,40436	0,34674	0,649
		38-47 yaş	48 ve üzeri	0,13170	0,34341
Panik Karar Verme	18-27 yaş	28-37 yaş	0,08506	0,36428	0,996
		38-47 yaş	0,73480	0,36100	0,177
		48 ve üzeri	1,10547	0,38584	0,023*
	28-37 yaş	38-47 yaş	0,64974	0,32549	0,192
		48 ve üzeri	1,02042	0,35284	0,021*
		38-47 yaş	48 ve üzeri	0,37067	0,34945

*p<0,05

Tablo 37 incelendiğinde, yapılan Tukey testi sonucunda; yaşları 18-47 yaş aralığında ve 38-47 yaş aralığında olan tenis hakemlerinin kaçınan karar verme stili puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Diğer yaş aralıkları arasında ise istatistiksel olarak 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo 37 incelendiğinde, yapılan Tukey testi sonucunda; yaşları 18-47 yaş aralığında ve 48 ve üzeri olan tenis hakemleri ile yaşları 28-37 yaş aralığında ve 48 ve üzeri olan tenis hakemlerinin panik karar verme stili puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Diğer yaş aralıkları arasında ise istatistiksel olarak 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür.

Tablo 38: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

Karar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS
Vermede Öz Saygı	Kadın	85	9,92	1,92
	Erkek	220	10,61	1,40

Tablo 38’de tenis hakemlerinin cinsiyet değişkenine göre, karar vermede öz saygı düzeylerine ait N, $\bar{X}$ ve SS sonuçları incelenmiştir. Buna göre; karar vermede öz saygı puanlarında kadın tenis hakemlerinin puan ortalamaları 9,92; erkek tenis hakemlerinin puan ortalamaları ise 10,61 olarak bulunmuştur.

Tablo 39: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Sd	T	P Değeri
Kadın	85	9,92	1,92	303	-3,463	0,01*
Erkek	220	10,61	1,40			

* $p < 0,05$

Tablo 39’da tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı puan ortalamalarının cinsiyet değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı yapılan t testi ile incelenmiştir. Bu inceleme sonrasında; araştırmaya katılan erkek tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı düzeyleri 10,61, kadın tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı düzeylerinden 9,92 ($t_{(303)} = -3,463$; $p < 0,05$) anlamlı düzeyde farklı olduğu bulunmuştur.

Tablo 40: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyutları Puanlarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

Karar Verme Stilleri	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS
Dikkatli	Kadın	85	9,73	2,08
	Erkek	220	10,07	2,20
Kaçıngan	Kadın	85	3,28	2,23
	Erkek	220	2,92	2,12
Erteleyici	Kadın	85	2,51	2,16
	Erkek	220	2,34	2,20
Panik	Kadın	85	2,76	2,27
	Erkek	220	2,23	2,17

Tablo 40’da tenis hakemlerinin cinsiyet değişkenine göre karar verme stilleri alt boyutlarına ait sonuçlar incelenmiştir. Dikkatli karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde; kadın tenis hakemlerinin 9,73, erkek tenis hakemlerinin 10,07 olduğu; kaçıngan karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde; kadın tenis hakemlerinin 3,28, erkek tenis hakemlerinin 2,92 olduğu; erteleyici karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde; kadın tenis hakemlerinin 2,51, erkek tenis hakemlerinin 2,34 olduğu; panik karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde; kadın tenis hakemlerinin 2,76, erkek tenis hakemlerinin 2,23 olduğu görülmektedir.

Tablo 41: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyutları Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Karar Stilleri	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Sd	t	P değeri
Dikkatli	Kadın	85	9,73	2,08	303	-1,238	0,217
	Erkek	220	10,07	2,20			
Kaçıngan	Kadın	85	3,28	2,23	303	1,311	0,191
	Erkek	220	2,92	2,12			
Erteleyici	Kadın	85	2,51	2,16	303	0,590	0,556
	Erkek	220	2,34	2,20			
Panik	Kadın	85	2,76	2,27	303	1,901	0,058
	Erkek	220	2,23	2,17			

p>0,05

Tablo 41’de tenis hakemlerinin cinsiyet değişkenine göre karar verme stilleri alt boyutları arasında anlamlı farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan t testi sonucunda anlamlı düzeyde bir farklılaşma görülmemiştir.

Tablo 42: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

	Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	SS
Karar Vermede Öz Saygı	Lise	33	10,18	1,31
	Ön Lisans	28	10,43	1,85
	Lisans	181	10,49	1,60
	Lisansüstü	63	10,32	1,59

Tablo 42’de tenis hakemlerinin eğitim durumu değişkenine göre karar vermede öz saygı düzeylerine ait N, $\bar{X}$ ve SS sonuçları incelenmiştir. Karar vermede öz saygı puan ortalamaları incelendiğinde; lise mezunlarının 10,18, ön lisans mezunlarının 10,43, lisans mezunlarının 10,49, lisansüstü mezunlarının ise 10,32 puan ortalamasına sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 43: Tenis Hakemlerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karar Vermede Öz Saygılarına Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları

	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P Değeri
Karar Vermede Öz Saygı	Gruplar Arasında	3,463	3	1,154	0,453	0,715
	Gruplar İçinde	766,655	301	2,547		
	Toplam	770,118	304			

$p > 0,05$

Tablo 43’de tenis hakemlerinin eğitim durumu değişkenine göre karar vermede öz saygıları arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan varyans analizinde; karar vermede öz saygıları ($F_{(301)}=0,453$; $p > 0,05$) olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre tenis hakemlerinin eğitim durumu değişkenine göre empatik eğilim düzeyleri arasındaki farklılaşmanın anlamlı olmadığı görülmüştür.

Tablo 44: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyut Puanlarının Eğitim Durumu Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

Karar Verme Stilleri	Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	SS
Dikkatli	Lise	33	9,00	2,59
	Ön Lisans	28	9,57	2,82
	Lisans	181	10,20	2,00
	Lisansüstü	63	10,03	1,97
Kaçınan	Lise	33	3,15	2,44
	Ön Lisans	28	3,11	2,17
	Lisans	181	3,01	2,18
	Lisansüstü	63	2,95	1,95
Erteleyici	Lise	33	2,18	1,96
	Ön Lisans	28	2,29	1,88
	Lisans	181	2,28	2,22
	Lisansüstü	63	2,84	2,31
Panik	Lise	33	2,21	2,29
	Ön Lisans	28	2,04	2,05
	Lisans	181	2,31	2,19
	Lisansüstü	63	2,81	2,27

Tablo 44’de tenis hakemlerinin eğitim durumu değişkenine göre karar verme stilleri alt boyutlarına ait N, $\bar{X}$, SS sonuçları incelenmiştir. Dikkatli karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde: lise mezunlarının 9,00, ön lisans mezunlarının 9,57, lisans mezunlarının 10,20, lisansüstü mezunlarının 10,03 olduğu; kaçınan karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde; lise mezunlarının 3,15, ön lisans mezunlarının 3,11, lisans mezunlarının 3,01, lisansüstü mezunlarının 2,95 olduğu; erteleyici karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde; lise mezunlarının 2,18, ön lisans mezunlarının 2,29, lisans mezunlarının 2,28, lisansüstü mezunlarının 2,84 olduğu; panik karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde; lise mezunlarının 2,21, ön lisans mezunlarının 2,04, lisans mezunlarının 2,31, lisansüstü mezunlarının 2,81 olduğu görülmüştür.

Tablo 45: Tenis Hakemlerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karar Verme Alt Boyutlarına Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları

Karar Verme Stilleri	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P Değeri
Dikkatli	Gruplar Arasında	45,206	3	15,069	3,264	0,022*
	Gruplar İçinde	1389,633	301	4,617		
	Toplam	1434,839	304			
Kaçınan	Gruplar Arasında	1,083	3	0,361	0,077	0,972
	Gruplar İçinde	1405,756	301	4,670		
	Toplam	1406,839	304			
Erteleyici	Gruplar Arasında	16,682	3	5,561	1,164	0,324
	Gruplar İçinde	1437,666	301	4,776		
	Toplam	1454,348	304			
Panik	Gruplar Arasında	16,639	3	5,546	1,142	0,332
	Gruplar İçinde	1461,243	301	4,855		
	Toplam	1477,882	304			

*p<0.05

Tablo 45’de tenis hakemlerinin eğitim durumu değişkenine göre karar verme stilleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan varyans analizinde; dikkatli karar verme stili ($F_{(301)}=3,264$; $p<0,05$), kaçınan karar verme stili ($F_{(301)}=0,077$; $p>0,05$), erteleyici karar verme stili ($F_{(301)}=1,164$; $p>0,05$) ve panik karar verme stili ($F_{(301)}=1,142$; $p>0,05$) olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre tenis hakemlerinin eğitim durumları değişkenine göre sadece dikkatli karar verme stili puanındaki farklılaşma 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bulunmuş; kaçınan, erteleyici ve panik karar verme stillerine ait puanlar arasındaki farklılaşmanın 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı olmadığı görülmüştür.

Tablo 46: Tenis Hakemlerinin Eğitim Durumu Değişkenine Göre Karar Verme Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Tukey Testi Bulguları

Bağımlı Değişken	Eğitim Durumu (I)	Eğitim Durumu (II)	Ortalamalar Arası Fark	Standart Hata	P Değeri
Dikkatli Karar Verme	Lise	Ön Lisans	-0,57143	0,55207	0,729
		Lisans	-1,19890	0,40670	0,018*
		Lisansüstü	-1,03175	0,46172	0,116
	Ön Lisans	Lisans	-0,62747	0,43634	0,477
		Lisansüstü	-0,46032	0,48802	0,782
		Lisans	0,16715	0,31431	0,951

*p<0,05

Tablo 46 incelendiğinde, yapılan Tukey testi sonucunda; eğitim durumu lisans ve lise mezunu olan tenis hakemlerinin dikkatli karar verme stili puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Diğer eğitim durumları arasında ise istatistiksel olarak 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Tablo 47: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının Medeni Durum Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

Karar Vermede Öz Saygı	Medeni Durum	N	$\bar{X}$	SS
Karar Vermede Öz Saygı	Bekar	126	10,17	1,77
	Evli	176	10,58	1,44

Tablo 47’de tenis hakemlerinin medeni durum değişkenine göre karar vermede öz saygı düzeylerine ait N, $\bar{X}$ ve SS sonuçları incelenmiştir. Buna göre; karar vermede öz saygı puanlarında bekar tenis hakemlerinin puan ortalamaları 10,17; evli tenis hakemlerinin puan ortalamaları 10,58 olarak bulunmuştur.

Tablo 48: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının Medeni Durum Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Medeni Durum	N	$\bar{x}$	SS	Sd	T	P Değeri
Bekar	126	10,17	1,77	300	-2,231	0,026*
Evli	176	10,58	1,44			

* p<0,05

Tablo 48’de tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı puan ortalamalarının medeni durum değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı yapılan t testi ile incelenmiştir. Bu inceleme sonrasında; araştırmaya katılan evli tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı düzeyleri 10,58, bekar tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı düzeylerinden 10,17 ($t_{(300)} = -2,231$; $p < 0,05$) anlamlı derecede farklı olduğu bulunmuştur.

Tablo 49: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyutları Puanlarının Medeni Durum Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

Karar Verme Stilleri	Medeni Durum	N	$\bar{x}$	SS
Dikkatli	Bekar	126	9,87	2,25
	Evli	176	10,06	2,13
Kaçınan	Bekar	126	3,42	2,32
	Evli	176	2,74	1,99
Erteleyici	Bekar	126	2,67	2,31
	Evli	176	2,22	2,08
Panik	Bekar	126	2,80	2,49
	Evli	176	2,10	1,94

Tablo 49’da tenis hakemlerinin medeni durum değişkenine göre karar verme stilleri alt boyutlarına ait sonuçlar incelenmiştir. Dikkatli karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde; bekar tenis hakemlerinin 9,87, evli tenis hakemlerinin 10,06 olduğu; kaçınan karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde; bekar tenis hakemlerinin 3,42, evli tenis hakemlerinin 2,74 olduğu; erteleyici karar verme

stili puan ortalamaları incelendiğinde; bekar tenis hakemlerinin 2,67, evli tenis hakemlerinin 2,22 olduğu; panik karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde; bekar tenis hakemlerinin 2,80, evli tenis hakemlerinin 2,10 olduğu görülmüştür.

Tablo 50: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyutları Puanlarının Medeni Durum Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Karar Verme Stilleri	Medeni Durum	N	$\bar{x}$	SS	Sd	t	P değeri
Dikkatli	Bekar	126	9,87	2,25	300	-0,775	0,439
	Evli	176	10,06	2,13			
Kaçınan	Bekar	126	3,42	2,32	300	2,740	0,007*
	Evli	176	2,74	1,99			
Erteleyici	Bekar	126	2,67	2,31	300	1,749	0,081
	Evli	176	2,22	2,08			
Panik	Bekar	126	2,80	2,49	300	2,762	0,006*
	Evli	176	2,10	1,94			

*P<0,05

Tablo 50’de tenis hakemlerinin medeni durum değişkenine göre karar verme stilleri arasında anlamlı farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi amacıyla t testi yapılmıştır. Test sonucunda; dikkatli karar verme stili alt boyutunda bekar tenis hakemlerinin 9,87, evli tenis hakemlerinin 10,06 ($t_{(300)} = -0,775$; $p > 0,05$); kaçınan karar verme alt boyutunda bekar tenis hakemlerinin 3,42, evli tenis hakemlerinin 2,74 ($t_{(300)} = 2,740$; $p < 0,05$); erteleyici karar verme alt boyutunda bekar tenis hakemlerinin 2,67, evli tenis hakemlerinin 2,08 ($t_{(300)} = 1,749$; $p > 0,05$); panik karar verme alt boyutunda bekar tenis hakemlerinin 2,49, evli tenis hakemlerinin 1,94 ($t_{(300)} = 2,762$; $p < 0,05$); puan ortalamasına sahip oldukları görülmüştür.

Bu bulgulara göre; tenis hakemlerinin kaçınan ve panik karar verme alt boyutu puan ortalamalarına ilişkin hesaplanan t değerlerinin 0,05 düzeyinde anlamlı olduğu; dikkatli ve erteleyici karar verme stillerinde ise anlamlı olmadığı görülmüştür. Bekar tenis hakemlerinin kaçınan karar verme ve panik karar verme puan ortalamaları, evli tenis hakemlerinin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Tablo 51: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının Hakemlik Kategorisi Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

	Hakemlik Kategorisi	N	$\bar{X}$	SS
Karar Vermede Öz Saygı	Başhakem	28	10,54	1,60
	Kule Hakemi	55	10,22	1,56
	Çizgi Hakemi	78	10,29	1,68
	Gözlemci Hakem	144	10,53	1,56

Tablo 51’de tenis hakemlerinin hakemlik kategorisi değişkenine göre karar vermede öz saygı düzeylerine ait N, $\bar{X}$ ve SS sonuçları incelenmiştir. Karar vermede öz saygı puan ortalamaları incelendiğinde; başhakemlerin 10,54, kule hakemlerinin 10,22, çizgi hakemlerinin 10,29, gözlemci hakemlerin ise 10,53 puan ortalamasına sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 52: Tenis Hakemlerinin Hakemlik Kategorisi Değişkenine Göre Karar Vermede Öz Saygı Düzeylerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları

	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P Değeri
Karar Vermede Öz Saygı	Gruplar Arasında	5,728	3	1,909	0,752	0,522
	Gruplar İçinde	764,390	301	2,540		
	Toplam	770,118	304			

$p > 0,05$

Tablo52’de tenis hakemlerinin hakemlik kategorisi değişkenine göre karar vermede öz saygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan varyans analizinde; karar vermede öz saygı toplam puanları ($F_{(301)}=0,752$; $p > 0,05$) olarak hesaplanmıştır. Buna göre tenis hakemlerinin hakemlik kategorisi değişkenine göre karar vermede öz saygı düzeyleri arasındaki farklılaşmanın anlamlı olmadığı görülmüştür.

Tablo 53: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyut Puanlarının Hakemlik Kategorisi Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

Karar Verme Stilleri	Hakemlik Kategorisi	N	$\bar{X}$	SS
Dikkatli	Başhakem	28	9,86	2,19
	Kule Hakemi	55	9,58	2,39
	Çizgi Hakemi	78	10,05	1,89
	Gözlemci Hakem	144	10,11	2,23
Kaçingan	Başhakem	28	2,07	1,80
	Kule Hakemi	55	2,95	1,72
	Çizgi Hakemi	78	3,44	2,32
	Gözlemci Hakem	144	3,01	2,23
Erteleyici	Başhakem	28	2,64	2,41
	Kule Hakemi	55	2,47	2,15
	Çizgi Hakemi	78	2,62	2,20
	Gözlemci Hakem	144	2,18	2,15
Panik	Başhakem	28	2,07	2,07
	Kule Hakemi	55	2,24	2,06
	Çizgi Hakemi	78	2,63	2,21
	Gözlemci Hakem	144	2,36	2,29

Tablo 53’de tenis hakemlerinin hakemlik kategorisi değişkenine göre karar verme stilleri alt boyutlarına ait N, $\bar{X}$, SS sonuçları incelenmiştir. Dikkatli karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde: başhakemlerin 9,86, kule hakemlerinin 9,58, çizgi hakemlerinin 10,05, gözlemci hakemlerin 10,11 olduğu; kaçingan karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde; başhakemlerin 2,07, kule hakemlerinin 2,95, çizgi hakemlerinin 3,44, gözlemci hakemlerin 3,01 olduğu; erteleyici karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde başhakemlerin 2,64, kule hakemlerinin 2,47, çizgi hakemlerinin 2,62, gözlemci hakemlerin 2,18 olduğu; panik karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde; başhakemlerin 2,07, kule hakemlerinin 2,24, çizgi hakemlerinin 2,63, gözlemci hakemlerin 2,36 olduğu görülmüştür.

Tablo 54: Tenis Hakemlerinin Hakemlik Kategorisi Değişkenine Göre Karar Verme Alt Boyutlarına Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları

Karar Verme Stilleri	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P Değeri
Dikkatli	Gruplar Arasında	12,012	3	4,004	0,847	0,469
	Gruplar İçinde	1422,827	301	4,727		
	Toplam	1434,839	304			
Kaçınan	Gruplar Arasında	38,994	3	12,998	2,860	0,037*
	Gruplar İçinde	1367,845	301	4,670		
	Toplam	1406,839	304			
Erteleyici	Gruplar Arasında	12,443	3	4,148	0,866	0,459
	Gruplar İçinde	1441,905	301	4,790		
	Toplam	1454,348	304			
Panik	Gruplar Arasında	8,657	3	2,886	0,591	0,621
	Gruplar İçinde	1469,225	301	4,881		
	Toplam	1477,882	304			

*p<0.05

Tablo 54'te tenis hakemlerinin hakemlik kategorisi değişkenine göre karar verme stilleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan varyans analizinde; dikkatli karar verme stili ($F_{(301)}=0,847$; $p>0,05$), kaçınan karar verme stili ($F_{(301)}=2,860$; $p<0,05$), erteleyici karar verme stili ($F_{(301)}=0,866$; $p>0,05$) ve panik karar verme stili ($F_{(301)}=0,591$; $p>0,05$) olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre tenis hakemlerinin hakemlik kategorisi değişkenine göre sadece kaçınan karar verme stili puanındaki farklılaşma 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı bulunmuş; dikkatli, erteleyici ve panik karar verme stillerine ait puanlar arasındaki farklılaşmanın 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı olmadığı görülmüştür.

Tablo 55: Tenis Hakemlerinin Hakemlik Kategorisi Değişkenine Göre Karar Verme Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Tukey Testi Bulguları

Bağımlı Değişken	Hakemlik Kategorisi (I)	Hakemlik Kategorisi (II)	Ortalamalar Arası Fark	Standart Hata	P Değeri
Kaçıngan Karar Verme	Başhakem	Kule	-0,87403	0,49490	0,292
		Çizgi	-1,36447	0,46964	0,020*
		Gözlemci	-0,94246	0,44029	0,143
	Kule	Çizgi	-0,49044	0,37535	0,559
		Gözlemci	-0,06843	0,33791	0,997
		Çizgi	0,42201	0,29970	0,495

*p<0,05

Tablo 55 incelendiğinde, yapılan Tukey testi sonucunda; hakemlik kategorisi başhakem ve çizgi hakemi olan tenis hakemlerinin kaçıngan karar verme stili puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Diğer hakemlik kategorileri arasında ise istatistiksel olarak 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı olmadığı görülmüştür.

Tablo 56: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının Hakemlik Süresi Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

Karar Vermede Öz Saygı	Hakemlik Süresi	N	$\bar{X}$	SS
Karar Vermede Öz Saygı	1-5 yıl	193	10,51	1,51
	6-10 yıl	56	10,21	1,87
	11 yıl ve üzeri	56	10,30	1,58

Tablo 56'da tenis hakemlerinin hakemlik süresi değişkenine göre karar vermede öz saygı düzeylerine ait N, $\bar{X}$ ve SS sonuçları incelenmiştir. Buna göre; karar vermede öz saygı puanlarında 1-5 yıldır hakemlik yapan tenis hakemlerinin puan ortalamaları 10,51; 6-10 yıldır tenis hakemliği yapan tenis hakemlerinin puan ortalamaları 10,21 ve 11 yıl ve üzeri süre ile hakemlik yapan tenis hakemlerinin puan ortalamaları 10,30 olarak bulunmuştur.

Tablo 57: Tenis Hakemlerinin Hakemlik Süresi Değişkenine Göre Karar Vermede Öz Saygı Düzeylerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları

	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P Değeri
Karar Vermede Öz Saygı	Gruplar Arasında	4,612	2	2,306	0,910	0,404
	Gruplar İçinde	765,506	302	2,535		
	Toplam	770,118	304			

$p > 0,05$

Tablo 57’de tenis hakemlerinin hakemlik süresi değişkenine göre karar vermede öz saygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan varyans analizinde; karar vermede öz saygı toplam puanları ($F_{(302)}=0,910$; $p > 0,05$) olarak hesaplanmıştır. Buna göre tenis hakemlerinin hakemlik süresi değişkenine göre karar vermede öz saygı düzeyleri arasındaki farklılaşmanın anlamlı olmadığı görülmüştür.

Tablo 58: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyut Puanlarının Hakemlik Süresi Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

Karar Verme Stilleri	Hakemlik Süresi	N	$\bar{X}$	SS
Dikkatli	1-5 yıl	193	10,08	2,15
	6-10 yıl	56	9,73	2,37
	11 yıl ve üzeri	56	9,86	2,05
Kaçıngan	1-5 yıl	193	2,99	2,10
	6-10 yıl	56	2,88	2,07
	11 yıl ve üzeri	56	3,27	2,42
Erteleyici	1-5 yıl	193	2,31	2,15
	6-10 yıl	56	2,36	2,19
	11 yıl ve üzeri	56	2,68	2,31
Panik	1-5 yıl	193	2,46	2,14
	6-10 yıl	56	2,13	2,55
	11 yıl ve üzeri	56	2,36	2,06

Tablo 58’de tenis hakemlerinin hakemlik süresi değişkenine göre karar verme stilleri alt boyutlarına ait N, $\bar{X}$, SS sonuçları incelenmiştir. Dikkatli karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde; 1-5 yıldır hakemlik yapanların 10,08; 6-10 yıldır hakemlik yapanların 9,73 ve 11 yıl ve üzeri süre ile hakemlik yapanların 9,86 olduğu; kaçınan karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde; 1-5 yıldır hakemlik yapanların 2,99; 6-10 yıldır hakemlik yapanların 2,88 ve 11 yıl ve üzeri süre ile hakemlik yapanların 3,27 olduğu; erteleyici karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde; 1-5 yıldır hakemlik yapanların 2,31; 6-10 yıldır hakemlik yapanların 2,36 ve 11 yıl ve üzeri süre ile hakemlik yapanların 2,68 olduğu; panik karar verme stili incelendiğinde; puanlarında 1-5 yıldır hakemlik yapanların 2,46; 6-10 yıldır hakemlik yapanların 2,13 ve 11 yıl ve üzeri süre ile hakemlik yapanların 2,36 olduğu görülmüştür.

Tablo 59: Tenis Hakemlerinin Hakemlik Süresi Değişkenine Göre Karar Verme Alt Boyutlarına Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları

Karar Verme Stilleri	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P Değeri
Dikkatli	Gruplar Arasında	6,326	2	3,163	0,669	0,513
	Gruplar İçinde	1428,513	302	4,730		
	Toplam	1434,839	304			
Kaçınan	Gruplar Arasında	4,737	2	2,369	0,510	0,601
	Gruplar İçinde	1402,102	302	4,643		
	Toplam	1406,839	304			
Erteleyici	Gruplar Arasında	5,929	2	2,964	0,618	0,540
	Gruplar İçinde	1448,419	302	4,796		
	Toplam	1454,348	304			
Panik	Gruplar Arasında	4,941	2	2,471	0,507	0,603
	Gruplar İçinde	1472,941	302	4,877		
	Toplam	1477,882	304			

p>0,05

Tablo 59’da tenis hakemlerinin hakemlik süresi değişkenine göre karar verme stilleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan varyans analizinde; dikkatli karar verme stili ($F_{(302)}=0,669$; $p>0,05$), kaçınan karar verme stili ($F_{(302)}=0,510$; $p>0,05$), erteleyici karar verme stili ($F_{(302)}=0,618$; $p>0,05$) ve panik karar verme stili ($F_{(302)}=0,507$; $p>0,05$) olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre tenis hakemlerinin hakemlik süresi değişkenine göre dikkatli, kaçınan, erteleyici ve panik karar verme stillerine ait puanlar arasındaki farklılaşmanın 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı olmadığı görülmüştür.

Tablo 60: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının Tenis Oynama Durumu Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

	Tenis Oynama	N	$\bar{X}$	SS
Karar Vermede Öz Saygı	Evet	289	10,39	1,60
	Hayır	16	10,81	1,33

Tablo 60’da tenis hakemlerinin tenis oynama durumu değişkenine göre karar vermede öz saygı düzeylerine ait N, $\bar{X}$ ve SS sonuçları incelenmiştir. Buna göre; karar vermede öz saygı puanlarında tenis oynamış olan tenis hakemlerinin puan ortalamaları 10,39; hiç tenis oynamamış olan tenis hakemlerinin puan ortalamaları 10,81 olarak bulunmuştur.

Tablo 61: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının Tenis Oynama Durumu Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Tenis Oynama	N	$\bar{X}$	SS	Sd	T	P Değeri
Evet	289	10,39	1,60	303	-1,023	0,307
Hayır	16	10,81	1,33			

$p>0,05$

Tablo 61’de tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı puan ortalamalarının tenis oynama durumu değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığı yapılan t testi ile incelenmiştir. Bu inceleme sonrasında; araştırmaya katılan tenis oynamış olan tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı düzeyleri 10,39, hiç tenis oynamamış olan tenis

hakemlerinin karar vermede öz saygı düzeyleri 10,81 ($t_{(303)} = -1,023$; $p > 0,05$) puan ortalamasına sahip oldukları görülmüştür. Bu sonuçlar, tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı düzeyleri ortalamalarına ilişkin hesaplanan t değerinin 0,05 düzeyinde anlamlı olmadığını göstermektedir.

Tablo 62: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyutları Puanlarının Tenis Oynama Durumu Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

Karar Verme Stilleri	Tenis Oynama	N	$\bar{X}$	SS
Dikkatli	Evet	289	9,95	2,20
	Hayır	16	10,50	1,63
Kaçınan	Evet	289	3,02	2,17
	Hayır	16	3,00	1,75
Erteleyici	Evet	289	2,40	2,21
	Hayır	16	2,06	1,69
Panik	Evet	289	2,43	2,22
	Hayır	16	1,56	1,67

Tablo 62’de tenis hakemlerinin tenis oynama durumu değişkenine göre karar verme stilleri alt boyutları incelendiğinde; Dikkatli karar verme stili puan ortalaması; tenis oynamış olan tenis hakemlerinin 9,95, hiç tenis oynamamış olan tenis hakemlerinin 10,50; kaçınan karar verme stili puan ortalaması; tenis oynamış olan tenis hakemlerinin 3,02, hiç tenis oynamamış olan tenis hakemlerinin 3,00 olduğu; erteleyici karar verme stili puan ortalaması; tenis oynamış olan tenis hakemlerinin 2,40, hiç tenis oynamamış olan tenis hakemlerinin 2,06 olduğu; panik karar verme stili puan ortalaması; tenis oynamış olan tenis hakemlerinin 2,43, hiç tenis oynamamış olan tenis hakemlerinin 1,56 olduğu görülmüştür.

Tablo 63: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyutları Puanlarının Tenis Oynama Durumu Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Karar Verme Stilleri	Tenis Oynama	N	$\bar{x}$	SS	Sd	T	P değeri
Dikkatli	Evet	289	9,95	2,20	303	-0,989	0,323
	Hayır	16	10,50	1,63			
Kaçınan	Evet	289	3,02	2,17	303	0,044	0,965
	Hayır	16	3,00	1,75			
Erteleyici	Evet	289	2,40	2,21	303	0,609	0,543
	Hayır	16	2,06	1,69			
Panik	Evet	289	2,43	2,22	303	1,528	0,128
	Hayır	16	1,56	1,67			

P>0,05

Tablo 63’de tenis hakemlerinin tenis oynama durumu değişkenine göre karar verme stilleri arasında anlamlı farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi amacıyla t testi yapılmıştır. Test sonucunda; dikkatli karar verme stili alt boyutunda tenis oynamış olan tenis hakemlerinin 9,95, hiç tenis oynamamış olan tenis hakemlerinin 10,50 ($t_{(303)} = -0,989$; $p > 0,05$); kaçınan karar verme alt boyutunda tenis oynamış olan tenis hakemlerinin 3,02, hiç tenis oynamamış olan tenis hakemlerinin 3,00 ($t_{(303)} = 0,044$; $p > 0,05$); erteleyici karar verme alt boyutunda tenis oynamış olan tenis hakemlerinin 2,67, hiç tenis oynamamış olan tenis hakemlerinin 2,08 ($t_{(303)} = 0,609$; $p > 0,05$); panik karar verme alt boyutunda tenis oynamış olan tenis hakemlerinin 2,49, hiç tenis oynamamış olan tenis hakemlerinin 1,94 ($t_{(303)} = 1,528$; $p > 0,05$); puan ortalamasına sahip oldukları bulunmuştur.

Bu bulgulara göre; tenis hakemlerinin dikkatli, kaçınan, erteleyici ve panik karar verme stili alt boyutu puan ortalamalarına ilişkin hesaplanan t değerlerinin 0,05 düzeyinde anlamlı olmadığı görülmüştür.

Tablo 64: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının Görev Alınan Turnuva Sayısı Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

	Turnuva Sayısı	N	$\bar{X}$	SS
Karar Vermede Öz Saygı	1-5	194	10,37	1,64
	6-10	50	10,48	1,43
	11 ve üzeri	61	10,51	1,57

Tablo 64’de tenis hakemlerinin görev aldıkları turnuva sayısı değişkenine göre karar vermede öz saygı düzeylerine ait N, $\bar{X}$ ve SS sonuçları incelenmiştir. Buna göre; karar vermede öz saygı puanlarına göre 1-5 turnuvada görev alan tenis hakemlerinin puan ortalamaları 10,37; 6-10 turnuvada görev alan tenis hakemlerinin puan ortalamaları 10,48 ve 11 ve üzeri turnuvada görev alan tenis hakemlerinin puan ortalamaları 10,51 olarak bulunmuştur.

Tablo 65: Tenis Hakemlerinin Görev Alınan Turnuva Sayısı Değişkenine Göre Karar Vermede Öz Saygı Düzeylerine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları

	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P Değeri
Karar Vermede Öz Saygı	Gruplar Arasında	1,114	2	0,557	0,219	0,804
	Gruplar İçinde	769,004	302	2,546		
	Toplam	770,118	304			

$p > 0,05$

Tablo 65’de tenis hakemlerinin görev aldıkları turnuva sayısı değişkenine göre karar vermede öz saygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan varyans analizinde; karar vermede öz saygı toplam puanları ($F_{(302)}=0,219$; $p > 0,05$) olarak hesaplanmıştır. Buna göre tenis hakemlerinin görev alınan turnuva sayısı değişkenine göre karar vermede öz saygı düzeyleri arasındaki farklılaşmanın anlamlı olmadığı görülmüştür.

Tablo 66: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyut Puanlarının Görev Alınan Turnuva Sayısı Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

Karar Verme Stilleri	Turnuva Sayısı	N	$\bar{X}$	SS
Dikkatli	1-5	194	10,08	2,10
	6-10	50	9,80	2,56
	11 ve üzeri	61	9,80	2,08
Kaçınan	1-5	194	3,05	2,11
	6-10	50	3,24	2,35
	11 ve üzeri	61	2,77	2,12
Erteleyici	1-5	194	2,30	2,12
	6-10	50	2,46	2,02
	11 ve üzeri	61	2,59	2,52
Panik	1-5	194	2,42	2,24
	6-10	50	2,32	2,03
	11 ve üzeri	61	2,30	2,27

Tablo 66’da tenis hakemlerinin görev aldıkları turnuva sayısına göre karar verme stilleri alt boyutlarına ait N, $\bar{X}$, SS sonuçları incelenmiştir. Dikkatli karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde:1-5 turnuvada görev alan hakemlerin 10,08; 6-10 turnuvada görev alan hakemlerin 9,80 ve 11 ve üzeri turnuvada görev alan hakemlerin 9,80; kaçınan karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde; 1-5 turnuvada görev alan hakemlerin 3,05; 6-10 turnuvada görev alan hakemlerin 3,24 ve 11 ve üzeri turnuvada görev alan hakemlerin 2,77; erteleyici karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde; 1-5 turnuvada görev alan hakemlerin 2,30; 6-10 turnuvada görev alan hakemlerin 2,46 ve 11 ve üzeri turnuvada görev alan hakemlerin 2,59; panik karar verme stili incelendiğinde; 1-5 turnuvada görev alan hakemlerin 2,42; 6-10 turnuvada görev alan hakemlerin 2,32 ve 11 ve üzeri turnuvada görev alan hakemlerin 2,30 olduğu görülmüştür.

Tablo 67: Tenis Hakemlerinin Görev Alınan Turnuva Sayısı Değişkenine Göre Karar Verme Alt Boyutlarına Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Bulguları

Karar Verme Stilleri	Varyans Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P Değeri
Dikkatli	Gruplar Arasında	5,360	2	2,680	0,566	0,568
	Gruplar İçinde	1429,480	302	4,733		
	Toplam	1434,839	304			
Kaçınan	Gruplar Arasında	6,350	2	3,175	0,685	0,505
	Gruplar İçinde	1400,489	302	4,637		
	Toplam	1406,839	304			
Erteleyici	Gruplar Arasında	4,117	2	2,058	0,429	0,652
	Gruplar İçinde	1450,231	302	4,802		
	Toplam	1454,348	304			
Panik	Gruplar Arasında	0,973	2	0,487	0,100	0,905
	Gruplar İçinde	1476,909	302	4,890		
	Toplam	1477,882	304			

$p > 0,05$

Tablo 67’de tenis hakemlerinin görev alınan turnuva sayısı değişkenine göre karar verme stilleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan varyans analizinde; dikkatli karar verme stili ($F_{(302)}=0,566$; $p > 0,05$), kaçınan karar verme stili ($F_{(302)}=0,685$; $p > 0,05$), erteleyici karar verme stili ($F_{(302)}=0,429$; $p > 0,05$) ve panik karar verme stili ($F_{(302)}=0,100$; $p > 0,05$) olarak hesaplanmıştır. Bu sonuçlara göre tenis hakemlerinin görev aldıkları turnuva sayısı değişkenine göre dikkatli, kaçınan, erteleyici ve panik karar verme stillerine ait puanlar arasındaki farklılaşmanın 0,05 anlamlılık düzeyinde anlamlı olmadığı görülmüştür.

Tablo 68: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının En Çok Görev Yaptığı Turnuva Çeşidi Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

	Turnuva Çeşidi	N	$\bar{X}$	SS
Karar Vermede	Ulusal	230	10,47	1,57
Öz Saygı	Uluslararası	75	10,24	1,64

Tablo 68’de tenis hakemlerinin en çok görev yaptığı turnuva çeşidi değişkenine göre karar vermede öz saygı düzeylerine ait N, $\bar{X}$, SS sonuçları incelenmiştir. Buna göre; karar vermede öz saygı puanlarında en çok ulusal turnuvalarda görev yapan tenis hakemlerinin puan ortalamaları 10,47; en çok uluslararası turnuvalarda görev yapan tenis hakemlerinin puan ortalamaları 10,24 olarak bulunmuştur.

Tablo 69: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı Puanlarının En Çok Görev Yaptığı Turnuva Çeşidi Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Turnuva Çeşidi	N	$\bar{X}$	SS	Sd	T	P Değeri
Ulusal	230	10,47	1,57	303	1,106	0,270
Uluslararası	75	10,24	1,64			

$p>0,05$

Tablo 69’da tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı puan ortalamalarının en çok görev yaptığı turnuva çeşidi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı yapılan t testi ile incelenmiştir. Bu inceleme sonrasında; en çok ulusal turnuvalarda görev yapan tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı düzeyleri 10,47, en çok uluslararası turnuvalarda görev yapan tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı düzeyleri 10,24 ($t_{(303)}= 1,106$; $p>0,05$) arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur.

Tablo 70: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyutları Puanlarının En Çok Görev Yaptığı Turnuva Çeşidi Değişkenine İlişkin N, $\bar{X}$ ve SS Değerleri

Karar Verme Stilleri	Turnuva Çeşidi	N	$\bar{X}$	SS
Dikkatli	Ulusal	230	9,96	2,27
	Uluslararası	75	10,04	1,84
Kaçıngan	Ulusal	230	3,02	2,23
	Uluslararası	75	3,04	1,90
Erteleyici	Ulusal	230	2,36	2,18
	Uluslararası	75	2,47	2,22
Panik	Ulusal	230	2,38	2,24
	Uluslararası	75	2,37	2,10

Tablo 70’de tenis hakemlerinin en çok görev yaptığı turnuva çeşidi değişkenine göre karar verme stilleri alt boyutlarına ait sonuçlar incelenmiştir. Dikkatli karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde; en çok ulusal turnuvalarda görev yapan tenis hakemlerinin 9,96, en çok uluslararası turnuvalarda görev yapan tenis hakemlerinin 10,04 olduğu; kaçıngan karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde; en çok ulusal turnuvalarda görev yapan tenis hakemlerinin 3,02, en çok uluslararası turnuvalarda görev yapan tenis hakemlerinin 3,04 olduğu; erteleyici karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde; en çok ulusal turnuvalarda görev yapan tenis hakemlerinin 2,36, en çok uluslararası turnuvalarda görev yapan tenis hakemlerinin 2,47 olduğu; panik karar verme stili puan ortalamaları incelendiğinde; en çok ulusal turnuvalarda görev yapan tenis hakemlerinin 2,38, en çok uluslararası turnuvalarda görev yapan tenis hakemlerinin 2,37 olduğu görülmektedir.

Tablo 71: Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri Alt Boyutları Puanlarının En Çok Görev Yaptığı Turnuva Çeşidi Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Karar Verme Stilleri	Turnuva Çeşidi	N	$\bar{x}$	SS	Sd	T	P değeri
Dikkatli	Ulusal	230	9,96	2,27	303	-0,289	0,773
	Uluslararası	75	10,04	1,84			
Kaçınan	Ulusal	230	3,02	2,23	303	-0,079	0,937
	Uluslararası	75	3,04	1,90			
Erteleyici	Ulusal	230	2,36	2,18	303	-0,363	0,717
	Uluslararası	75	2,47	2,22			
Panik	Ulusal	230	2,38	2,24	303	0,032	0,975
	Uluslararası	75	2,37	2,10			

P>0,05

Tablo 71’de tenis hakemlerinin en çok görev yaptığı turnuva çeşidi değişkenine göre karar verme stilleri arasında anlamlı farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi amacıyla t testi yapılmıştır. Test sonucunda; dikkatli karar verme stili alt boyutunda en çok ulusal turnuvalarda görev yapan tenis hakemlerinin 9,96, en çok uluslararası turnuvalarda görev yapan tenis hakemlerinin 10,04 ($t_{(303)} = -0,289$; $p > 0,05$); kaçınan karar verme alt boyutunda en çok ulusal turnuvalarda görev yapan tenis hakemlerinin 3,02, en çok uluslararası turnuvalarda görev yapan tenis hakemlerinin 3,04 ($t_{(303)} = -0,079$; $p > 0,05$); erteleyici karar verme alt boyutunda en çok ulusal turnuvalarda görev yapan tenis hakemlerinin 2,36, en çok uluslararası turnuvalarda görev yapan tenis hakemlerinin 2,47 ($t_{(303)} = -0,363$; $p > 0,05$); panik karar verme alt boyutunda en çok ulusal turnuvalarda görev yapan tenis hakemlerinin 2,38, en çok uluslararası turnuvalarda görev yapan tenis hakemlerinin 2,27 ($t_{(303)} = 0,032$; $p > 0,05$); puan ortalamasına sahip oldukları bulunmuştur.

Bu bulgulara göre; tenis hakemlerinin dikkatli, kaçınan, erteleyici ve panik karar verme stili alt boyutu puan ortalamalarına ilişkin hesaplanan t değerlerinin 0,05 düzeyinde anlamlı olmadığı görülmüştür.

Tablo 72: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı ve Karar Verme Stili Alt Boyutları ile Empatik Eğilim Düzeyleri Toplam Puanları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi İçin Yapılan Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı Sonuçları

		Karar Vermede Öz Saygı	Dikkatli Karar Verme	Kaçıngan Karar Verme	Erteleyici Karar Verme	Panik Karar Verme
Empatik Eğilim	R	0,217(**)	0,129(*)	-0,175(**)	-0,297(**)	-0,219(**)
	P	0,000	0,024	0,002	0,000	0,000
	N	305	305	305	305	305

**p<001 *p<0,05

Tablo 72 incelendiğinde;

Tenis hakemlerinin empatik eğilim düzeyleri ile karar vermede öz saygı düzeyleri arasında çok yüksek pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. ($r_{(305)}=0,217$; $p<0,01$).

Tenis hakemlerinin empatik eğilim düzeyleri ile karar verme stillerinden dikkatli karar verme stili arasında yüksek düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. ($r_{(305)}= 0,129$; $p<0,05$).

Tenis hakemlerinin empatik eğilim düzeyleri ile kaçıngan karar verme stilleri arasında çok yüksek düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. ($r_{(305)}= -0,175$; $p<0,01$).

Tenis hakemlerinin empatik eğilim düzeyleri ile erteleyici karar verme stilleri arasında çok yüksek düzeyde, negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. ($r_{(305)}= -0,297$; $p<0,01$).

Tenis hakemlerinin empatik eğilim düzeyleri ile panik karar verme stilleri arasında çok yüksek düzeyde, negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. ($r_{(305)}=0,219$; $p<0,01$).

Tablo 73: Tenis Hakemlerinin Karar Vermede Öz Saygı ile Karar Verme Stili Alt Boyutları Toplam Puanları Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi İçin Yapılan Pearson Momentler Çarpım Korelasyon Katsayısı Sonuçları

		Dikkatli Karar Verme	Kaçıngan Karar Verme	Erteleyici Karar Verme	Panik Karar Verme
Karar Vermede Öz Saygı	R	0,102	-0,390(**)	-0,421(**)	-0,569(**)
	P	0,076	0,000	0,000	0,000
	N	305	305	305	305

**p<001

Tablo 73 incelendiğinde;

Tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı düzeyleri ile dikkatli karar verme stilleri arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. ($p>0,05$).

Tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı düzeyleri ile kaçıngan karar verme stilleri arasında çok yüksek düzeyde, negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. ($r_{(305)} = -0,390$; $p<0,01$).

Tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı düzeyleri ile erteleyici karar verme stilleri arasında çok yüksek düzeyde, negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. ($r_{(305)} = -0,421$; $p<0,01$).

Tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı düzeyleri ile panik karar verme stilleri arasında çok yüksek düzeyde, negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. ($r_{(305)} = -0,569$; $p<0,01$).

7. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu bölümde araştırmanın alt problemleri ile ilgili araştırmanın örneklemini oluşturan tenis hakemlerinin empatik eğilim düzeyleri ile karar vermede öz saygı ve karar verme stillerinin kişisel özelliklerine “yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, hakemlik kategorisi, hakemlik süresi, başka meslekleri olup olmadığı, tenis oynama durumu, görev alınan turnuva sayısı ve en çok görev alınan turnuva çeşidi” göre farklılaşıp farklılaşmadığını; empatik eğilim düzeyleri ile karar vermede öz saygı ve karar verme stilleri arasındaki ilişki düzeyini ortaya koymak üzere elde edilen bulgular tartışılıp yorumlanmıştır.

Tenis hakemlerinin empatik eğilim düzeylerinin kişisel özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular incelendiğinde;

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin tamamının empatik eğilim puan ortalamaları 71,87 bulunmuştur (Tablo 11).

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin yaş değişkenine göre empatik eğilim düzeyleri incelendiğinde anlamlı farklılığın olmadığı görülmektedir ($p>0,05$, Tablo 13). Buna göre araştırmamızda yaş empatik eğilim üzerinde önemli bir etken değildir sonucuna varılmıştır. Ancak çalışmamızda tenis hakemlerinin yaşı arttıkça empatik eğilim düzeylerinin de arttığı görülmektedir. Alver (2005), Atli (2008), Erkmen (2007), Arifoğlu ve Sala Razi (2011), Çelik (2008), Çetin (2008), Yılmaz ve Akyel (2008), Karakoyun (2011), Korkmaz ve arkadaşları (2003), Özcan (2012), Şakar (2012), Dizer ve İyigün (2009), Yılmaz (2013), Mutlu ve arkadaşları (2014) ve Yılmaz (2011) yaptıkları çalışmalarda yaş değişkenine göre empatik eğilim düzeyinin farklılaşmadığı sonucuna varmışlardır. Yapılan bu çalışmalar araştırmamızı destekler niteliktedir.

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin cinsiyet değişkenine göre empatik eğilim düzeyleri incelendiğinde anlamlı farklılığın olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$, Tablo 15). Alver (2003), Akçakoyun ve arkadaşları (2010), Atli (2008), Baştuğ (2009), Tutarel-Kışlak ve Çabukça (2002), Korkmaz ve arkadaşları (2003), Erkmen (2007), Atilla (2007), Genç ve Kalafat (2008), Woo (2008), Genç ve Kalafat (2010), Karabulut ve Pular (2013), Kiraz (2011), Kolayış ve Yiğiter (2010), Korkmaz ve

arkadaşları (2003), Şahin ve Ünüvar (2011), Yılmaz ve Akyel (2008), Karataş (2012), Yüksel ve Adıgüzel (2012), Mutlu ve arkadaşları (2014) yaptıkları araştırmalarda cinsiyetle empatik eğilimin farklılaşmadığını bulmuşlardır. Yapılan bu çalışmalar araştırmamızı destekler niteliktedir. Literatür incelendiğinde cinsiyet ile empatik eğilim arasında anlamlı bir fark olduğu sonucuna varan çalışmalar da mevcuttur. Alver (2004), Alver (2005), Durakoğlu ve Gökçearslan (2010), Mehrabian ve arkadaşları (1988), Eisenberg (2000), Klein ve Hodges (2001), Lawrence ve arkadaşları (2004), Çelik (2008), Öztürk ve arkadaşları (2004), Akgöz ve arkadaşları (2005), Toussaint ve Webb (2005), Yıldırım (2005), Besel (2006), Dorak ve Vurgun (2006), Rehber (2007), Harlak ve arkadaşları (2008), Loon (2009), Bora ve Baysan (2009), Ekinci (2009), Acun Kapıkıran (2009), Akbulut (2010), Aykora ve arkadaşları (2010), Rueckert ve arkadaşları (2011), Scapaletti (2011), Karakoyun (2011), Solak (2011), Dereli ve Aypay (2012), Satılmış (2012), Karabulut ve Pulur (2013), Hasta ve Güler (2013), Lewis ve arkadaşları (2008), Yiğitbaş ve arkadaşları (2013) ve Yılmaz (2013) çalışmalarında kadınların empatik eğilim düzeylerinin erkeklerinkinden anlamlı bir şekilde yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Ayrıca Yüksel (2009), Jolliffe ve Farrington (2006), Tiryaki Şen ve arkadaşları (2012) empatik beceri üzerine yaptıkları çalışmalarda kadınların erkeklere göre daha yüksek empatik beceriye sahip olduklarını bulmuşlardır.

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin eğitim durumlarına göre empatik eğilim düzeyleri incelendiğinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$, Tablo 17). Akbulut (2010), Çelik (2008), Dizer ve İyigün (2009), Kolayış ve Yiğiter (2010), Özcan (2012), Öztürk ve arkadaşları (2004), Sülün (2013) yaptıkları çalışmada araştırmamızı destekler sonuçlar bulmuşlardır.

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin medeni durumlarına göre empatik eğilim düzeyleri incelendiğinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$, Tablo 19). Buna göre evli tenis hakemlerinin empatik eğilim düzeyleri bekar tenis hakemlerinin empatik eğilim düzeylerinden anlamlı derecede farklı olduğu bulunmuştur. Akgöz ve arkadaşları (2005), Özcan (2012), Yıldırım (2005) yaptıkları çalışmalarda araştırmamızı destekler sonuçlar bulmuşlardır. Bunun yanı sıra Alver (2003) ve Tiryaki Şen ve arkadaşlarını (2012) yaptıkları çalışmada bekarların evlilere göre

daha yüksek düzeyde empatik beceriye sahip olduklarını tespit etmişlerdir. Bunun yanı sıra Akbulut (2010), Atli (2008), Baştuğ (2009), Dizer ve İyigün (2009), Karakoyun (2011), Kolayış ve Yiğiter (2010), yaptıkları çalışmada medeni durum ile empatik eğilim arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna varmıştır.

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin hakemlik kategorilerine göre empatik eğilim düzeyleri incelendiğinde anlamlı bir farkın olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$, Tablo 21). Hakemlik kategorileri arasında gözlemci hakemlerin empatik eğilim puan ortalamalarının diğer hakemlik kategorisindeki tenis hakemlerinden daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu durumun araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin çoğunun gözlemci hakem olması nedeniyle ortaya çıktığı söylenebilir.

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin hakemlik sürelerine göre empatik eğilim düzeyleri incelendiğinde anlamlı bir farkın olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$, Tablo 23). Ancak hakemlik yapma süresi arttıkça empatik eğilim düzeyinin de arttığı gözlenmiştir. Araştırmamızı desteklemeyen bir sonuca ulaşan Öztürk ve arkadaşları (2004) ile Sülün (2013) hakemlerin hakemlik süreleri ile empatik eğilim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını tespit etmişlerdir.

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin tenis oynayıp oynamama durumuna göre empatik eğilim düzeyleri incelendiğinde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$, Tablo 25). Tenis oynamış olan tenis hakemlerinin tenis oynamamış tenis hakemlerine göre daha empatik eğilime sahip oldukları bulunmuştur. Araştırmamızı desteklemeyen bir sonuca ulaşan Solak (2011) ve Yılmaz (2013) spor yapan ve yapmayan öğrencilerin; Öztürk ve arkadaşları (2004) spor yapmış ve yapmamış olan hakemlerin empatik eğilim düzeyleri puanlarına göre herhangi bir anlamlı farkın olmadığını bulmuşlardır.

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin görev aldıkları turnuva sayısına göre empatik eğilim düzeyleri incelendiğinde anlamlı bir farkın olmadığı bulunmuştur ($p>0,05$, Tablo 27). Ancak görev alınan turnuva sayısı arttıkça empatik eğilim düzeyinin de arttığı gözlenmiştir.

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin en çok görev aldıkları turnuva çeşidine göre empatik eğilim düzeyleri incelendiğinde anlamlı bir farkın olmadığı

bulunmuştur ($p>0,05$, Tablo 29). Sülün (2013) futbol hakemleri üzerine yaptığı çalışmada hakemlerin hakemlik yaptıkları seviye ile empatik eğilimleri arasında anlamlı bir farkın olmadığı sonucuna varmışlardır.

Tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı ve karar verme stillerinin kişisel özelliklerine göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bulgular incelendiğinde;

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin tamamının karar vermede öz saygı puan ortalamaları 10,42 bulunmuştur (Tablo 30).

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin karar verme stillerine bakıldığında; dikkatli karar verme stili puan ortalamaları 9,98; kaçınan karar verme stili puan ortalamaları 3,02; erteleyici karar verme stili puan ortalamaları 2,39 ve panik karar verme stili puan ortalamaları 2,38 bulunmuştur (Tablo 31). Buna göre tenis hakemlerinin karar vermede öz saygıları yüksek ve yüksek düzeyde dikkatli karar verme stilini kullanmakta olup; kaçınan, erteleyici ve panik karar verme stillerinin ise düşük seviyede kullanılmaktadır. Certel ve arkadaşları (2013a), Çetin (2009), Kaya ve arkadaşları (2013), Kelecek ve arkadaşları (2015), Saez de Heredia ve arkadaşları (2004), Şenol ve arkadaşları (2012), Uzunoğlu ve arkadaşları (2009) yaptıkları çalışmada araştırmamızı destekler bir sonuç bulmuşlardır. Wood (2012) yaptığı çalışmada yetişkinlerin en çok rasyonel ve mantıklı, en az spontan ve kaçınan karar verme stillerini kullandıklarını sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin karar vermede öz saygılarının yaş değişkeni açısından farklılaştığı tespit edilmiştir ($p<0,05$, Tablo 33). Karar vermede öz saygılarında yaş değişkenine göre farklılaşma 18-27 yaş aralığı ile 38-47 yaş aralığında olan tenis hakemlerinin ve 28-37 yaş aralığı ile 38-47 yaş aralığında olan tenis hakemlerinin arasında olduğu görülmektedir ($p<0,05$, Tablo 34). Buna göre tenis hakemlerinin yaşları arttıkça karar vermede öz saygılarının da arttığı söylenebilir. Araştırmamızın bulgularından farklı olarak Şenol ve arkadaşları (2012), Vural (2013) yaş değişkenine göre karar vermede öz saygının farklılaşmadığını tespit etmişlerdir.

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin karar verme stilleri alt boyutlarından kaçınan karar verme stili ve panik karar verme stili, yaş değişkeni açısından farklılaştığı görülmektedir ($p<0,05$, Tablo 36). Buna göre yaşları 18-47 yaş aralığında ve 38-47 yaş aralığında olan tenis hakemlerinin kaçınan karar verme stili puan ortalamaları arasında; yaşları 18-47 yaş aralığında ve 48 ve üzeri olan tenis hakemleri ile yaşları 28-37 yaş aralığında ve 48 ve üzeri olan tenis hakemlerinin panik karar verme stili puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık olduğu bulunmuştur. ($p<0,05$, Tablo 37). Diğer karar verme stilleri ile yaş değişkeni arasında ise anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır. Araştırmamızı destekler sonuçlara ulaşan Uzunoğlu (2008), futbol hakemleri ile yaptığı çalışmada 18-25 yaş hakemlerin kaçınan karar verme puanları 26-30 ve 36-40 yaş hakemlerin kaçınan karar verme puanlarından daha yüksek olduğunu; diğer karar verme stilleri ise yaş değişkenine göre farklılaşmadığını bulmuştur. Araştırmamızın bulgularından farklı olarak Alver (2003), Vural (2013) yaş gruplarına göre karar verme stillerinin farklılaşmadığını bulmuşlardır.

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin karar vermede öz saygılarının cinsiyet değişkenine göre farklılaştığı bulunmuştur. Buna göre erkeklerin karar vermede öz saygı düzeyleri kadınların karar vermede öz saygılarından daha yüksek bulunmuştur ($p<0,05$, Tablo 39). Dere Çiftçi (2015), Özcan Candangil ve Ceyhan (2006), Ramanigopal (2008), Taşgit (2012) araştırmamızı destekler sonuçlar bulmuşlardır. Araştırmamızın bulgularından farklı olarak; Certel ve arkadaşları (2013b) kadınların karar vermede öz saygılarını erkeklerin öz saygısından daha yüksek bulurken; Avşaroğlu (2007), Certel ve arkadaşları (2013a), Çetin (2009), Kaşık (2009), Kelecek ve arkadaşları (2015), Tatlıhoğlu (2014), Ulaş ve arkadaşları (2015), Vural (2013) yaptıkları çalışmalarda karar vermede öz saygının cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin karar verme stilleri alt boyutlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı bulunmuştur ($p>0,05$, Tablo 41). Alver (2003), Avşaroğlu (2007), Çetin (2009), Eraslan (2015), Tekin ve arkadaşları (2009), Vural (2013) araştırmamızı destekler sonuçlar bulmuşlardır. Literatür incelendiğinde Certel ve arkadaşları (2013b) erkeklerin karar verme stili alt

boyutlarından kaçınan, erteleyici ve panik karar verme stili puanları kadınların puanlarından anlamlı olarak yüksek bulmuşlardır. Kaşık (2009) yaptığı çalışmada kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre panik karar verme stilini kullanma düzeylerinin daha yüksek olduğunu bulmuş; diğer karar verme stillerinde ise cinsiyete göre fark olmadığını tespit etmiştir. Eraslan (2012) üniversite satranç sporcuları üzerinde yaptığı çalışmada erkeklerin dikkatli karar verme stilini tercih ettiklerini sonucuna ulaşmıştır. Tatlılıoğlu (2014) yaptığı çalışmada kız öğrencilerin kaçınan ve panik karar verme stilleri erkek öğrencilerden anlamlı derecede yüksek çıkmıştır. Taşgit (2012) yaptığı çalışmada dikkatli, kaçınan ve panik karar verme stillerinin cinsiyet değişkenine göre değişmediğini; erkeklerin erteleyici karar verme stilini kızlardan daha yüksek düzeyde kullandıkları sonuçlarını bulmuştur. Ulaş ve arkadaşlarının (2015) yaptığı çalışmada dikkatli, erteleyici ve panik karar verme stilleri cinsiyete göre farklılaşmazken; kaçınan karar verme stili cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin karar vermede öz saygılarının eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmadığı bulunmuştur ($p>0,05$, Tablo 43). Vural (2013) spor yöneticileri ile yaptıkları çalışmada; Uzunoğlu (2008) ise futbol hakemleri ile yaptığı çalışmada araştırmamızı destekler bir sonuç bulmuştur. Izgar ve Yılmaz (2007) araştırmamızın sonucundan farklı olarak karar vermede öz saygının eğitim durumuna göre farklılaştığını tespit etmişlerdir. Buna göre eğitim düzeyi yüksek olan okul yöneticilerinin karar vermede öz saygıları da yüksek bulunmuştur.

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin karar verme stilleri alt boyutlarından dikkatli karar verme stilinin eğitim durumu değişkeni açısından farklılaştığı görülmektedir. ($p<0,05$, Tablo 45). Yapılan analize göre eğitim durumu lisans ve lise mezunu olan tenis hakemlerinin dikkatli karar verme stili puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($p<0,05$, Tablo 46). Diğer karar verme stilleri ile eğitim durumu değişkeni arasında ise anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır. Uzunoğlu (2008) yaptığı çalışmada futbol hakemlerinin lise mezunu futbol hakemlerinin, üniversite ve yüksek lisans mezunlarına göre daha yüksek düzeyde kaçınan karar verme stilini kullandıklarını; diğer karar verme stillerinin eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmadığını bulmuştur. Izgar ve Yılmaz (2007) eğitim durumuna göre kaçınan ve panik karar verme stillerinin farklılaştığı

sonucunu bulmuşlardır. Buna göre eğitim düzeyi düşük olan okul yöneticileri kaçınan ve panik karar verme stillerini daha fazla kullanmaktadırlar. Vural (2013) karar verme stillerinin eğitim durumu değişkenine göre farklılaşmadığını bulmuşlardır.

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin karar vermede öz saygılarının medeni durumu değişkenine göre farklılaştığı bulunmuştur. Buna göre evli tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı düzeyleri bekar tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı düzeylerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p<0,05$, Tablo 48). Araştırmamızdan farklı olarak Uzunoğlu (2008) medeni duruma göre karar vermede öz saygının farklılaşmadığını bulmuştur.

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin karar verme stilleri alt boyutlarından kaçınan karar verme stili ve panik karar verme stili ile medeni durum değişkeni açısından farklılaştığı görülmektedir. Buna göre bekar tenis hakemlerinin kaçınan karar verme ve panik karar verme puan ortalamaları, evli tenis hakemlerinin puan ortalamalarından anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur ($p<0,05$, Tablo 50). Diğer karar verme stilleri ile medeni durum değişkeni arasında ise anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır. Araştırmamızı destekler bir sonuca ulaşan Uzunoğlu (2008) bekar futbol hakemlerinin evli futbol hakemlerine göre kaçınan karar verme stillerini yüksek düzeyde farklı bulmuş; diğer karar verme stillerinin medeni durum değişkenine göre farklılaşmadığını tespit etmiştir.

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin karar vermede öz saygılarının hakemlik kategorisi değişkenine göre farklılaşmadığı bulunmuştur ($p>0,05$, Tablo 52).

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin karar verme stilleri alt boyutlarından kaçınan karar verme stili ile hakemlik kategorisi değişkeni açısından farklılaştığı görülmektedir. ($p<0,05$, Tablo 54). Yapılan analize hakemlik kategorisi başhakem ve çizgi hakemi olan tenis hakemlerinin kaçınan karar verme stili puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. ($p<0,05$, Tablo 55). Diğer karar verme stilleri ile hakemlik kategorisi değişkeni arasında ise anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır.

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin karar vermede öz saygılarının hakemlik süresi değişkenine göre farklılaşmadığı bulunmuştur ($p>0,05$, Tablo 57).

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin karar verme stilleri alt boyutlarının hakemlik süresi değişkenine göre farklılaşmadığı bulunmuştur ($p>0,05$, Tablo 59).

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin karar vermede öz saygılarının tenis oynama durumu değişkenine göre farklılaşmadığı bulunmuştur ($p>0,05$, Tablo 61). Araştırmamızı destekleyen bir sonuca ulaşan Uzunoğlu (2008) futbol hakemlerinin karar vermede öz saygılarının futbol oynayıp oynamama durumlarına göre farklılaşmadığını tespit etmiştir. Vural (2013) karar vermede öz saygının spor yapma durumuna göre farklılaşmadığını bulmuştur. Taşgit (2012) yaptığı çalışmada spor yapan üniversite öğrencilerinin spor yapmayanlara göre daha yüksek karar vermede öz saygıya sahip olduklarını bulmuştur.

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin karar verme stilleri alt boyutlarının tenis oynama durumu değişkenine göre farklılaşmadığı bulunmuştur ($p>0,05$, Tablo 63). Araştırmamızı destekleyen bir sonuca ulaşan Uzunoğlu (2008) futbol hakemlerinin karar verme stillerinin futbol oynayıp oynamama durumlarına göre farklılaşmadığını tespit etmiştir. Eraslan (2015), Taşgit (2012) ve Vural (2013) yaptıkları çalışmalarda karar verme stilleri alt boyutlarının spor yapıp yapmama değişkenine göre farklılaşmadığını tespit etmişlerdir.

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin karar vermede öz saygılarının görev aldıkları turnuva sayısı değişkenine göre farklılaşmadığı bulunmuştur ($p>0,05$, Tablo 65).

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin karar verme stilleri alt boyutlarının görev aldıkları turnuva sayısı değişkenine göre farklılaşmadığı bulunmuştur ($p>0,05$, Tablo 67).

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin karar vermede öz saygılarının en çok görev yaptığı turnuva çeşidi değişkenine göre farklılaşmadığı bulunmuştur ($p>0,05$, Tablo 69).

Araştırmamıza katılan tenis hakemlerinin karar verme stilleri alt boyutlarının en çok görev yaptığı turnuva çeşidi değişkenine göre farklılaşmadığı bulunmuştur ($p>0,05$, Tablo 71).

Tenis hakemlerinin karar vermede öz saygı ve karar verme stillerinin empatik eğilim düzeylerine göre farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin bulgular incelendiğinde;

Tenis hakemlerinin empatik eğilim düzeyleri ile karar vermede öz saygı düzeyleri arasında çok yüksek pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($p<0,01$, Tablo 72).

Tenis hakemlerinin empatik eğilim düzeyleri ile karar verme stillerinden dikkatli karar verme stili arasında yüksek düzeyde, pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. ($p<0,05$, Tablo 72).

Tenis hakemlerinin empatik eğilim düzeyleri ile kaçınan karar verme stilleri arasında çok yüksek düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür ($p<0,01$, Tablo 72).

Tenis hakemlerinin empatik eğilim düzeyleri ile erteleyici karar verme stilleri arasında çok yüksek düzeyde, negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($p<0,01$, Tablo 72).

Tenis hakemlerinin empatik eğilim düzeyleri ile panik karar verme stilleri arasında çok yüksek düzeyde, negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür ($p<0,01$, Tablo 72).

Tenis hakemlerinin karar vermede öz saygıları ile dikkatli karar verme stilleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p>0,05$, Tablo 73). Araştırmamızın bulgularından farklı olarak Izgar ve Yılmaz (2007), Ramanigopal (2008), Ulaş ve arkadaşları (2015) yaptıkları çalışmalarda karar vermede öz saygı ile dikkatli karar verme stilleri arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Karar vermede öz saygıları ile kaçınan, erteleyici ve panik karar verme stilleri arasında çok yüksek negatif yönde ilişki olduğu görülmüştür ($p<0,01$, Tablo 73). Izgar ve Yılmaz (2007), Ramanigopal (2008) araştırmamızın bu sonucunu destekler sonuçlar bulmuşlardır.

Literatürde diğer çalışmalara bakıldığında; Yılmaz ve Altınok (2010) öğretmen adaylarının duygusal zekaları ile karar vermede öz saygı ve dikkatli karar verme stili arasında pozitif yönlü anlamlı düzeyde ilişkinin olduğunu bulmuşlardır. Yine Deniz ve Avşaroğlu (2014) üniversite öğrencilerinin duygusal zeka yetenekleri ile karar vermede öz saygı ve dikkatli karar verme stili arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler; kaçınan, erteleyici ve panik karar verme stilleri arasında negatif yönlü anlamlı ilişkiler bulmuşlardır. Sarı (2008) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada kaçınan, erteleyici ve panik karar verme stillerinin sosyal ilişkileri olumsuz yönde etkilediğini bulmuştur. Tatlılıoğlu (2014) öz anlayışı yüksek üniversite öğrencilerinin karar vermede öz saygılarının ve dikkatli karar verme stillerinin de yüksek olduğunu bulmuştur. Taşgıt (2012) üniversite öğrencilerinin karar vermede öz saygısı ile benlik saygısı değerleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucunu bulmuştur.

Sonuç olarak tenis hakemlerinin empatik eğilimleri arttıkça, karar vermede öz saygıları ve dikkatli karar verme stili kullanma düzeylerinin arttığını görülmektedir. Buna göre tenis hakemlerinin empatik eğilimleri yükseldikçe kendilerine güven duydukları, kendilerine güven duydukça da karar verme sürecinde dikkatli karar verme stilini sergiledikleri; yani gerekli bilgiyi özenle aradıkları, alternatifleri dikkatlice değerlendirdikten sonra karar verdikleri bulgusuna varılmıştır. Bununla birlikte tenis hakemlerinin empatik eğilim düzeyleri ve karar vermede öz saygıları azaldıkça, kaçınan, erteleyici ve panik karar verme stillerini kullanma düzeyleri de yükselmektedir. Dolayısıyla tenis hakemlerinin empatik eğilimleri ve karar vermede öz saygıları azaldıkça; karar vermekten kaçınma eğilimleri, kararları başkalarına bırakma eğilimleri, karar vermeyi geciktirme ve kendilerinin baskı altında hissedip acele karar verme eğilimleri artmaktadır.

8. KAYNAKLAR

1. Acat MB, Dereli E. (2012).Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Karar Verme Stratejileri ve Akademik Başarılarının Öğrenme Motivasyonlarını Yordama Gücü. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 12 (4), 2661-2678.
2. Acun Kapıkıran N. (2009). Öğretmen Adaylarının Empatik Eğilim ve Kendini Ayarlama Açısından İncelenmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:26, 81-91.
3. Ağırman C. (2006). İdeal Bir Davranış Biçimi Olarak Empati ve Hadislerde Empati Örnekleri. Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 10 (2), 23-53.
4. Akbulut E. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin Empatik Eğilim Düzeyleri. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Halil İbrahim Sağlam).
5. Akçakoyun F, Çalışkan E, Karlı H. (2010). Dövüş ve Takım Sporularının Empati Düzeylerinin Karşılaştırılması. Türkiye Kickboks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi, 3 (2), 37-47.
6. Akgöz S, Özçakır A, Atıcı E, Altınsoy Y, Tombul K, Kann İ. (2005). Uludağ Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi'nde Çalışan Hekimlerin Empatik Eğilimleri. Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics-Law and History, 13 (2), 97-104.
7. Akkoyun F. (1982). Empatik Anlayış Üzerine. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 15 (2), 63-69.
8. Akyol AK, Hamamcı Z. (2007). The Effect of Drama Education on the Level of Empathetic Skills of University Students. Bulgarian Journal of Science and Education Policy, 1 (1), 205-215.

9. Altun E, Oğuz A. (2012). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Demokratik Tutumları İle Karar Verme Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. 11. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu. 24-26 Mayıs 2012, Rize.
10. Alver B. (2003). Çeşitli Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Çalışanların Empatik Becerileri, Karar Stratejileri ve Psikolojik Belirtileri Arasındaki İlişkiler. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Erzurum, (Danışman: Prof. Dr. Nihal Ören).
11. Alver B. (2004). Güzel Sanatlar Eğitimi Alan Öğrencilerin Empatik Beceri ve Karar Verme Stratejilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4 (2), 93-108.
12. Alver B. (2005). Psikolojik Danışma ve Rehberlik Eğitimi Alan Öğrencilerin Empatik Beceri ve Karar Verme Stratejilerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:14, 19-34.
13. Arifoğlu B, Sala Razi G. (2011). Birinci Sınıf Hemşirelik Öğrencilerinin Empati ve İletişim Becerileriyle İletişim Yönetimi Dersi Akademik Başarı Puanı Arasındaki İlişki. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi, 4 (1), 7-11.
14. Atilla G. (2007). Erillik Dışılık Boyutunun Empatik Beceri ile İlişkisi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Isparta, (Danışman: Doç. Dr. H. İlker Çarıkçı).
15. Atli A. (2008). Çocuk Yuvaları ve Yetiştirme Yurtlarında Çalışan Personelin Empatik Eğilim Düzeylerinin İncelenmesi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Malatya, (Danışman: Doç. Dr. Mustafa Kutlu).
16. Avşaroğlu S. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsaygı, Karar Verme ve Stresle Başa Çıkma Stillerinin Benlik Saygısı ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Konya, (Danışman: Prof.Dr. Ömer Üre).

17. Avşaroğlu S., Üre Ö. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsaygı, Karar Verme ve Stresle Başa Çıkma Stillerinin Benlik Saygısı ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:18, 85-100.
18. Aykora E, Tekin A, Özdağ S, Dereceli Ç, Uzunkaya D. (2010). Communication Skills and Emphatic Tendency Physical Education and Fine Arts Students. Ovidius University Annals, Physical Education and Sport Science, Movement and Health Series, 10 (Suppl 2), 639-643.
19. Baldwin C. (2008). The Ref Cost The Game: The Role of Sports Commentators and Journalists in Creating Stresses on Sports Referees. Power and Place, Refereed Proceedings of the Australian & New Zealand Communication Association Conference, July 9-11, Wellington.
20. Balkıs M. (2007). Öğretmen Adaylarının Davranışlarındaki Erteleme Eğiliminin Karar Verme Stilleri İle İlişkisi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 1 (21), 67-83.
21. Bar-Eli Micheal, Plessner Henning, Raab Markus (2006). Judgement Decision Making and Succes in Sport. 519-524.
22. Barut Y. (2004). Ortaöğretim Kurumlarında Çalışan Öğretmenlerin Empatik Eğilim Düzeyleri ile Çatışma Eğilimi Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004, İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.
23. Baştuğ G. (2009). Voleybol Antrenör Adaylarının Empatik Becerileri ile Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3 (3), 222-227.
24. Besel LDS. (2006). Empathy: The Role of Facial Expression Recognition. The University of British Columbia Department of Psychology Doctorate Thesis, Kanada.
25. Bora E, Baysan L. (2009). Empati Ölçeği Türkçe Formunun Üniversite

- Öğrencilerinde Psikometrik Özellikleri. Klinik Psikofarmakoloji Bülteni, 19 (1), 39-47.
26. Cei A. (1994). Hakemlik Psikolojisi. Hacettepe Üniversitesi Futbol Bilim ve Teknoloji Dergisi, 1 (1), 21-23, (Çev: Ayşe Kin).
27. Cengiz R, Pulur A, Cengiz Ş. (2008). Futbol Hakemlerinin Saldırganlık Tiplerinin Klasman Düzeylerine Göre İncelenmesi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2 (2), 78-88.
28. Certel Z, Bahadır Z, Tiryaki Sönmez G. (2013a). Investigation of Empathy and Self-Esteem in Decision Making and Decision Making Styles Among Those Who Played Team Sports. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 7 (1), 16-27.
29. Certel Z, Aksoy D, Çalışkan E, Yerlisu Lapa T, Özçelik MA, Çelik G. (2013b). Research on Self-Esteem in Decision Making and Decision Making Styles in Taekwondo Athletes. Procedia Social and Behavioral Sciences, 93, 1971-1975.
30. Cevahir R, Çınar N, Sözeri C, Şahin S, Kuşuoğlu S. (2008). Ebelik Öğrencilerinin Devam Ettikleri Sınıflara Göre Empatik Becerilerinin Değerlendirilmesi. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi, 3 (7), 3-15.
31. Covey SR. (2004). Etkili İnsanların 7 Alışkanlığı. Yirmidördüncü Basım, Varlık Yayınları, İstanbul.
32. Çelik E. (2008). Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Empatik Eğilimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Konya, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Aysel Çağdaş).
33. Çelik E, Çağdaş A. (2010). Okul Öncesi Eğitim Öğretmenlerinin Empatik Eğilimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi, 23, 23-38.

34. Çetin MÇ. (2009). Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Karar Verme Stilleri Sosyal Beceri Düzeyleri ve Stresle Başa Çıkma Biçimlerinin Bazı Değişkenler Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara, (Danışman: Doç.Dr. Emin Kuru).
35. Çetinkaya E. (2013). Atış Branşlarında Yarışmalara Katılan Üst Seviye Atış Sporcularının Karar Verme Becerilerinin Performansa Olan Etkisinin İncelenmesi. Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Kütahya, (Danışman:Yrd.Doç.Dr. Baybars Recep Eynur).
36. Çoban AE, Hamamcı Z. (2006). Kontrol Odakları Farklı Ergenlerin Karar Stratejileri Açısından İncelenmesi. Kastamonu Eğitim Dergisi, 14 (2), 393-402.
37. Çolakkadioğlu O. (2012). Ergenlerde Karar Verme Ölçeğinin Ortaöğretim Öğrencileri İçin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9 (19), 387-403
38. Davis CM. (1990). What is Empathy and Can Empathy Be Taught?. Physical Therapy, 70 (11), 707-711.
39. Deniz ME (2004). Investigation of the Relation Between Decision Making Self-Esteem, Decision Making Style and Problem Solving Skills of University Students. Eurasian Journal of Educational Research, Vol:15, 23-25.
40. Deniz ME. (2011). Karar Verme Stilleri ve Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Bağlanma Stilleri Açısından İncelenmesi. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 11 (1), 97-113.
41. Deniz M, Avşaroğlu S. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Duygusal Zeka Yeteneklerinin Karar Vermede Özsaygı ve Karar Verme Stilleri Açıklama Düzeyinin İncelenmesi. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16 (1), 121-138.

42. Dere Çiftçi H. (2015). Do Adolescents' Self-Esteem Levels Affect Their Decision Making Behaviors? The Study of the Relation Between Decision Making Behaviors and Self-Esteem Levels of 7th and 8th Grade Adolescents. *International Journal of Recent Scientific Research*, 6 (5), 4005-4018.
43. Dereli E, Acat MB. (2011). Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Karar Verme Stratejileri ile Sınav Kaygıları Arasındaki İlişki. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (2), 77-87.
44. Dereli E, Aypay A. (2012). Ortaöğretim Öğrencilerinin Empatik Eğilimleri ve İşbirliği Yapma Karakterlerinin İnsani Değerlerini Yordaması ve Bu Özelliklerinin İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12 (2), 1249-1270.
45. Dizer B, İyigün E. (2009). Yoğun Bakım Hemşirelerinde Empatik Eğilim Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12 (1), 9-19.
46. Doğan S, Demiral Ö. (2007). Kurumların Başarısında Duygusal Zekanın Rolü ve Önemi. *Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 14 (1), 209-230.
47. Dorak F, Vurgun N. (2006). Takım Sporları Açısından Empati ve Takım Birlikteliği İlişkisi. *Ankara Üniversitesi Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4 (2), 73-77.
48. Dökmen Ü. (1987). Empati Kurma Becerisi ile Sosyometrik Statü Arasındaki İlişki. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 20 (1), 183-207.
49. Dökmen Ü. (1988). Empatinin Yeni Bir Modele Dayanılarak Ölçülmesi ve Psikodrama ile Geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 21 (1), 155-190.
50. Dökmen Ü. (2006). İletişim Çatışmaları ve Empati. 35. Basım, Sistem Yayıncılık, İstanbul.

51. Durakoğlu A, Gökçearsan Ő. (2010). Lise Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeyinin Çeşitli Değişkenlerle İlişkisi. E-Journal of New World Sciences Academy, 5 (3), 354-364.
52. Efe M, Öztürk F, Koparan Ő. (2008). Bursa İlindeki Faal Futbol Hakemlerinin Problem Çözme ve Atılganlık Seviyelerinin Belirlenmesi. Ankara Üniversitesi Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 6 (2), 49-58.
53. Eisenberg N. (2000). Empathy and Sympathy. In Lewis M, Haviland-Jones JM. (Eds), Handbook of Emotions, Second Edition, The Guilford Press, New York, S: 677-691.
54. Ekinci Ö. (2009). Öğretmen Adaylarının Empatik ve EleŐtirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Adana, (Danışman: Dr. Birsal Aybek).
55. Ekinci Ö, Aybek B. (2010). Öğretmen Adaylarının Empatik ve EleŐtirel Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi. İlköğretim Online, 9 (2), 816-827.
56. Ekmekçi R. (2011). İyi Bir Hakemin Özellikleri. Pamukkale Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, 2 (1), 1-5.
57. Eraslan M. (2012). The Analysis of the Creativity and Desicion Making Abilities of University Students According to Some Variables. Nigde University Journal of Phsysical Education and Sport Sciences, 6 (1), 228-233.
58. Eraslan M. (2015). Üniversite Spor Bölümü Öğrencilerinin Atılganlık ve Karar Verme Stilllerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4 (1), 214-223.
59. Erkmen G. (2007). Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi v Spor Yüksekokulunda Öğrenim Gören Öğrencilerin Empatik Eğilimlerinin Sporda Tercih Ettikleri Lider Davranışları ile Karşılaştırılması. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Konya, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mehibe Akandere).

60. Erkuş A, Yakupoğlu S. (2001). Spor Ortamında Empati Ölçeği (SEM) Geliştirme Çalışması. Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi, 12 (1), 22-31.
61. Erözkan A. (2011). Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ve Karar Verme Stratejileri. Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi, 2 (3), 60-74.
62. Farmer A, Smith JS, Miller LT. (2007). Scheduling Umpire Crews for Professional Tennis Tournaments. Interfaces, 37 (2), 187-196.
63. Gacar A. (2011). Türkiyedeki Beden Eğitimi ve Spor Öğretim Elemanlarının Karar Verme ve Atılganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, Elazığ, (Danışman: Doç.Dr. Cengiz Arslan).
64. Genç SZ, Kalafat T. (2008). Öğretmen Adaylarının Demokratik Tutumları ile Empatik Becerilerinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma. Kızgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:19, 211-222.
65. Genç SZ, Kalafat T. (2010). Öğretmen Adaylarının Empatik Becerileri ile Problem Çözme Becerileri. Afyon Kocatepe Üniversitesi Kuramsal Eğitimbilim Dergisi, 3 (2), 135-147.
66. Güçray SS. (1998). Bazı Kişisel Değişkenler Algılanan Sosyal Destek ve Atılganlığın Karar Verme Stilleri İle İlişkisi. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 2 (9), 7-16.
67. Gülseren Ş. (2001). Eşduyum (Empati): Tanımı ve Kullanımı Üzerine Bir Gözden Geçirme. Türk Psikiyatri Dergisi, 12 (2), 133-145.
68. Gürpınar B, Güven Ö. (2011). Futbol Hakemlerinin Karşılaştıkları Sportmenlik Dışı Davranışların İncelenmesi. Ankara Üniversitesi Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 9 (1), 7-14.
69. Harlak H, Gemalmaz A, Gürel FS, Derebot C, Ertekin K. (2008). Communication Skills Training: Effects on Attitudes Toward Communication Skills and Empathic Tendency. Education for Health, 21 (2), 1-6.

70. Hasta D, Güler ME. (2013). Saldırganlık: Kişilerarası İlişki Tarzları ve Empati Açısından Bir İnceleme. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 4 (1), 64-104.
71. Ioannidou F, Konstantikaki V. (2008). Empathy and Emotional Intelligence: What is it Really About?. International Journal of Caring Sciences, 1 (3), 118-123.
72. Izgar H, Yılmaz E. (2007). Pio ve Yibo'nda Görev Yapan Okul Yöneticilerinin Karar Vermede Özsaygı ve Karar Verme Stilleri Arasındaki İlişki. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 17, 341-351.
73. İkiz FE. (2006). Danışma Becerileri Eğitiminin Danışmanların Empatik Eğilim, Empatik Beceri ve Tükenmişlik Düzeyleri Üzerindeki Etkisi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, İzmir, (Danışman: Prof. Dr. Rengin Akboy).
74. Jolliffe D, Farrington DP. (2006). Development and Validation of the Basic Empathy Scale. Journal of Adolescence, 29, 589-611.
75. Kapıkıran N, Kapıkıran Ş. (2000). İletişim Becerisi Eğitiminin Anaokulu Öğretmenliği Öğrencilerinin Empatik Eğilim ve Empatik Becerileri Üzerindeki Etkileri. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:8, 67-77.
76. Karabulut EO, Pulur A. (2013). An Investigation on Levels of the Empathic Tendencies of Elite University Tennis Players in Terms of Different Variables. Turkish Journal of the Sport and Exercise, 15 (1), 9-15.
77. Karaca A, Açıkgöz F, Akkuş D. (2013). Eğitim ile Empatik Beceri ve Empatik Eğilim Geliştirilebilir mi?: Bir Sağlık Yüksekokulu Örneği. Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 4 (3), 118-122.
78. Karadoğan Doruk E, Öngören H. (2005). İnsan İlişkilerinde ve İş Yaşamından Duygusal Zeka. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi, Sayı:22, 157-163.

79. Karakoyun Y. (2011). İlköğretim Öğretmenlerinin Kulüp Faaliyetlerine İlişkin Tutumları ile Empatik Eğilimleri Arasındaki İlişki (Bağcılar İlçesi Örneği). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, (Danışman: Dr. Mustafa Otrar).
80. Karataş Z. (2012). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Empatik Becerileri ve Benlik Saygısı Düzeylerinin İncelenmesi. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 22 (23), 97-114.
81. Karataş Ö, Savucu Y, Biçer YS, Yıldırım E, Çevrim H. (2013). Hentbol Basketbol Voleybol Klasman Hakemlerinin İş Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi. E-Journal of New World Sciences Academy, 8 (2), 35-45.
82. Kargün M., Albay F., Cenikli A., Güllü M. (2012). Türk Futbol Hakemlerinin İş Doyumu ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi, 3 (2), 30-38.
83. Katman HA. (2010). Okul Yöneticilerinin Empatik Eğilimlerinin İncelenmesi: Isparta İl Merkezi Örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Isparta, (Danışman: Doç. Dr. Ramazan Erdem).
84. Kaya A, Siyez DM. (2010). KA-Sİ Çocuk ve Ergenler İçin Empatik Eğilim Ölçeği: Geliştirilmesi Geçerlik ve Güvenirlilik Çalışması. Eğitim ve Bilim, 35 (156), 110-125.
85. Kaya S, Kaya S, Alkan H, Yılmaz İ, Bektaş F. (2013). Dağcılarda Kendi Kendine Liderlik Stratejileri ile Karar Vermede Öz Saygı ve Karar Verme Stilleri Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. Aydın II. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi, 31 Ekim – 3 Kasım 2013, 53-61.
86. Kayışoğlu NB, Günay M, Kara E. (2010). Faal Futbol Klasman Hakemlerinin Eğitim Süreçlerinin İncelenmesi ve Beklenti Düzeyleri. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi, 12 (2), 104-112.
87. Kelecek S, Altıntaş A, Aşçı FH. (2015). Sporcuların Karar Verme Stillерinin

- Belirlenmesi. Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 8 (1), 21-27.
88. Kiraz C. (2011). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Empatik Eğilimleri ile Narsistik Kişilik Özellikleri. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, (Danışman: Prof. Dr. Halil Ekşi).
89. Klein KJK, Hodges SD. (2001). Gender Differences, Motivation and Empathic Accuracy: When It Pays to Understand. Personality and Social Psychology Bulletin, 27 (6), 720-730.
90. Kolayış H, Yiğiter K. (2010). The Examination Empathic Skills of the Elementary and Middle School Physical Education Teachers in City of Kocaeli. International Online Journal of Educational Sciences, 2 (2), 562-578.
91. Korkmaz F. (2000). Voleybol Hakemlerinin Sosyo-Ekonomik Düzeyleri ve Hakemliğe Yönelten Motivasyonel Etkenler. Hacettepe Üniversitesi Voleybol Bilim ve Teknoloji Dergisi, 25 (3), 24-31.
92. Korkmaz NH, Şahin E, Kahraman M, Öztürk F. (2003). U.Ü. Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Empatik Becerilerinin Yaşa Göre Karşılaştırılması. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17 (1), 95-103.
93. Köksal A, İşmen Gazioğlu AE. (2007). Ergenlerde Duygusal Zeka ile Karar Verme Stratejileri Arasındaki İlişki. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi, 7 (1), 133-146.
94. Lawrence EJ, Shaw P, Baker D, Baron-Cohen S, David AS. (2004). Measuring Empathy: Reliability and Validity of the Empathy Quotient. Psychological Medicine, 34, 911-924.
95. Leveaux R. (2010). Facilitating Referee's Decision Making in Sport via Application of Tecnology. Communications of the IBIMA, Vol:2010.
96. Lewis M, Haviland-Jones JM, Feldman Barrett L. (2008). Handbook of Emotions. Third Edition, The Guilford Press, New York.

97. Loon MJW. (2009). Gender Difference in Human Empathy. Utrecht University Behavioural Neuroscience Master Thesis, Netherlands, (Supervisor: Prof. Dr. J.L. Kenemans).
98. Lussier RN, Kimball DC. (2009). Applied Sport Management Skills. Second Edition, Human Kinetics, USA, 314-315.
99. Mascarenhas DR, Collins D, Mortimer P. (2005). Elite Refereeing Performance: Developing a Model for Sport Science Support. The Sport Psychologist, 19, 364-379.
100. Mavi S, Tuncel SD. (2012). Sporcuların Sporda Hoşgörü Kavramına İlişkin Algıları. Ankara Üniversitesi Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 10 (4), 125-129.
101. McDonald NM, Messinger DS. (2011). The Development of Empathy: How, When and Why. Moral Behavior and Free Will: A Neurobiological and Philosophical Approach, 341-368.
102. Mehrabian A, Young AL, Sato S. (1988). Emotional Empathy and Associated Individual Differences. Current Psychology: Research & Reviews, 7 (3), 221-240.
103. Mellick MC, Fleming S, Bull P, Laugharne EJ. (2005). Identifying Best Practice for Referee Decision Communication in Association and Rugby Union Football. Football Studies, 8 (1), 42-57.
104. Metin H. (2011). Empatik İletişim ve Yönetişim. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, Sayı:32, 177-203.
105. Mirzeoğlu N, Doğu G, Atalay M. (2002). 1999-2000 Sezonu Hentbol Üst Klasman Hakemlerinin Performanslarının Değerlendirilmesi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:5, 100-110.
106. Mutlu TO, Şentürk E, Zorba E. (2014). Empathic Tendency of University Students in Tennis and Communication Skills. International Journal of Science Culture and Sport, 2 (5), 129-137.

- 107.Nikbakhsh R, Alam S, Monazami M. (2013). The Relationship Between Emotional Intelligence, Communication Skills and Stress Among Iranian Premier League Referees. Scholars Research Library Annals of Biological Research, 4 (4), 196-203.
- 108.Okvuran A. (1994). Çağdaş İnsanı Yaratmada Yaratıcı Drama Eğitiminin Önemi ve Empatik Beceri ve Empatik Eğilim Düzeylerine Etkisi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 27 (1), 185-194.
- 109.Öz F. (1998). Son Sınıf Hemşirelik Öğrencilerinin Empatik Eğilimleri, Empatik Becerileri ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2 (2), 32-38.
- 110.Özbek FÖ. (2004). Toplumsal Yaşamda Empati. Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi. Sayı:1, 1-16.
- 111.Özbek FÖ. (2005). İnsan İlişkilerinde Empatinin Yeri ve Önemi. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, Sayı:49, 568-587.
- 112.Özcan Candangil S, Ceyhan AA. (2006). Denetim Odaklı Farklı Lise Öğrencilerinin Bazı Kişisel Özelliklerine Göre Karar Vermede Öz Saygı ve Stres Düzeyleri. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6 (2), 71-88.
- 113.Özcan H. (2012). Hemşirelerin Empatik Eğilim ve Empatik Becerileri: Gümüşhane Örneği. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 1 (2), 60-68.
- 114.Özodaşık M, Banar FS. (Eds) (2012). Halkla İlişkiler ve İletişim. Anadolu Üniversitesi Yayını, 1. Baskı, Yayın No:2682, Eskişehir.
- 115.Öztürk F, Koparan Ş, Haşıl N, Efe M, Özkaya G. (2004). Antrenör ve Hakemlerin Empati Durumlarının Araştırılması, Ankara Üniversitesi Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2 (1), 19-25.
- 116.Parry J, Nesti M, Robinson S, Watson NJ. (2007). Sport and Spirituality. Routledge Taylor and Francis Group, New York, S:191.

- 117.Pedersen PM. (Eds) (2013). Routledge Handbook of Sport Communication, USA, Sayfa:463.
- 118.Pekdoğan S. (2015). Karar Verme Stilleri Araştırmaları: 2009-2013 Yılları Arasındaki Yüksek Lisans Tezlerinin İncelenmesi. International Journal of Social Science, 34, 321-331.
- 119.Pepe H, Filiz K, Pepe K, Can S. (1999). Futbol Hakemlerinin Hakemlik Geçmişleri ve Sporculuk Geçmişlerinin Tutarlı Karar Vermedeki Etkisinin İncelenmesi. Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 1 (1), 26-33.
- 120.Piji Küçük D. (2011) Müzik Öğretmeni Adaylarının Empatik Eğilimleri ile İletişim Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. 2. International Conference on New Trends in Education and Their Implications, 935-941.
- 121.Ramanigopal CS. (2008). Self-Esteem and Decision Making of School Teachers. Journal of the Indian Academy of Applied Psychology, 34, 145-150.
- 122.Rehber E. (2007). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeylerine Göre Çatışma Çözme Davranışlarının İncelenmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Adana, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Meral Atıcı).
- 123.Rehber E, Atıcı M. (2009). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Empatik Eğilim Düzeylerine Göre Çatışma Çözme Davranışlarının İncelenmesi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 18 (1), 323-342.
- 124.Rogers CR. (1975). Empatik Olmak Değeri Anlaşılmamış Bir Varoluş Şeklidir, (Çev: Füsün Akkoyun), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 16 (1), 103-124.
- 125.Rooff-Stefen K. (2011). Communication Skills. Successful Sports Officiating, Second Edition, Human Kinetics, USA, 58-62.

126. Rueckert L, Branch B, Doan T. (2011). Are Gender Differences in Empathy Due to Differences in Emotional Reactivity?. *Psychology*, 2 (6), 574-578.
127. Saez de Heredia RA, Laca Arocena F, Valencia Garate J. (2004). Decision-making patterns, conflict styles and self-esteem. *Psicothema*, 16 (1), 110-116.
128. Salı G. (2013). İlköğretim İkinci Kademedeki Çocukların Empatik Eğilimleri ve Benlik Kavramlarının İncelenmesi.. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 6 (4), 496-519.
129. Sardoğan ME, Karahan TF, Kaygusuz C. (2006). Üniversite Öğrencilerinin Kullandıkları Kararsızlık Stratejilerinin Problem Çözme Becerisi, Cinsiyet, Sınıf Düzeyi ve Fakülte Türüne Göre İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (1), 78-97.
130. Sarı E. (2008). The Relations Between Decision Making in Social Relationships and Decision Making Styles. *World Applied Sciences Journal*, 3 (3), 369-381.
131. Satılmış HB. (2012). Dokuzuncu Sınıf Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere Göre Psikolojik Belirtileri ve Empatik Eğilim Düzeyleri. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara, (Danışman: Prof. Dr. Gülendam Ersever).
132. Scapaletti DJ. (2011). *Psychology of Empathy*. Nova Science Publishers Inc, USA, Sayfa: 221.
133. Scott SG, Bruce RA. (1995). Decision-Making Style: The Development and Assessment of a New Measure. *Educational and Psychological Measurement*, 55, 818-831.
134. Sezen-Balçıkanlı G. (2009). Profesyonel Futbolcuların Fair Play'e Yönelik Davranışları İle Empatik Eğilim Düzeyleri Arasındaki İlişki. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara, (Danışman: Prof. Dr. İbrahim Yıldırım).

- 135.Simmons P. (2008). Justice, Culture and Football Referee Communication. FIFA Joao Havelange Research Scholarship, Final Report to FIFA.
- 136.Solak N. (2011). Spor Yapan ve Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri ile Empatik Eğilim Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi Çorum İli Örneği. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara, (Danışman: Doç. Dr. Filiz Fatma Çolakoğlu).
- 137.Sülün Ö. (2013). Futbol Hakemlerinin Öfke ve Kızgınlık Düzeyleri ile Empatik Eğilim Düzeylerinin Karşılaştırılması. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Karaman, (Danışman: Doç. Dr. Hasan Şahan).
- 138.Şahin H, Ünüvar P. (2011). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Empatik Becerileri ile Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi. E-Journal of New World Sciences Academy, 6 (1), 1216-1226.
- 139.Şakar M. (2012). Voleybolcuların Empati Beceri Düzeylerinin İncelenmesi. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Karaman, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Hasan Şahan).
- 140.Şenol S, Öztürk Can H, Pektaş İ. (2012). Decision Making and Problem Solving Skills of Midwifery Students in Turkey. HealthMed, 6 (2), 560-567.
- 141.Taşdelen A. (2001). Öğretmen Adaylarının Bazı Psiko Sosyal Değişkenlere Göre Karar Verme Stilleri. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10, 40-52.
- 142.Taşdelen A. (2002). Öğretmen Adaylarının Farklı Psiko Sosyal Değişkenlere Göre Karar Verme Stilleri. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, İzmir, (Danışman: Prof.Dr. Rengin Akboy).
- 143.Taşgit MS. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Benlik Saygısı ve Karar Verme Düzeylerinin İncelenmesi. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Karaman, (Danışman: Yrd.Doç.Dr. Hasan Şahan).

144. Tatlılıoğlu K. (2010). Farklı Öz-Anlayış Düzeylerine Sahip Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsaygı, Karar Verme Stilleri ve Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi. Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezi, Konya, (Danışman: Doç.Dr. Mehmet Engin Deniz).
145. Tatlılıoğlu K, Deniz ME (2011). Farklı Öz-Anlayış Düzeylerine Sahip Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsaygı, Karar Verme Stilleri ve Kişilik Özelliklerinin Değerlendirilmesi. Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1 (2), 19-41.
146. Tatlılıoğlu K. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsaygı Düzeyleri ile Karar Verme Stilleri Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2 (1), 150-170.
147. Tekin M, Özmutlu İ, Erhan SE. (2009). Özel Yetenek Sınavlarına Katılan Öğrencilerin Karar Verme ve Düşünme Stillерinin İncelenmesi. Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 11 (3), 42-56.
148. Tepeli K. (2013). Çocukların İstenmeyen Davranışlarına Karşı Annelerin Kullandıkları İletilerin Niteliksel Analizi. E-Journal of New World Sciences Academy, 8 (1), 138-158.
149. Tiryaki Şen H, Taşkın Yılmaz F, Pekşen Ünüvar Ö, Demirkaya F. (2012). Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinde Görev Yapan Sağlık Çalışanlarının Empatik Beceri Düzeyleri. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi, 3 (1), 6-12.
150. Topcu Ç, Erdur-Baker Ö, Çapa Aydın Y. (2010). Temel Empati Ölçeği Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 4 (34), 174-182.
151. Toussaint L, Webb JR. (2005). Gender Differences in the Relationship Between Empathy and Forgiveness. Journal of Social Psychology, 145 (6), 673-685.

152. Tuğrul C. (1999). Duygusal Zeka. Klinik Psikiyatri, 1, 12-20.
153. Tuncay T, İl S. (2009). Sosyal Hizmet Uygulamasında Empatiyi Yeniden Düşünmek. Hacettepe Üniversitesi Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, 20 (2), 39-56.
154. Tutarel-Kışlak Ş, Çabukça F. (2002). Empati ve Demografik Değişkenlerin Evlilik Uyumu ile İlişkisi. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Dergisi, 2 (5), 35-42.
155. Tutuk A, Al D, Doğan S. (2002). Hemşirelik Öğrencilerinin İletişim Becerisi ve Empati Düzeylerinin Belirlenmesi. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 6 (2), 36-41.
156. Ugwu FO, Onyishi IE. (2013). Perceived Biased Refereeing Self-Efficacy and Mood States of Players of Visitor Teams of the Nigerian Amateur Football League. Asian Journal of Social Sciences and Humanities, 2 (4), 136-143.
157. Ulaş AH., Epçaçan C., Epçaçan C., Koçak B. (2015). Öğretmen Adaylarının Karar Vermede Özsaygı Düzeyi ve Karar Verme Stilllerinin İncelenmesi. Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Vol:10/3, 1031-1052.
158. Uzunoglu ÖU. (2008). Türk Futbol Hakemlerinin Karar Verme Stilllerinin Klasmanlarına ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Konya, (Danışman: Yrd.Doç.Dr. Metin Şahin).
159. Uzunoglu ÖU, Şahin M, Fişekçioğlu İB. (2009). Türk Futbol Hakemlerinin Karar Verme Stilllerinin Klasmanlarına ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi, 11 (1), 32-36.
160. Uzuntaş A. (2013). Etkili İletişim: Anlatabilmek ve Anlayabilmek. Kastamonu Eğitim Dergisi, 21 (1), 11-30.

161. Varol M. (1998). İletişim, Empati ve Hiyerarşi. Polis Bilimleri Dergisi, 1 (2), 85-94.
162. Vural M. (2013). Spor Genel Müdürlüğü Merkez ve Taşra Teşkilatında Görev Yapan Spor Yöneticilerinin Düşünme ve Karar Verme Stillерinin İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Konya, (Danışman: Doç. Dr. Hakan Salim Çağlayan).
163. Weinberg RS, Richardson PA. (1990). Psychology of Officiating. Leisure Press, Human Kinetics, USA.
164. Woo ZMS. (2008). Gender and Cultural Differences in the Empathy Altruism Hypothesis Among University Students in Hong Kong. Run Run Shaw Library, Hong Kong.
165. Wood NL. (2012). Individual Differences in Decision Making Styles as Predictors of Good Decision Making. Bowling Green State University Master Thesis, USA, (Advisor: Scott Highhouse).
166. Yıldırım A. (2005). Kişilerin Empatik Eğilimleri ile Boşanma Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Bilimleri Dergisi, 22, 233-242.
167. Yılmaz İ, Akyel Y. (2008). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Empatik Eğilim Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9 (3), 27-33.
168. Yılmaz E, Altınok V. (2010). Öğretmen Adaylarının Duygusal Zeka Düzeylerinin Karar Vermede Özsaygı ve Karar Verme Stillерini Yordama Gücü. Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 30 (3), 685-75.
169. Yılmaz N. (2011). Okul Öncesi Öğretmenlerinin İletişim Becerileri, Problem Çözme Becerileri ve Empatik Eğilim Düzeyleri. Muğla Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Muğla, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Sabahattin Deniz).

- 170.Yılmaz S. (2013). Spor Yapan ve Yapmayan Ortaöğretim Öğrencilerinin Empatik Eğilimleri ile Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: İstanbul İli Bayrampaşa İlçesi Örneği. Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, (Danışman: Prof. Dr. Adil Çağlar).
- 171.Yiğitbaş Ç, Deveci SE, Açık Y, Ozan AT, Oğuzöncül AF. (2013). Sağlık Eğitimi Alan Bir Grup Öğrencinin Empatik Eğilim ve Becerisi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 4 (1), 7-13.
- 172.Yiğiter K, Kolayış H, Yenigün Ö, Taşkiran Y. (2011). Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Okuyan Öğrencilerin Empatik Becerilerinin Belirlenmesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 8 (2), 936-945.
- 173.Yüksel A. (2009). İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Empatik Becerileriyle Aile İşlevleri ve Benlik Kavramları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 1 (25), 153-165.
- 174.Yüksel İ, Adıgüzel A. (2012). Atanan ve Atanamayan Öğretmenlerin Empatik Eğilim Düzeylerinin Bazı Değişkenler Yönünden İncelenmesi. Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 1 (4), 287-293.
- 175.Zekioğlu A, Tatar A. (2006). Üniversitede Eğitim Gören Futbolcuların Empatik Becerilerinin Kişilik Özellikleriyle Karşılaştırılması. Ankara Üniversitesi Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 4 (4), 135-138.

9. EKLER

EK 1. Kişisel Bilgi Formu

Değerli Hakem Arkadaşım,

Bu form sizinle ilgili bazı bilgileri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Araştırma bilimsel bir nitelik taşıdığından sorulara verilecek cevaplar kimliğinizi ortaya koymayacak şekilde kullanılacak ve kişisel değerlendirme yapılmayacaktır. Sizden istenilen formdaki her soruyu dikkatlice okuyarak size en uygun seçeneği işaretlemenizdir.

Yardımlarınız için teşekkür ederim.

Esin KIRATLI
Marmara Üniversitesi
Doktora Öğrencisi

1. Yaşınız?
a) 18-27 yaş   b) 28-37 yaş   c) 38-47 yaş   d) 48 ve üzeri
2. Cinsiyetiniz?
a) Kadın   b) Erkek
3. Eğitim durumunuz?
a) Lise   b) Ön Lisans   c) Lisans   d) Lisansüstü
4. Medeni durumunuz?
a) Bekar   b) Evli   c) Diğer
5. Daha çok hangi kategoride hakemlik yapıyorsunuz?
a) Başhakem   b) Kule Hakemi   c) Çizgi Hakemi   d) Gözlemci Hakem
6. Kaç yıldır hakemlik yapıyorsunuz?
a) 1 - 5 yıl   b) 6 - 10 yıl   c) 11 yıl ve üzeri
7. Başka herhangi bir mesleğiniz var mı?
a) Evet   b) Hayır
8. Hiç tenis oynadınız mı?
a) Evet   b) Hayır
9. Yılda kaç tane tenis turnuvasında görev yapıyorsunuz?
a) 1 - 5   b) 6 - 10   c) 11 ve üzeri
10. En çok hangi turnuvalarda görev yapıyorsunuz?
a) Ulusal   b) Uluslararası

EK 2. Melbourne Karar Verme Ölçeği

Size uygun ifadeyi (X) ile işaretleyiniz.

	KISIM I	DOĞRU	BAZEN DOĞRU	DOĞRU DEĞİL
1	Karar verme yeteneğime güvenirim.			
2	Karar verirken kendimi birçok kişiden aşağı görürüm.			
3	Kendimi karar vermede başarılı biri olarak düşünürüm.			
4	Kendimi o kadar cesaretsiz hissedirim ki, karar verme uğraşından vazgeçerim.			
5	Verdiğim kararlar iyi sonuçlanır.			
6				
	KISIM II	DOĞRU	BAZEN DOĞRU	DOĞRU DEĞİL
1	Karar verirken kendimi, sanki büyük bir zaman baskısı altındaymışım gibi hissedirim.			
2	Bütün alternatifleri göz önünde tutmayı severim.			
3	Kararları diğer kişilere bırakmayı tercih ederim.			
4	Bütün alternatiflerin dezavantajlarını ortaya çıkarmaya çalışırım.			
5				
6	Kararı en iyi şekilde nasıl uygulayabileceğimi enine boyuna düşünürüm.			
7	Bir kararı verdikten sonra bile kararı uygulamayı geciktiririm.			
8	Karar verirken, karar hakkında pek çok bilgi toplamaktan hoşlanırım.			
9	Karar vermekten kaçınırım.			
10	Karar vermek zorunda olduğum zaman, karar üzerinde düşünmeye başlamadan önce uzun süre beklerim.			
11	Karar verme konusunda sorumluluk üstlenmeyi sevmem.			
12	Karar vermeden önce amaçlarımı netleştirmeye çalışırım.			
13				
14	Bir karar benim tarafımdan veya başka biri tarafından verilecekse, ben karar vermeyi diğer kişiye bırakırım.			
15				
16	Seçim yapmadan önce çok fazla dikkatli davranırım.			
17	Zorunda kalmadıkça karar vermem.			
18	Son ana kadar karar vermeyi geciktiririm.			
19	Çok daha bilgili kişilerin benim yerime karar vermelerini tercih ederim.			
20	Karar verdikten sonra, kararın doğru olduğuna kendimi inandırmak için zaman harcarım.			
21	Karar vermeyi ertelerim.			
22	Acilen karar vermem gereken bir durumda doğru düşünemem.			

EK 3. Empatik Eğilim Ölçeği

Aşağıda 20 cümle bulunmaktadır. Bir cümledeki ifadeyi kendinize **Tamamen Uygun** bulduğunuzu düşünüyorsanız **5'e**, **Oldukça Uygun** bulduğunuzu düşünüyorsanız **4'e**, **Oldukça Aykırı** bulduğunuzu düşünüyorsanız **2'ye**, **Tamamen Aykırı** bulduğunuzu düşünüyorsanız **1'e** çarpı (X) koyunuz. Eğer bir cümleye ilişkin olarak **Kararsızlık** belirtecekseniz **3'e** çarpı (X) koyunuz.

		Tamamen Aykırı	Oldukça Aykırı	Kararsızlık	Oldukça Uygun	Tamamen Uygun
1	Çok sayıda dostum var.	1	2	3	4	5
2	Film seyrederken bazen gözlerim yaşarır.	1	2	3	4	5
3	Sıklıkla kendimi yalnız hissederim.	1	2	3	4	5
4	Bana dertlerini anlatanlar yanımdan ferahlamış olarak ayrılırlar.	1	2	3	4	5
5		1	2	3	4	5
6	Duygularımı başkalarına iletmede güçlük çekerim.	1	2	3	4	5
7	İnsanların film seyrederken ağlamaları tuhafıma gider.	1	2	3	4	5
8		1	2	3	4	5
9	Çevrede çok sevilen bir insanım.	1	2	3	4	5
10	Televizyondaki filmler mutlu sona ulaşınca rahatlarım.	1	2	3	4	5
11	Düşüncelerimi başkalarına iletmede güçlük çektiğim olur.	1	2	3	4	5
12	İnsanların çoğu bencildir.	1	2	3	4	5
13	Sinirli bir insanım.	1	2	3	4	5
14	Genellikle insanlara güvenirim.	1	2	3	4	5
15	İnsanlar beni tam olarak anlamıyorlar.	1	2	3	4	5
16	Girişken bir insanım.	1	2	3	4	5
17	Bir yakınımın derdimi anlatmak beni rahatlatır.	1	2	3	4	5
18	Genellikle hayatımdan memnunum.	1	2	3	4	5
19	Yakınlarım bana sık sık dertlerini anlatırlar.	1	2	3	4	5
20	Genellikle keyfim yerindedir.	1	2	3	4	5

EK 4. Türkiye Tenis Federasyonu İzin Yazısı

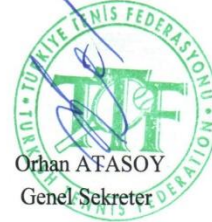

TÜRKİYE TENİS FEDERASYONU

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
İSTANBUL

Üniversiteniz Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Doktora öğrencisi Esin KIRATLI'nın "Tenis Hakemlerinin Karar Verme Stilleri ve Empatik Eğilim Düzeylerinin Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi" konulu doktora tezi anketini Federasyonumuza bağlı tenis hakemlerine uygulaması uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz/rica ederim.

Orhan AFASOY
Genel Sekreter

10. ÖZGEÇMİŞ

Adı	ESİN	Soyadı	KIRATLI
Doğum Yeri	ADANA	Doğum Tarihi	29.07.1977
Uyruğu	TC	Tel	0 535 968 75 87
E-mail	esinkr@hotmail.com		

Eğitim Düzeyi

	Mezun Olduğu Kurumun Adı	Mezuniyet Yılı
Doktora/Uzmanlık	MARMARA ÜNİVERSİTESİ	2015
Yüksek Lisans	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	2005
Lisans	SELÇUK ÜNİVERSİTESİ	2000
Lise	KONYA GAZİ LİSESİ	1994

İş Deneyimi

Görevi	Kurum	Süre (Yıl - Yıl)
SPOR UZMANI	İSTANBUL GENÇLİK HİZMETLERİ VE SPOR İL MÜDÜRLÜĞÜ	2005- ....
SPOR UZMANI	KONYA GENÇLİK HİZMETLERİ VE SPOR İL MÜDÜRLÜĞÜ	2001-2005

Yabancı Dilleri	Okuduğunu Anlama*	Konuşma*	Yazma*
İNGİLİZCE	İYİ	İYİ	İYİ

Yabancı Dil Sınav Notu #								
KPDS	ÜDS	IELTS	TOEFL IBT	TOEFL PBT	TOEFL CBT	FCE	CAE	CPE
72								

	Sayısal	Eşit Ağırlık	Sözel
ALES Puanı			
(Diğer) Puanı			

Bilgisayar Bilgisi

Program	Kullanma becerisi
MICROSOFT OFFICE	ÇOK İYİ